

లక్ష్మీనాథ బెజ్జరువా —

హే మే బ రు వా

భారతీయ

TL

891.450 92 B

469 B

B 469 B

'బ్లూ మోర్ అపనార్ దేష్' అనే అస్సామీ జాతీయ గీతాన్ని సంతరించిన లక్ష్మీనాథ బెజ్జురువా (1868 - 1938) పేరుని అస్సామీల సమావేశంలో ఉచ్చరించడం జాతీయపతాకాన్ని ఆవిష్కరించడం వంటిదని చెప్పవచ్చు.

పలుబాధలకు లోనయిన ఈ దేశ భక్తుడు వ్యాసం, నాటకం, కథ, కవిత్వ మొదలైన సాహిత్యప్రక్రియలతో సుసంపన్నమైన నేటి అస్సామీ సాహిత్యానికి ప్రముఖ నిర్మాత కావడం ఆశ్చర్యకరమైన విషయం.

'అస్సామీ సాహిత్య చరిత్ర' రచయిత అయిన ఆచార్య హేమ్ బరువా ఈ పుస్తకంలో అస్సామ్ వాఙ్మయంలో బెజ్జురువాకు గల స్థానాన్ని సహేతుకంగా సరసంగా చర్చించారు.

వెల **SAHITYA AKADEMI**
REVISED PRICE Rs. 15-00

ముఖ పత్రం : సత్యజిత్ రే

ముఖ చిత్రం : శ్యామల్ సేన్

భారతీయ సాహిత్యనిర్మాతలు

లక్ష్మీనాథ బెజ్జరూవా

మూలము :

హేమ్ బరూవా

అనువాదం :

ఆర్. ఎస్. సుదర్శనం

సాహిత్య అకాదెమి
న్యూఢిల్లీ

LAKSHMINATHA BEZBAROA—Telugu translation by R. S. Sudarsanam of Hem Barua's monograph in English of the same name. Sahitya Akademi, 1972. Price I

SAHITYA AKADEMI
REVISED PRICE Rs. 15-00

(C) Sahitya Akademi, New Delhi
First edition, 1972.

TL

891.450 92

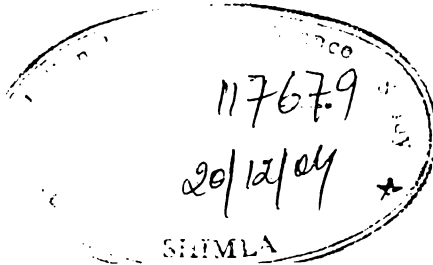
B 469 B

SAHITYA AKADEMI

Rabindra Bhavan, 35, Ferozeshah Road, New Delhi-1

Regional Offices :

Madras-6 Calcutta-29 and Bombay-14

Library

IAS, Shimla

TL 891.450 92 B 469 B

00117679

Published by Sahitya Akademi and printed at Weldun press,
7/1, Mannappa Mudali Street, Madras-21.

విషయ సూచిక

	పుట
పీఠిక	4
జీవిత సంగ్రహం	5
వ్యాసకర్త	15
నాటకకర్త	37
కథా రచయిత	49
కవి	58
ముగింపు	65

వీ రి క

పద్మం యొక్క పరిమళం దాని దళాల ఉమ్మడి సొత్తు. భారతీయ సంస్కృతీ సాహిత్యాల సమగ్ర సౌందర్యం వివిధ ప్రాంతీయ రంగాలు సాధించిన సాధిస్తున్న ఫలితాల సమాహారమే. దళాలని లాగివేస్తే పద్మమే ఉండదు. ప్రాంతీయరంగాలు సాధించిన దాన్ని అలక్ష్యం చేస్తే, భారతదేశ సమగ్రమూర్తికే భంగం వాటిల్లుతుంది.

ఈ దృష్టితో చూస్తే, ప్రాంతీయ సంస్కృతీ సాహిత్యరంగాల్లో సాధించిన విజయాల్ని గ్రంథరచన ద్వారా పరస్పరం ఎరుకపరచుకునే ప్రయత్నం జరగాలనే ఊహ ఎంతో ఆదరణీయ మైనది. సాహిత్యరథి లక్ష్మీనాథ బెజ్జురూవా (1888-1988)ను గూర్చి వ్రాసిన ఈ చిన్ని పుస్తకం అటువంటి కృషి. సాహిత్య ఆకాడెమీ యటువంటి పుస్తకాలని క్రమంగా ప్రకటించడానికి పునిక వహించడంతో పైజెప్పిన చక్కని ఊహ లాభ్యరూపం దాల్చుతున్నది.

ఈ చిన్ని పుస్తకం ఆ నిర్దిష్ట ప్రయోజనాన్ని సాధించినట్లయితే, నా కృషి ఫలించిందని భావిస్తాను. ప్రొఫెసర్ నందా తాంబ్దార్ (గౌహతీ) వలసిన పుస్తకా లిచ్చి, తరచు ప్రోత్సహించి నాకు సహాయపడ్డారు. ఒకనాటి అంతేవాసి అయిన ఆయనకు కృతజ్ఞత.

న్యూఢిల్లీ,
మే 1966.

హేమ్ బరూవా

జీవిత సంగ్రహం

“శరత్కాలంలో సౌందర్యమంటే ఆకాశానిదే సౌందర్యం” అన్నా డొక కవి. అటువంటి శరదాకాళం దిగంతంనుంచీ దిగంతందాకా నిండు పున్నమి వెన్నెల యొక్క రజతకాంతుల్ని అలదుకొని ప్రకాశిస్తూఉంటే ఎంత అందంగా ఉంటుందో చెప్పనక్కరలేదు. లక్ష్మీనాథ బెజ్జురూవా జన్మించిన వేళలో ఆకాశం అలానే ఉన్నది. ఆయన పుట్టినది నవంబరు 1888 లో. జన్మించిన ప్రదేశమూ, పరిసరాలూ విశిష్ట సౌందర్యంతో నిండిన ఒక మహాదృశ్య విన్యాసమే అయ్యాయి. పైగా జాతక శాస్త్రప్రకారం నవంబరు మాసంలో పుట్టినవాళ్లు తప్పక బహుముఖ ప్రజ్ఞావంతు లవుతారు.

లక్ష్మీనాథ్ తండ్రి దీనానాథ్ బెజ్జురూవా బ్రిటిషు ప్రభుత్వంక్రింద పెద్ద ఉద్యోగి. ఇన్ని రహదార్లు లేని ఆ రోజుల్లో ప్రయాణాలు ప్రధానంగా నదీసూర్గాల మీదుగానే జరిగేవి. ఉద్యోగరీత్యా బదిలీకావడంతో కుటుంబం, పడవలమీద, నదీ లోయలో ఎగువ ప్రాంతంలోఉన్న నౌగాంగ్ నుంచీ పల్లపు ప్రాంతంలోని బార్ పేట వెడుతున్నారు. ప్రయాణం సుదీర్ఘమైనది : అందులో ప్రమాదాలకు ఆవకాశం కూడా ఉండేది. అందువల్ల గమ్యం చేరుకోవడానికి ఎన్నోరోజులు పట్టేది. రాత్రిళ్లు బ్రహ్మపుత్రతీరంలో యిసుక తిన్నెల్లో పడవల్ని కట్టివేసేవారు. అలాంటి ఒకానొక సమయంలో అహతాగురి అనే ఊరి సమీపంలో యిసుక తిన్నె నానుకుని నిలిచి ఉన్న పడవలో లక్ష్మీనాథ్ జన్మించాడు. ఇసుక తిన్నెలు వెన్నెలలో వెండిలా మెరసిపోతూ ఉండగా, బ్రహ్మపుత్ర ఘర్జన ధ్వనులతో గంభీర గమనం సాగిస్తూ ఉండగా, సంగీతమూ వెన్నెలా మేళవించిన ఆ చక్కని ప్రదేశంలో అస్సామీ నవ్యసాహిత్యానికి విక్టర్ హ్యూగోవంటి యుగకర్త ప్రభవించాడు. లక్ష్మీ పూర్ణిమ రాత్రి పుట్టేడని లక్ష్మీనాథ్ అని నామకరణం చేశారు.

బెజ్జరూప అలా చక్కని ప్రదేశంలో జన్మించడమే ఒక మధుర కావ్యం. లక్ష్మీనాథ్ పుట్టిన ఆ యిసుక తిన్నె, ఆ పడవ యివాళ లేపు ; కాని పురాణ బ్రహ్మ పుత్ర, ఆయన జననాన్ని తిలకించిన బ్రహ్మపుత్ర, ఈనాటికీ ఆ ఘటనకి స్మృతి చిహ్నంగా ఉండనే ఉన్నది. నాటి అస్సామీ సమాజంలో పుత్రోదయాన్ని శంఖా రావాలతో కుభకర్మలతో ప్రకటించడం ఆచారమని తన ఆత్మకథ “మోఁ జీవన్-స్వారణ” లో బెజ్జరూపా వ్రాశాడు. కాని నిర్జన ప్రదేశంలో అసాధారణ పరిస్థితుల్లో జన్మించడంవల్ల అతని విషయంలో అటువంటివన్నీ జరగడానికి వీల్లేక పోయింది. లక్ష్మీనాథ్ కుటుంబంలో ఆయిదవ సంతానం.

అస్సామీ వైష్ణవ సంస్కృతికి ‘వారణాసి’ అని ప్రసిద్ధిచెందిన బార్పేటలో లక్ష్మీనాథ్ తండ్రి మూడు సంవత్సరా లున్నాడు. సంస్కారమూ మతమూ గుణా లిచే ప్రశాంత వాతావరణంలో లక్ష్మీనాథ్ వ్యక్తిత్వం చివురించి పుష్పించడం ప్రారంభమైంది. అక్కడినుంచీ, ఉద్యోగరీత్యా బదలీ కావడంతో, మళ్ళీ కుటుంబం తేజ్ పూర్ కి తరలి వెళ్లింది. తేజ్ పూర్ చారిత్రకంగా ప్రముఖమైన మరొక పట్టణం. కొండలూ లోయలూ గల తేజ్ పూరు ప్రకృతి సౌందర్యం ఆ చిన్నవాని ఎదలో ఒక క్రొత్త ఆనందాన్ని నింపింది. అక్కడ రవినాథ్ అనే నేవకుణ్ణి పిల్లల్ని చూడటానికి నియమించారు. అతను లక్ష్మీనాథ్ ని ఎంతగానో ప్రభావితుణ్ణి చేశాడు. రవినాథ్ క్రమశిక్షణ నేర్పడంలో గట్టివాడు. జానపద సంస్కృతీ, మత విషయికమైన నియమనిష్ఠలూ అతనికి బాగా తెలుసు. పుష్కీన్ ముదుసలి దాది దగ్గర దేశీ పదాలూ, కథలూ, నేర్చుకున్న విధంగానే, బెజ్జరూపా దేశీయమైన సాటలూ, గేయాలూ, మన పౌరాణిక గాథలూ, కల్పనలూ రవినాథ్ దగ్గర నేర్చు కున్నాడు. అలవోకగా చిన్నతనంలో అలా నేర్చుకున్నదే బెజ్జరూపా తదుపరి జీవి తంలో ఒక అంతఃప్రేరణయై నిలిచింది. ఆ విజ్ఞానాన్ని తన సాహిత్యదృష్టితో, ముఖ్యంగా పిల్లలకోసం వ్రాసిన దేశికథల్లో, బాగా ఉపయోగించుకున్నాడు.

తేజ్ పూర్ నుంచి బెజ్జరూపా తండ్రి లోయలో యింకా ఎగువనున్న ఉత్తర లఖిమ్ పూర్ కి వెళ్లాడు. పిల్లలకు స్నేహితుడూ, ప్రబోధకుడూ, మార్గదర్శి అయిన రవినాథ్ కుటుంబాన్ని అంటిపెట్టుకునే ఉన్నాడు. పిల్లల్ని చక్కగా అర్థంచేసుకో గలిగిన ఈయన వ్యక్తిత్వాన్ని బెజ్జరూపా స్వీయచరిత్రలో అహోదకరంగా వర్ణించి ఉన్నాడు. ఉత్తర లఖిమ్ పూర్ లో వీళ్లున్న యింటి సమీపంలో పిద్దేశ్వర్ అనే కంసాలి ఉండేవాడు. పిల్లలకి అతనంటే సరదా. వాళ్ల తని గుడిసెదగ్గర చేరి నగలు చేయడంలో అతని నేర్పునీ, అతని చిన్న పనిముట్లనీ, మండుతున్న కొలి

మినీ, దాన్ని ఊదటానికి ఉపయోగించే తోలు తిత్తిని, కన్నులార్పకుండా 'అబ్బురంగా, అశ్చర్యంగా' గమనించేవారు. ఆ కొలిమిలో ఆ చిన్ని వెలుగు లక్ష్మీనాథ్ మనస్సులో సృజనాత్మకమైన కృషికి గల ఒక పెద్ద అవకాశంగా నాడు భాసించింది. తర్వాతకాలంలో ఫలప్రదమూ అయింది.

తరచు లక్ష్మీనాథ్ రాగి నాణె మొకదాన్ని తీసుకువెళ్లి కంసాలి కిచ్చి చిన్న గిన్నెగా తయారు చేయించుకునేవాడు. ఒకసారి పొరుగున ఉన్న దుర్గేశ్వర శర్మ అనే ప్రతిమయిచేసే మనిషిచేత 'సుతురి' అనే మట్టి వాయిద్యం చేయించు కున్నాడు. దానితో సంగీత సాధన చేయడంలో ఎంతో సరదా చూపాడు. సిద్దేశ్వర్ కి జయ అనే కొమార్తె ఉండేది ఆ పిల్ల లక్ష్మీనాథ్ తో కలిసి ఆడుకునేది. మేలిమి బంగారంలో తీర్చిదిద్దిన దేవతామూర్తిలాగా ఆ అమ్మాయి ముద్దులొలు కుతూ ఉండేది. బెజ్జూరూవా యౌవన ప్రథమావస్థలో "మాలతి" అనే ఒక మధుర మైన ఊడిక వ్రాశాడు. అందులో వర్ణించింది ఆ చిన్ననాటి సఖినే అని మనం అనుకోవచ్చు. డాంఠే కవికి బియాట్రీస్ పట్ల గల ఆరాధనాభావమే యిక్కడా స్ఫురిస్తోంది.

“ఆమె చిరునవ్వులతో నవ్వుతాను,
ఆమె కన్నీటితో ఖేదిస్తాను;
ప్రియమాలతి ఒడిలో తలవార్చి
కన్నుమూస్తాను;
మిగిలింది నిశ్శబ్దం.”

లక్ష్మీనాథ్ మొదటిసారి బడికి వెళ్లింది గౌహతీలో. తండ్రి అక్కడికి బదిలీ అయి వెళ్లాడు. తర్వాత శిబ్ సాగర్ లో అతని చదువు సాగింది. తండ్రి ప్రభుత్వోద్యోగంనుంచీ విరమించిన తర్వాత కుటుంబం అక్కడే స్థిరపడిపోయింది.

ఆ రోజుల్లో బెంగాలీ భాష ప్రభావం ఎంత ఎక్కువగా ఉండేదో బెజ్జూరూవా స్వీయచరిత్రలో బాగా వివరింపబడింది. అస్సామీ పిల్లలకోసం ఆనాటి ప్రభుత్వం ప్రాథమిక బెంగాలీ పాఠశాలల్ని ఏర్పాటు చేసింది—ఆదర్శ వంగ విద్యాలయాలని వాటి పేరు. లక్ష్మీనాథ్ తన ప్రాథమిక విద్య ప్రారంభించిన మొదటి వాచకం ఒక బెంగాలీ పుస్తకం. 'శిశుశిక్ష' దాని పేరు. తర్కాలంకార్ గ్రంథకర్త. ఆ నాడు అస్సాంలో ప్రభుత్వ భాషగా గుర్తింపబడినది బెంగాలీయే. అందువల్ల పాఠశాలలో అన్ని విషయాల్నీ బెంగాలీలోనే బోధించేవారు. అస్సానంలో అస్సామీ భాష ప్రవేశించడం, అమెరికన్ బాప్టిస్టు మిషన్, ఆనందరామ్ ఠేకియర్—ఫోకర్ (1829 -

1859) చేసిన నిర్విరామకృషిద్వారానే సాధింపబడింది. అంతదాకా, అంటే సుమారు యాభై ఏళ్లకాలం. ప్రభుత్వ భాషగా బెంగాలీ ఆధిపత్యమే కొనసాగింది. అస్సామీ భాష కేవలం బెంగాలీ తాలాకు మాండలిక భేదమేననీ, స్వతంత్రమైన భాష కాదనీ నాటి అభిప్రాయం. భాష విషయంలోనూ, సంస్కృతి పరంగానూ జరుగుతున్న ఈ దురన్యాయాన్ని ప్రతిఘటించి తొలగించే ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించేసి, పట్టు దలతో తన రచనలద్వారా కృషి సల్పిన వ్యక్తి బెజ్జురూవా. అస్సామీ భాష ప్రతి పత్తిని సాహిత్యాభివృద్ధి ద్వారానే నిరూపించాలి. బెజ్జురూవ నిర్మాణాత్మకమైన మార్గాన్నే అవలంబించాడు.

లక్ష్మీనాథ్ తండ్రి సంప్రదాయాన్ని గౌరవించే హిందువు. అయినప్పటికీ జీవితంపట్ల, సామాజిక సమస్యలపట్ల, ఆయనది ఉదార దృక్పథమే. హేతుబద్ధత, పురోగతి అంటే ఆయన మొగ్గు చూపేవాడు. తండ్రి దృక్పథమే బెజ్జురూవాకు అలవడింది. మతవిషయంలో తండ్రివలె అతను ఏకపక్షవాది కాలేదు. వైష్ణవం యితీవృత్తంగా ఎన్నో రచనలు చేసినా, బెజ్జురూవా ప్రకృతా వైష్ణవం హైందవ మత శాఖలో మిగతావాటికి ప్రత్యామ్నాయ మనిగాని, విరుద్ధమనిగాని వాదించలేదు. ఒక శాక్తం విషయంలో తప్ప, శాక్తానికి వైష్ణవానికి కొన్ని చారిత్రాత్మక కారణాలవల్ల వైరుధ్యం స్వతస్సిద్ధంగానే ఉన్నది.

సంప్రదాయం గౌరవం కల్పించిందన్న కారణంగా ఏ విషయాన్నీ బెజ్జురూవా గ్రుడ్డిగా స్వీకరించలేదు. హేతుబద్ధత అనే సూక్ష్మదర్శినితో దాన్ని పరీక్షించే వాడు సమాజ పురోగతిని అడ్డుకోవడం యుక్తం కాదు; కాని 'పురోగతి'గా వర్ణింపబడే ప్రతి విషయాన్నీ, అలా పేరుపెట్టి నంతమాత్రాన, వివక్షణారహితంగా స్వీకరించడమూ సమర్థనీయం కాదు. లక్ష్మీనాథ్ తండ్రి ఆ దృష్టితోనే వ్యవహరించాడు. కొమారుడు కూడా జీవితాంతమూ అదే మార్గాన వెళ్లాడు. అతని రచనలే అందుకు సాక్ష్యం. అ నిర్ధారితాలైన నేటి విలువలకోసం గతంనుంచీ పూర్తిగా తెగత్రెంపులు చేసుకోవడమే 'పురోగతి' అనిపించుకోదు. రెండింటిలోనూ గల ఉత్తమరీతుల సమన్వయమే, ప్రాతక్రొత్తల మేలుకలయికే పురోగతి.

దీనానాథ్ బెజ్జురూవాకు ఇంగ్లీషులో అక్షర జ్ఞానమైనా లేదు. కాని ఇంగ్లీషు చదువుపట్ల ఆయన తిరస్కారభావం చూప లేదు. అప్పటికి బ్రిటిషు పాలనద్వారా చదువులో మార్పు అనివార్యమే అవుతోంది. దాన్ని బలపరచి రూపొందించిన వారిలో ముఖ్యుడు లార్డ్ మెకాలే. దీనానాథ్ తన పిల్లల ఇంగ్లీషు చదువుని ప్రోత్సహించాడు. అందుకోసం ఉత్తర అఖిమ్ పూర్లో ఇంగ్లీషు పాఠశాలను

పెట్టించాడు. ఆ జిల్లాలో అదే మొదటి ఇంగ్లీషు పాఠశాల. అమెరికన్ బాప్టిస్ట్ మిషనరీ వారు శిబ్ సాగరులో ఆంగ్ల విద్యావ్యాప్తికోసం చేసిన కృషి వంటిదే దీనానాద్ ఉత్తర లఖిమ్ పూర్ లో చేశాడు. అలా చెయ్యడం ఎన్నో పరిణామాలకు తర్వాత దారి తీసింది. "ధర్మమూ—ఈశ్వరుడూ" (తత్వకథ) అనే వ్యాసంలో ఆధునిక విద్యాభ్యాసాన్ని గూర్చి వ్రాస్తూ బెజ్జరూవా, నేటి విద్యావిధానం జీవితం యొక్క పై మెరుగుల్ని నేర్పడం ఒక్కటే చేస్తున్నది, యిది 'నాస్తిక విద్య' అన్నాడు. విద్యలో ఆస్తికత అంతర్వాహినిగా ఉండాలని ఆతని అభిమతం.

బెజ్జరూవా శిబ్ సాగర్ ప్రభుత్వోన్నత పాఠశాలలో చదివి 1886 లో ప్రవేశ పరీక్ష పాసయ్యాడు. తర్వాత పై చదువులకు కలకత్తా వెళ్లి 1886 లో ఎఫ్. ఎ. పరీక్ష ప్యాసయ్యాడు. అప్పుడతని వయస్సు ఐదే. అటు పైన కలకత్తాలోనే జెనరల్ అసెంబ్లీ కాలేజీలో చదివి 1890 లో పట్టభద్రుడయ్యాడు. బి. ఏ. డిగ్రీ వచ్చిన తర్వాత బెజ్జరూవా ఇంగ్లండు వెళ్ళి పదునైకోవాలనుకున్నాడు. కాని కుటుంబంలో పూర్వాచారపరాయణులు కొందరు అడ్డు చెప్పటంతో ఆ కోరిక సాగలేదు. ఆ రోజుల్లో 'సప్త సముద్రాలు' దాటడం అంటే పెద్ద వ్యతిక్రమణి; సంఘనిషిద్ధం.

పై చదువులకి ఇంగ్లండు వెళ్ళడానికి వీల్లేకపోవడంతో బెజ్జరూవా కలకత్తా లోనే ఎం. ఏ. తరువాత బి. ఎల్. చదివాడు. కలకత్తా రిప్పన్ కాలేజీలో న్యాయ శాస్త్ర విద్యార్థిగా నిత్యమూ హైకోర్టుకి హాజరయ్యేవాడు. అక్కడ లోక వ్యవహారాల్ని గూర్చి, మనుష్యుల వైఖరిని గూర్చి అనుభవం సంపాదించాడు. లౌకిక జ్ఞానం కావాలంటే బజారుల తర్వాత కోర్టులే సరియైనవి. బెజ్జరూవా ఏం. ఎ.. బి. ఎల్. పరీక్షల్లో నెగ్గలేదు. బి. ఎల్. పరీక్ష పోయిన కారణాన్ని స్వీయచరిత్రలో యిలా వివరించాడు. కలకత్తా యూనివర్సిటీ సిండికేట్ వారు ప్యాసయేందుకు రావలసిన కనీసపు మార్కుల ప్రమాణాన్ని, ఆ ఏడాది పరీక్షలు ముగిసిన తర్వాత, పెంచి వేశారట. అలా మార్పుచేయడం సుమారు ముప్పైమంది విద్యార్థుల విషయంలో దెబ్బ తీసిందట. బెజ్జరూవా కలకత్తా హైకోర్టులో యూనివర్సిటీ సిండికేట్ మీద దావా వేశాడు. దావా గెలువలేదు. అంతటితో లాయర్ ఆవుదా మనుకున్న ఆతని కల కాస్తా కరగిపోయింది. లాయర్ కాకపోవడం బెజ్జరూవా విషయంలో నిజంగా దురదృష్టమే. నలుగురితో వ్యవహరించాలనే గాఢమైన అభినివేశము, దానితోబాటు తొణకని నిండుదనము, రెండూ సమకూడిన వ్యక్తిత్వం గల బెజ్జరూవా "న్యాయవాదిగానో, రాయబారిగానో, మేధాకృతి ప్రధానమైన

వృత్తిలో రాజీంప దగినవాడు." అంగ్లకవి రాబర్ట్ బ్రౌనింగ్ ను గురించి లాక్ డర్, కార్లెట్ మహాశయులు అన్న మాటలు, అవి ఇక్కడా వర్తిస్తాయి.

అలా కాకుండా కలవ వ్యాపారంలో ప్రవేశించాడు బెజ్జురూవా. కలకత్తాలో బి. బరోవతో ప్రధాన భాగస్వామిగా వ్యాపారం ప్రారంభించాడు. ఇద్దరి మధ్య అన్నదమ్ముల ఆప్యాయత కుదిరింది. ఇద్దరూ కలిసి ప్రజ్ఞా పాటవాలతో వ్యాపారంలో అభివృద్ధి సాధించి సంపన్నులయ్యారు. బెజ్జురూవా మహర్షి దేవేంద్రనాథ తాకూరు మనుమరాలైన ప్రజ్ఞా సుందరీదేవిని వివాహమాడాడు. పెళ్ళి బ్రాహ్మ సమాజ పద్ధతితో మార్చి 11. 1891 న జరిగింది. తాకూరు కుటుంబం వరకట్నంగా పదివేల రూపాయలు యివ్వబోయారు. బెజ్జురూవా కట్నం తీసుకోలేదు. వరకట్నం బెంగాలీ సమాజాన్ని పట్టి పీడిస్తున్న దురాచారం. అటువంటిది అస్సామీ సమాజంలో లేదు. స్వీయవరిత్ర "మోరీజీవన్ స్వారన్"లో పెళ్ళికట్నాల ఘోరాలను గూర్చి బెజ్జురూవా తీవ్రంగా నిరసించి ఉన్నాడు. విద్యార్థిదశలో బెజ్జురూవా అతి సామాన్య ప్రతిభా విశేషాలనే వ్యక్తం చేశాడు. బి. ఏ. దాకా పరీక్షలు మామూలుగా ప్యానవటం తప్ప ఎటువంటి ప్రత్యేకతా చూపలేదని చెప్పాలి.

బెజ్జురూవా బాల్యజీవితం చక్కని గృహ వాతావరణంలో గడిచింది. ఆప్యాయత చూపడంతో బాటు తనయుణ్ణి అర్థం చేసుకోగల వ్యక్తిత్వం తండ్రిది. ఆయన యాజమాన్యం క్రింద జీవితం సాఫీగా, క్రమపద్ధతిని నడిచింది. చదవడం, ఆటలాడడం, ప్రార్థనలు చేయడం. మతవిషయిక కర్మల్ని ఆచరించడం మొ॥ "ఆత్మసంతృప్తికంచె ఆనందం లేద"ని ఆరిస్టాటిల్ అన్నాడు. బెజ్జురూవాకు ఆత్మసంతృప్తి. తదను గామియైన ఆనందమూ శైశవంనుంచీ ఉన్నాయి. అధునిక అస్సామీ సాహిత్యంలో కానికి ఏలిక అయ్యాడంచే. సి. కె. అగర్వాలావంటి తన సమకాలీనులకంచె ఆయన ఎక్కువ ప్రతిభ గలవాడని కాదు; బీటోవన్ సంగీత కళకు అంకితమయినట్లే బెజ్జురూవా సాహిత్యానికి అంకితం కావడమే అందుకు కారణం. జీవితమంచే ఆయనకు విస్పష్టమైన గుర్తులతో కూడిన ఒక మహా దృశ్య విన్యాసం. ఆ విస్పష్టత ఆయన సాహిత్యసృష్టిలో చాల చోట్ల అభివ్యక్త మౌతూ ఉంటుంది.

బెజ్జురూవా రెండు లోకాలలో పెరిగాడు. (1) వైష్ణవ సాహిత్యమూ. సంస్కృతీ (2) అంగ్లసాహిత్యమూ. ఉదారమానవతా దృక్పథమూ. వైష్ణవ 'సత్రా'లైన (మఠాలు) కమలాబరివంటి స్థలాలకు చిన్నతనంలో తల్లిదండ్రులతో

వేళ్ళివస్తూ ఉండటం ద్వారా లభించిన సంస్కృతి వాసనలతోబాటు, యింట్లో సేకరింపబడి ఉండిన ధర్మతత్వ శాస్త్రగ్రంథాల వ్రాతప్రతులు—'పుటులు' అనేవి ఆయన్ని ప్రభావితుణ్ణి చేసాయి. తండ్రి దీనానాథ స్వయంగా 'గురుచరిత్ర' అనే భక్త—కవి శంకరదేవ్ జీవిత చరిత్రను వ్రాశాడు అది వరవడిగా తర్వాతి కాలంలో బెజ్జురూవా 'శ్రీ శంకరదేవ్' 'షహా పురుష్ శంకరదేవ్ అరు శ్రీ మాధవ్ దేవ్' అను గ్రంథాల్ని రచించాడు.

కలకత్తా రిప్పబ్ కాలేజిలో మూడవ బి. ఏ. తరగతిలో చదువుతున్నప్పుడు పాల్ గ్రేవ్ ఆంగ్ల ఖండ కావ్యసంకలనం 'గోల్డ్ బ్రెజరీ ఆఫ్ లిరిక్స్' పాఠ్య గ్రంథంగా ఆయనకు పరిచయమైంది. అలా బైరన్, కీట్స్ పెల్లి మొ॥ ఆంగ్ల కాలపనికోద్యమకవుల 'స్వర్ణరాజ్యం'లో బెజ్జురూవా ప్రవేశించాడు. అది అతని లేత మనస్సుమీద ఒక చెరగని ముద్రవేసింది. బెజ్జురూవా విద్యార్థిగా మేధాశక్తికి చక్కని పదను పెట్టుకున్నాడు. నాట్యప్రదర్శనలకు తప్పేవాడు కాదు, లాకూరు కవిత్వం అధ్యయనం చేసేవాడు, రకరకాల గ్రంథాలూ పత్రికలూ విరివిగా చదివే వాడు, ప్రముఖుల ఉపన్యాసాలను ఆలకించేవాడు; ఉపన్యాసాలలో ముఖ్యాంశాలను వ్రాసి పెట్టుకొని వల్లించేవాడు. అలా మేధోపజీవియైన విద్యార్థి చేయదగిన కృషి అంతా చేశాడు.

ఆంగ్లవిద్యావిధానమూ, ఆంగ్లసాహిత్యమూ బెజ్జురూవాను గాఢంగా కది లించాయి. తద్వారా ఊహలూ, భావనలూ, అపకాశాలూ ఎన్నో మనోపీఠిలో తోచాయి. ఆంగ్లవిద్యలో మేలిమినీ, ఆంగ్లసాహిత్యంలో ఆందాల్ని తీవ్రసాధన ద్వారా గ్రహించి, అలవరచుకొని, జీర్ణించుకున్నాడు. 1890-1930 మధ్యకాలం ఒక సంధియుగం. మార్పులతోనిండి లక్ష్యకుద్ధి లోపించిన ఆ కాలానికి ఒక స్వరూపాన్నీ ఏకత్వాన్నీ కల్పించినవాడు బెజ్జురూవా. ఆ యుగాన్ని మా సాహిత్య చరిత్రలో బెజ్జురూవా యుగం అని పిలవడం యుక్తమే. ఏమంటే బెజ్జురూవా రచనల్లో ప్రతి వాక్యమూ ఆ యుగం తాలూకు చైతన్యాన్నే ప్రతి బింబిస్తోంది. ప్రపంచ సాహిత్యంలో విక్టర్ హ్యూగోవలె మా సాహిత్యంలో ఈ చూడామణి తన యుగానికి ఉజ్వలకాంతి కేంద్రంగా భాసించాడు.

ఆనాడు అస్సాంను మేల్కొల్పేందుకు నూత్నభావ ప్రపంచాన్ని సృష్టించటంలో ప్రముఖపాత్ర వహించిన సి. కె. అగర్ వాలా (1887-1938), హేమ్ గో స్వామి (1872-1928) వంటి సమకాలికులతో బెజ్జురూవా ముందంజ వేశాడు. అప్పట్లో కలకత్తా ఈ మేధాజీవులకు రచ్చపట్టు, వారి నవచైతన్యానికి నాడీకేంద్రం.

1899 లో 'జానకి' ఆధునిక అస్సామీ సాహిత్యానికి మార్గదర్శిగా పేరొందిన పత్రిక కలకత్తాలో ప్రారంభించబడింది. దాని యజమానీ సంపాదకుడూ సి. కె. అగర్‌వాలా. పత్రికకి బెజ్జురూవా ఆండగానిల్ని బలపరిచాడు. పత్రిక ప్రారంభించిన రెండవ ఏడాది, 'జానకి' పత్రిక పుటల్లోనే, బెజ్జురూవా సృష్టించిన పాత్ర 'కృపావర్ బరువ' మొట్టమొదటిసారి దర్శనమిచ్చాడు.

'అస్సామీయ భాషా ఉన్నతి సాధిని సభ' 25 ఆగస్టు, 1888 తేదీన బెజ్జురూవా నిర్వహణ క్రింద స్థాపించబడింది. ఈ సభ రేకెత్తించిన అపురూప భావ సంచలనము, చైతన్యశక్తి అస్సామీ సాహిత్యసృష్టికి చక్కని పుష్టభూమిని ఏర్పరచాయి. అస్సామీ విద్యార్థులు శనివారాలు కలసి గోష్ఠి జరుపుకునేందుకు ఏర్పాటైన సాహితీ సంస్థ ఈ సభ. బెజ్జురూవా సంస్థ ఏర్పడిన ఏడాది కార్యదర్శిగా పని చేశాడు సభధ్యేయాల్ని 1888 'జానకి' పత్రికలో ప్రకటించాడు. (1) అస్సామీ భాషనూ సాహిత్యాన్నీ అభివృద్ధిచేయడం (2) వ్రాతప్రతుల్ని సేకరించి ప్రకటించడం (3) అస్సామీ భాషను విద్యాలయాలలో బోధనా భాషగా గుర్తింపజేయడానికి ఆందోళన చెయ్యడం (4) భాషను సాహిత్యానికి అనుగుణంగా వ్యవస్థీకరించడం (5) వైష్ణవ సాహిత్యంమీద గల వివిధ అనుశీలనాది భాష్యాలను క్రోడీకరించడం (6) అస్సాముకు సంబంధించిన సాంఘిక-రాజకీయ, మతచరిత్రలను సమకూర్చడం (7) సంస్కృత గ్రంథాలను అస్సామీలోకి అనువదించడం (8) అస్సామీలో విజ్ఞాన పత్రికల్ని, వార్తాపత్రికల్ని ప్రకటించడం.

కలకత్తాలో మాతృభాషాభిమానులైన విద్యార్థులు కొందరు అస్సామీ సాహిత్యానికి పూర్వరంగాన్ని ఏర్పాటు చెయ్యడంతో 'షేక్స్‌పియర్ నాటకం 'ది కామెడీ ఆఫ్ ఎరర్స్' అస్సామీలోకి అనుదితమైంది. ఆ నాటకాన్ని గూర్చి 'అస్సామీ సాహిత్యము' (హేమ్ బరువ వ్రాసిన విమర్శ గ్రంథం) యిలా అంటున్నది: "మన నాటకాలమీద పాశ్చాత్య రచనాపద్ధతి ఎప్పుడు గట్టి ముద్రవేసిందో నిర్దిష్టంగా చెప్పటం కష్టమే. షేక్స్‌పియర్ 'ది కామెడీ ఆఫ్ ఎరర్స్' నాటకానికి తర్జుమా ఆయిన 'భ్రమరాంగ'తో ఆ మార్పు ప్రారంభమైందని మాత్రం నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు. అనువాదం లక్ష్మీనాథ్ బెజ్జురూవా పర్యవేక్షణ క్రింద ఆర్.డి. బరువ, ఆర్. కె. బర్కతతి, జి. బరువ, జి. ఎస్. బరువ కలసి తయారు చేశారు. పాశ్చాత్యనాటక పద్ధతి ఈ షేక్స్‌పియర్ నాటకాను వాదంతో ప్రారంభమైనా, షేక్స్‌పియర్ చందోపద్ధతి (లాంక్ పర్స్) మాత్రం అప్పుడు అమల్లోకి రాలేదు. 'భ్రమరాంగ' తర్జుమా వచనంలోనే నడిచింది. అనువాదం నేర్పుగా అర్థవంతంగా

సాగింది. నాటకంలో ప్రదేశాలూ పాత్రలు అస్సామీవిగా మార్పు చెందేయి." మా సాహిత్యంలో ఈ అనువాదం, క్రొత్త తరహా నాటక రచనకు తోడ్పడింది.

పరాయిచోట (కలకత్తా) ఉంటున్నప్పటికీ, బాల్యంలో నేర్చుకున్నదీ గ్రహించినదీ బెజ్జురూవా జ్ఞాపకంలో పదిలంగానే ఉంది. ఉండటమే కాదు, నుడికారపు సౌందర్యంతో మనోహరమైన సాహిత్యంగా కూడా అది పునరుద్ధరింపబడి, పునస్సృష్టింపబడుతూ వచ్చింది. ప్రాత జ్ఞాపకాలు, అవి జరిగిన కాలానికి ప్రాంతానికి ఎడంగా ఉండి చూచినప్పుడు, క్రొత్త పరిణామాన్నీ రూపాన్నీ సంతరించుకుంటాయి అంటాడు విల్ డూరంట్. సంప్రదాయ నిబద్ధమైన సామాజిక వాతావరణంలో పుట్టి పెరిగాడు బెజ్జురూవా. కలకత్తాలో విజాతీయత. స్వేచ్ఛ, ఆ బంధనాలను సడలించి వేశాయి. కాని ఆ సడలింపు ఆతిట్టి పూర్తిగా తద్విరుద్ధమైన తీవ్రదోరణుల్లోకి మాత్రం లాక్కుపోలేదు.

వయస్సు వచ్చాక విజాతీయమైన పరిసరాల్లో ఉంటూ వచ్చిన బెజ్జురూవకు అవి అలా విజాతీయంగానే ఉండి పోలేదు; అలా అని బెజ్జురూవా అందులో తల మునుకలు కానూ లేదు. పైగా ఆ క్రొత్త సంపర్కం రెండు రకాల ఫలితాన్నిచ్చింది. అతని మేధానైశిత్యాన్నీ, అవగాహననూ పెంచింది. సాహిత్య సృష్టి ద్వారా అస్సామీ ప్రజలకు నేవచెయ్యాలనే సహజ సంకల్పానికి ఒక క్రొత్త దోహదం చేకూర్చింది. బెజ్జురూవా వ్యవహారజ్ఞానం కలవాడు. మంచి లోకజ్ఞుడు. ఆయన తెలవిటీబలూ, ప్రతిభా, జీవిత యాచార్యంలో వేరూని నట్టివి. ఆయన గుండె నిబ్బరంగల మనీషి. జీవితంపట్ల ఆశాభావంతో విశ్వాసంతో నిలబడటంలో (ఆంగ్ల కవి) రాబర్ట్ బ్రౌనింగ్ దృక్పథమే ఆయనదీ. జీవితంలో ఎదురుదెబ్బలు ఆయనకు నిరాశ, నిరుత్సాహం కలిగించలేదు. జీవితం గ్రీకునాటకం వంటిది. అందులో నాయకుడు తన సత్తా చూపించి, కష్టాలతో తలపడి పైకి నెగ్గుకు వస్తాడు. బెజ్జురూవకు ఆ రహస్యం తెలుసు; ఆయన అలానే ఆదర్శసాధనకు పూనుకున్నాడు.

మాతృదేశాభిమానమూ సామాజికమైన ఆడర్కాలూ బెజ్జురూవా రచనల్లో పరివ్యాప్తంగా కనిపిస్తాయి. అస్సామీ జీవన విధానాన్ని చక్కగా చిత్రించాడాయన. బెజ్జురూవా అభిమానము ప్రాంతీయ మైనది. అస్సామీల జీవన విధానాన్నీ సంస్కృతిని పునరుద్ధింప జెయ్యడంలో ఒక నవసమాజదృష్టిని ప్రజల్లో కలిగించడమే ఆయన రచనా వ్యాసంగంయొక్క ప్రధాన లక్ష్యం. అస్సాం తన వ్యక్తిత్వాన్నీ దాని తాలూకు వైశిష్ట్యాన్నీ గుర్తింప గలిగిందంటే అది ఆయన కృషి ఫలితమే

అక్కడినుంచే తన భాషలో తనదైన సాహిత్యం ద్వారా అస్సాం అభివ్యక్తి ప్రారంభమైంది.

దేశాభిమానం ఉట్టిపడే రచనలద్వారా బెజ్జురూవా సృష్టించిన ఆత్మదీప్తి, స్వశక్తిపై విశ్వాసమూ, తద్వారా స్వాభిమానమూ అశేషమైనవి. బెజ్జురూవా ఒక మహాకావ్యమంటూ వ్రాయలేదు, మహానాటకమూ వ్రాయలేదు, 'జయ్ మతికుమారి', 'చక్రధ్వజ్ సింహ' అనే నాటకాలు తప్ప, దేశభక్తి వ్యక్తమయ్యే కృత్యాలను గూర్చి ఆయన చేసిన రచనలే ఎంతో గొప్పగా మహాత్తరంగా ఉన్నాయి. ఆయన్ని అమరజీవిని చెయ్యడానికి అవి చాలు, ఇతరమైన కారణాలు ఎన్ని ఉన్నా. జీవితాంతరం మార్గదర్శిగా, ప్రతినిధిగా కీర్తిపతాకగా తన ప్రజలచే గౌరవింపబడిన మాఘ్య ఆర్నాల్డ్ వలె కాక తన జీవితకాలంలోనే ఒక సంస్థగా రూపొందినవాడు బెజ్జురూవా ఆయన విమర్శలూ, 'చెవులు గింగురై త్తించే శరపరంపరలూ' ప్రజల కెంతో ప్రിയమైనవిగా ఉండేవి.

నిరాడంబరమై, పైరుపచ్చలతో అలరారే అస్సాము పల్లెసీమల చక్కదనంతో మేళవించే సాహిత్య సృష్టి ఆయనది. అక్కడనే ఆయన బాల్యం గడిచింది. అస్సాం సౌందర్య చిత్రణ, పర్వత భూములూ, పల్లపు ప్రదేశాలూ, అక్కడి నిస్సర్గ లావణ్యాలూ, రేఖాలిత్యంతో గజిబిజిలేనివిధంగా జ్ఞాన్లుగా ఆయన రచనల్లో కనిపిస్తాయి. ఇన్ని గుణాలు కలిసి ఉండటంవల్లే, బెజ్జురూవాను గూర్చి ఒక్క ముక్కలో చెప్పాలంటే, ట్రాండె నార్వీజియన్ రచయిత బోక్సన్ గూర్చి చెప్పిన వాక్యం ఈయనకూ వర్తిస్తుంది. — "ఆయన దేశీయుల సమక్షంలో ఆయన పేరెత్తితే చాలు, అది జాతీయ పతాకోత్సవమే అవుతుంది."

బెజ్జురూవా 1938, మార్చి 28 న డిబ్రూగర్ లో తనువు చాలించాడు. డిబ్రూగర్ ఉండేది ఒక యిసుక తిన్నెమీద. బ్రహ్మపుత్ర తీరాన యిసుక తిన్నెమీద ఆయన భౌతిక కాయానికి దహనసంస్కారం జరిగింది. ఫ్రాయిడ్ ను గూర్చి డబ్ల్యు. హెచ్. ఆడెన్ (ఆంగ్ల కవి) అన్న వాక్యాలు బెజ్జురూవాకు వర్తిస్తాయి.

"ఆయన చెప్పినదాంట్లో లోపాలూ పొరపాట్లూ ఉండవచ్చు కాని మనిషిగా చూడటానికి యిక మనిషి లేడు ఉన్నది నిత్యానుభవమైన ఒక భావ [సంవృతి] మాత్రమే."

వ్యాస కర్త

పాశ్చాత్య సాహిత్య ప్రభావం నుంచీ వచ్చిన వ్యాసరచన అనే ప్రక్రియలో సాహిత్యాధ్యయన, విమర్శక వ్యాసాలతోబాటు ఆత్మశ్రయ వ్యాసమూ ఒక శాఖ. బెజ్జురూప ఆత్మశ్రయ వ్యాసాల్లో సృజనాత్మక రచయితగా రాణిస్తాడు. ఆయన రచనా విధానం వ్యక్తిగతమైనది. ప్రతిభలేని రచయిత చేతుల్లో ఆ విధానం కేవలం అతుకుల వ్యవహారంగా దిగజారిపోయే ప్రమాదం ఉంది. బెజ్జురూప వ్రాసిన ఆత్మశ్రయ వ్యాసాలు లోకజ్ఞతతో మెరిసే రత్నాలు. హాస్యమూ ప్రబోధమూ తొణికిసలాడే భాషలో పొదుగబడిన రత్నాలు. “హాస్యము సామాజికమైంది” అంటాడు బెర్గ్ సన్. కాని బెజ్జురూప విషయంలో అది వ్యక్తిగతం కూడా అయింది.

ఈ రకం వ్యాసాలు అచ్చంగా ‘మనస్సుయొక్క స్వేచ్ఛాచంక్రమణాలు.’ కావడంతో, ప్రక్రియ లక్షణమే నిషయ వైవిధ్యం కలిగి ఉండటం. రాబర్ట్ లిండ్ అన్నట్లు ఈ వ్యాసాల పరిధి ఊహింపరానంత విపులంగా ఉండవచ్చు; “ఒక సారి ధర్మప్రబోధంగా, మరో సారి చిన్న కథలా తయారు కావచ్చు. స్వీయచరిత్ర తాలూకు ప్రకరణమో, లేక అర్థంలేని గాలి కబుర్లలో కావచ్చు. ధోరణిలో హేళనాచ్యుకంగానో, దూషణ పరంపరగానో, లేక భావోద్దేక ప్రకటనగానో ఎలానైనా ఉండవచ్చు. వస్తువంటారా; ‘కల్పాంతం’ నుంచీ ‘కత్తెర’ దాకా ఏదైనా సరే.”

లోతుగావెళ్లే కొద్దీ జీవితం ఎంత భారంగా ఉంటుందంటే, అంత భారమైన విషయాన్ని హాస్యంతో కలుపుతూ ఉండకపోతే, ఆనలు బ్రతుకే దుర్భరమై పోతుంది అన్నా డాకసారి హీన్. బెజ్జురూపా ఎందుకు నవ్వాడు? నవ్వగలిగిన స్థితిలో ఉన్నాడు కాబట్టి నవ్వాడు అని చెప్పుకోవాలి. అంటే హీన్ చెప్పిన కారణానికి కాదు, జీవితం భారంగా తోచడంవల్ల కాదు. బెజ్జురూపాకు కష్టం అంటే, దైన్యం అంటే ఏమిటో చిన్నమెత్తు కూడా తెలీదు. బాల్యంనుంచీ అతని జీవితం ఆలా గడిచింది.

1914-18 ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత ఆంగ్లసాహిత్యంలో అసహాస్యం ద్వారా విమర్శించే రచయితలు కుప్పలు తెప్పలుగా బయల్పడారు. మనకు పమ కాలీనులైన ఈ ఆంగ్లరచయితల కోవకు చెందడు బెజ్జురూవా. అంతకు పూర్వం వారైన ఆంగ్లరచయితల అపహాస్యం వంటిదే అతని రచనల్లో మనకు కనిపిస్తుంది. బెజ్జురూవా మేలిమి గుణాలు అస్పష్టంగా మినుకు మినుకుమనేవి కావు; స్పష్టంగా, స్వయంప్రకాశంగా వెలిగేవి. అవి ధైర్యము, బుద్ధికుశలత, సహృదయత, జీవితాన్ని గూర్చిన ఆసక్తి.

“శిక్షవెయ్యడం సంఘానికి విద్యుక్త ధర్మమే కావచ్చు. కాని సాధ్యమైతే సంస్కరించి మళ్ళీ చేర్చుకోవడం అంతకంటె గొప్ప ధర్మం” అని అభిప్రాయ పడుతున్నాడు డేవిడ్. ఎస్. జోర్డ్జ్. బెజ్జురూవా ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాల్లో అవ హేళనా, ఖండనా ఒక్కొక్కచోట తీవ్రదోరణిలో సాగినా, ప్రధానంగా వాటి లక్ష్యం సంస్కరణమే. మ్యాఝ్యా ఆర్నల్డ్ మరో సందర్భంలో అన్న మాటలు యిక్కడ వర్తిస్తాయి :

ఒక్కొక్కగాయాన్నీ. ఒక్కొక్కబాధనీ గమనించి
 ప్రేళ్ళతో తడిచి, పట్టచూచి
 అన్నాడు-ఇదుగో యిక్కడ. నీరుగృత యిక్కడ....

బెజ్జురూవా అవహేళనని సంఘ సంస్కరణ కోసమే ఆయుధంగా ఉపయోగించాడు. “హేళనాత్మక రచయిత ప్రేమిస్తు ఏవగించుకుంటాడు. కేవలం ఏవ గించుకోడు” అంటుంది కెట్లీ రే. బెజ్జురూవాలో ద్వేషపూరితమైన ఏవగింపు ఎక్కడా లేదు. ఆయన హేళనాత్మక రచనలో, పైకి ఏవగింపుగా కనిపించే దాని లోనే, దేశీయులపట్ల అభిమానం అశేషంగా పొంగులు వారుతూ ఉంటుంది. రే హేళనాత్మక రచయితలనుగూర్చి సామాన్య ధర్మంగా చెప్పిన పై సూత్రమే నిజమైతే బెజ్జురూవా ఆ కోవలో అగ్రశ్రేణికి చెందిన వాడనటంలో అతిశయోక్తి ఉండదు. ఆయనలో మధ్యతరగతివాళ్ళ అహమిక ఒక్కొక్కసారి వ్యక్తమౌతూ ఉంటుందిగాని, మనుష్యుల బలహీనతల్ని దోషాల్ని విడమర్చి చూపటంలో ఎక్కడా దురహంకార స్పర్శమాత్రం తోచదు. ఒక్కముక్కలో చెబితే, బెజ్జు రూవా మానవత్వానికి సంక్రమించే విడ్డూరాల్నిచూచి నవ్వెయ్యగలిగాడనే చెప్పాలి.

బెజ్జురూవా ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాల్లోని జానికి రచయిత యిష్టానిష్టాలూ, ఉత్కర్షణలూ ఊహాపోహలూనిండి ఉన్నా, అవి తరచు అన్యవదేశంగా, ఒక్కొక్క

సారి కృత్రిమంగా, మెలితిరిగి, ఏదో ఒక ప్రయోజనానికి తగినట్లుగా రూపొంది వ్యక్తం అవుతాయి. ఉదాహరణకు “కృపాబర్ బారువర్ కకోతర్ తపోలా” అనే రచనలో ఒక విలక్షణమైన హాస్యం అనంబద్ధాలతో కూడినట్టిది, పమ్మద్దిగా ఉన్నది. ఆ హాస్య ప్రపంచానికి భంగం కలిగించేదంటూ ఏదీ ఉన్నట్లే తోచదు. ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాలు ప్రహసనాలవలె ఉంటాయి, జీవితాన్ని గూర్చి తరచు విజ్ఞాన వంతమైన వ్యాఖ్యలు చేస్తాయికాని అద్దంలా కేవలం ప్రతిబింబించడంవంటి వాస్తవికత వాటిలో ఉండదు. నిజానికి బెజ్జురూవా రచనలు స్వభావంలో ధోరణిలో చొకబారు వాస్తవికతస్థాయికి దిగబడకుండా వాటిని రక్షించే గుణాలు ఆయన దృక్పథంలోని మౌలికమైన మానవత, ఆపారమైన సామాజిక అవగాహన, అని చెప్పాలి. బెజ్జురూవా చిత్రించిన కృపాబర్ వంటి పాత్రలు ఫాల్ స్టాప్ వంటివి, బొబాడిల్ వంటివి కావు. సృజనకూ నిర్మాణానికి ఎప్పుడూ తేడా ఉంది, పాత్ర చిత్రణ విషయంలో బెజ్జురూవా సృజనకంటే నిర్మాణమే ఎక్కువ సమర్థంగా చెయ్యగలడని తోస్తుంది. పాత్రల వాస్తవికసృష్టికి ఆయన నాటకాల్ని చూడాలి.

బెజ్జురూవా చేసిన హేళనాత్మక చిత్రణలు, ముఖ్యంగా ప్రహసనాల్లోవి. అనంభావ్యంగా కనిపిస్తూ యన్నమాట నిజమే. అందు మూలంగా ‘హేతుబద్ధత’ అనేది, అంటే సామాన్యంగా మనకు తెలిసిన హేతుబద్ధత, ఆయన చేతిలోపడి ఆత్మహత్య చేసుకున్నది అని చెప్పినా అతిశయోక్తి కాదేమో! ఉదాహరణకు ‘కకోతర్ తపోలా’ లోని పడికట్టు పాత్రలు ఒక మోస్తరు ధోరణిలో పద్దారో లేదో అంతలో రచయిత వాళ్ళ ధోరణిని తారుమారు చెయ్యడం సాగిస్తాడు. ఇలా రచయితకూ వాళ్ళకూ జరిగే ఘర్షణలో, ఆ పాత్రలు విపరీత స్వరూపాలతో తయారై, ప్రహసనంయొక్క మామూలు పరిధుల్ని దాటిన అభూతకల్పనలై పోయాయి. ఫలితం ఏమంటే, ఎలాగూ హాస్యస్ఫోరకంగా ఉంటుం దనుకొన్నది వట్టి నవ్వులాటగా కూడా ఉండటం మనకు ఆశ్చర్యం కలిగిస్తుంది.

కేవలం ఆయన ఆత్మాశ్రయవ్యాసాల్ని తీసుకునే, బెజ్జురూవా దృక్పథంలో ఒకానొక సందిగ్ధత ఉన్నదనే నిర్ణయానికి మనం రావచ్చు. ఈ ‘సందిగ్ధత’ ఎటు వంటిదంటే, అది రచయిత స్వభావంలోనే భాగమైన లక్షణం. విస్తృతార్థంలో చెబితే అది వ్యక్తికి జీవితం పట్లగల గాఢమైన అభినివేశం ఎలా ప్రతిఫలిస్తుందో తెలిపే లక్షణం—ఆ అభినివేశం నిర్దిష్టమైన ద్వేషం రూపంలో కంటే ఒక పరి వ్యాప్త ప్రేమభావంద్వారా వ్యక్తం కావడం-దబ్బ్యు. హెచ్. ఆడెన్ విషయంలో లాగ, ద్వేషమూ ప్రేమూ రెండింటిమేళవింపూ మంచి చైతన్యవంతుని జీవలక్షణం,

బెజ్జరూవా తనకు ఆచారమైన పరిసరాలపట్ల మంచి చైతన్యస్ఫూర్తి కలవాడే అయినా, ద్వేషమూ—ప్రేమ మేళవింపు సూత్రం అతని స్వభావానికి వర్తించ లేదనే చెప్పాలి.

వోల్టేరును గురించి అనబోల్ ప్రాన్స్ అంటాడు: “వోల్టేర్ ప్రేక్ష మధ్య కలం నవ్వుతూ పరుగుడుతుంది.” బెజ్జరూవా విషయంలో కూడా ఆ మాట నిజం— అతని ప్రేక్ష మధ్య కలం నవ్వుతూ పరుగులెత్తింది. సాహిత్యరంగం మీద ప్రవేశించాడో లేదో, బెజ్జరూవా ‘నవ్వులతో చంపేశాడు,’ బ్రాండె అన్నట్లు. చమత్కారాన్ని ‘అంతర్యంలో ప్రసరించే మెరుపుతీవె’గా వర్ణిస్తారు. సాచారణంగా మనం హాస్యం అనేదానితో పోల్చితే, చమత్కారానికి ఒక ఆకస్మికతా, స్ఫూర్తి వేగమూ ఉన్నాయి. దాని ప్రకాశమూ, అభౌతిక నైశిత్యగుణమూ విశిష్టమైనవి. క్లుప్తంగా చెబితే, హాస్యం తాలూకు శిల్పం కల్పనాత్మక మనాళి. బెజ్జరూవా దగ్గర ఈ శిల్పం ఉన్నది. ‘అంతర్యంలో మెరుపుతీవెలు ప్రసారం’ చేసే శిల్పం లేదు.

బెజ్జరూవా రోజుల్లో సమాజం కొన్ని విజాతీయ ధోరణుల్లో పడిపోతున్నది. దాన్ని మళ్లించడానికి ఒకటే మార్గం. మన సంస్కృతిలో అంతర్భూతమైన విలువల్ని చక్కగా తరచి గుర్తింపజేయడమే ఆ మార్గం. ఈ ఉద్దేశం ప్రాతిపదికగానే బెజ్జరూవా అన్ని రకాల రచనలూ చేశాడు. ప్రతిభాశాలి అయిన వైద్యుడి లాగ సమాజానికి రోగ నిర్ధారణ చేశాడు. విజాతీయ ప్రభావంలో, వికేషించి పంగడేశపు మధ్య తరగతి మనస్తత్వంలో దాని హృదయంలేని ఆడంబరం పిచ్చిలో, పడి వ్యాధిగ్రస్త మౌతోంది నాటి సమాజం. బెజ్జరూవా చిత్రణలు కల్పితాలే కావచ్చు. ‘ఇలియడ్’, ‘ఆడిసి’ కావ్యాలూ అంతే మరి. ఆ గ్రంథాల నుంచి పూర్వకాలపు గ్రీకుల ఆచార వ్యవహారాలను గూర్చి మనం ఎన్నో విషయాలు గ్రహించ గలుగుతున్నాం. అలాగే బెజ్జరూవా చిత్రణలనుంచీ మారుతున్న నాటి సమాజంలో అస్పృమీలను గూర్చి. ముఖ్యంగా మధ్య తరగతిలో క్రింది వర్గంవారూ, వారి పోకడలూ ఆశయాలూ ఎలా ఉండేవో, ఎంతైనా తెలుసుకోవచ్చు. ఆ చిత్రణల్లో మనకు లభించే సారాంశం ఆనాటి యధార్థ జీవితమే.

ఆల్డస్ హక్స్లీ అభిప్రాయాన్ని తీసుకుంటే ఛాసర్ కవి (సమకాలీన సమాజాన్ని) అంగీకరించాడట, విమర్శించ లేదట. బెజ్జరూవా అలా కాదు. విమర్శించ కుండా ఎప్పుడూ అంగీకరించలేదు. ఆయన ఆత్మశ్రయ వ్యాసాలు చదువుతుంటే మనకు ఏం తోస్తుందంటే—భావోద్వేగాలు వెక్కిరింపుల నాశ్రయస్తున్నా

యనీ, హాస్యంతో నిండిన సందిగ్ధత వెనుక గూడు కట్టున్న ఉద్రేకం పొంచి ఉన్నదనీ తోస్తుంది. జాఫే బుల్లో అంటాడు: “హేళనచేసే రచయిత తాను స్పృశించిన ప్రతిదానిమీనా తన ముద్ర వేస్తాడు. రచయిత జీవితాన్ని వ్యక్తులీ ఏ ప్రత్యేక దృష్టితో తాను చూస్తున్నాడో ఆ దృష్టి మనలోకూడా కలిగిస్తున్నాడా అనేది ఆతని కృతకృత్యతను నిర్ణయించడానికి గీటురాయి. ” బెజ్జురూవా చేసిన హేళనాత్మక రచనల్లో, ఒక ప్రధాన భావమో ఉద్రేకమో ఉంటుంది. దాన్ని ఆలంబనం చేసుకుంటూ భిన్న దోరణులూ, భిన్న విషయాలూ వచ్చి కలుస్తాయి. ఈ పద్ధతి ‘శాతురా’ ప్రక్రియకు ప్రధానం. అందులో ప్రతి దోరణిలోను ‘సామాజిక జాగృతి’ తోణికినలాడుతూ ఉంటుంది. బెజ్జురూవా మా సాహిత్యానికి క్రొత్త ఊపిరిలావచ్చాడు. అస్సాం సాహిత్య చరిత్రలో ఆహోమ్ అనంతర యుగంలో, ఎన్నోవేళ్ల స్తబ్ధత తర్వాత వచ్చాడు.

ఏమైనా బెజ్జురూవా వ్యక్తిత్వాన్ని ఆయన రచనల్లో కనిపించే స్వరూపంతో పోల్చి ఊహించుకోవడం, ఆ వ్యక్తిత్వాన్ని సంకుచిత పరిధిలో అర్థం చేసుకోవడమే అవుతుంది. అంతకంటే ఆయన్ని విమర్శకునిగా పోల్చుకోవచ్చు. ఏవో కొన్ని యిష్టానిష్టాల అల్పత్వంలో యిరుక్కుపోయిన విమర్శకుడిగా కాదు. సమాజంలోని మనుష్యుల స్వరూపాల్లో ప్రత్యేక లక్షణాల్ని ఎంచి వాటిని నేర్పుతో యథాతథంగా నమూనాలుగా తీర్చి దిద్దడం ఆయన చేసిన పని. మనుష్యుల్ని వాళ్ల పరిసరాల్లో, వాళ్లు జీవిస్తున్న విధంగా చిత్రిస్తూ, వాళ్లచేతనే మాట్లాడించే పద్ధతిని ఆపలంబించాడు.

బెజ్జురూవా హాస్యంలో లాలిత్యంలేదు. ఆయన హాస్యం పొట్ట చెక్కలయ్యే నవ్వు పుట్టిస్తుంది. ఒక్కొక్కసారి కత్తిలాగ కోసే హేళనతో నిండి ఉంటుంది. ఏమంటే, బెజ్జురూవలో చమత్కారం లేదు. ఆయన రచనల్లో చమత్కారం ఎక్కడైనా కనిపిస్తే అది యాదృచ్ఛికమే. చదువుతూ ఉంటే బెజ్జురూవలో అద్దంవలె ప్రతిఫలించగలిగే తెలివే ప్రధానమైందని తోస్తుంది. ఎంత నవ్వులోనైనా ఆ ప్రతిభ మనకు మరుగుపడదు. దాన్ని మనం గుర్తించకుండా ఉండము. విషయ బాహుళ్యం గల రచనలు ఆయనవి. ఆయన కృషి విలువ కేవలం సాహిత్యవరమైనదే కాదు. మానసిక తత్వం దృష్ట్యాకూడా ఎన్నదగింది. విషయ ప్రసక్తిలో అసంబద్ధాలు కనిపించినా అవేమీ ఆ మానసిక తత్వనిరూపణకి భంగం కలిగించవు. స్పష్టంగా చెబితే వికట హాస్యమే ఆయన వ్యాసాల్లో ప్రధానమై భాసిస్తున్నది. అయితేనేం, గొప్ప జీవితానుభవాన్ని ప్రదర్శించే రచనలవి.

వికట హాస్యం పైకి కనిపించినా, దాని వెనుక బెజ్జురూవా నిజతత్వమైన విమర్శ సూక్ష్మగ్రాహ్యంగా ఉండనే ఉన్నది. కొన్ని సందర్భాల్లో ఆయన చాల తీవ్రంగానే దెబ్బ తీస్తాడు. కాని బెజ్జురూవాకు విషయాన్ని సూటిగా చెప్పడంకంటె యిటూ అటూ చంక్రమణం చేస్తూ సాగదీసి చెబుతూ ఉండటమే అలవాటు. ముఖ్యంగా ఆత్మాశ్రయ న్యాసాల్లో మన కిది కనిపిస్తుంది. ఆయన ధార్మిక - తాత్విక రచనలు 'శ్రీ శంకరదేవ్', 'శ్రీ శంకరదేవ్ - శ్రీ మాధవదేవ్' 'తత్త్వ కథ' వంటివి మాత్రం అలా ఉండవు. హాస్యం వైష్టవయుగంనుంచీ అస్సామీ సాహిత్యంలో ఒక భాగంగా ఉన్నదే. ఉదాహరణకు "చమత్కారం, ఉల్లాసం, వినోదం" నిండిఉన్న 'భీమచరిత' వైష్టవ యుగానికి చెందిన రచన. శంకరదేవ్ (1449 - 1569) నాటకాల్లో 'రుక్మిణీ హరణ్' వంటివి చూస్తే, ఆయనకూడా ఆ ప్రభావం నుంచీ తప్పించుకోలేదని తెలుస్తుంది. బెజ్జురూవా హాస్యానికి సాహిత్యంలో ఒక ప్రక్రియగా స్థానం కల్పించి దాన్ని ప్రతిష్ఠించాడు. ఆయన హాస్యంలో రెండు ప్రధాన లక్షణాలు గోచరిస్తాయి: (i) నవ్వుటమే ప్రయోజనంగా గల నవ్వు (ii) అపహాస్యపు విసుర్లతో కలిసిన నవ్వు.

శాఖాచంక్రమణాలూ, అప్రస్తుత ప్రసంగాలూ ఉన్నప్పటికీ బెజ్జురూవ రచనల్లో ఆయన దృష్టి వైశాల్యమూ, విషయ పరిజ్ఞానమూ, శైలి పాటవమూ పాఠకుల్ని చూరగొంటాయి. ఆయన కథనంలో, మాటలో, మంచి జవనత్వాయి ఉన్నాయి. ఒక రకం మనుష్యుల్లోనూ కొన్ని సామాజిక వ్యవస్థల్లోనూ కనిపించే బూటకాన్ని వర్ణించటంలో ఆయన చూపే ఏవగింపుని అర్థం చేసుకోవడం మనకు కష్టంకాదు. అయితే అది హద్దుమీరని ఏవగింపు. జాతి మొత్తాన్ని కదిలించే శక్తి సామర్థ్యాలు ఉన్నప్పటికీ, బెజ్జురూవలో సర్వత్ర ఒక తాటస్థ్యం, భావ స్యాతం త్ర్యమూ వ్యక్తమౌతూ ఉంటాయి.

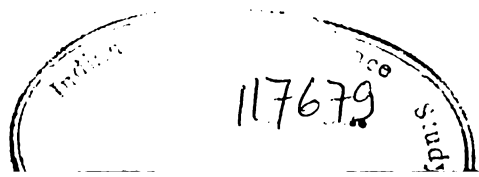
సమాజ పునరుజ్జీవనానికి దోహదంచేసే భావా లన్నిటినీ సమగ్రమైన అవగాహనతో ఒక సమైక్య సిద్ధాంతంగా రూపొందింప జేసినంత ప్రయోజనం తన వ్యాసాలద్వారా బెజ్జురూవా సాధించాడు. ఆయన చిత్రించిన విషయ విన్యాసము గొప్పది. ఉదాత్తమైనది కూడా. ఆయన శైలి అన్ని రకాల పాఠకులనూ రంజింప జేస్తుంది. ఉన్నతస్థాయిని అందుకున్నచోట్ల మిరుమిట్లు గొలుపుతూ ఉంటుంది. అందులో ఒక ఏకత్వ లక్షణం ఉన్నది. బెజ్జురూవా రూపొందించిన సామాజిక సిద్ధాంతం నిజానికి సిద్ధాంతమూ కాదు, నినాదమూ కాదు. అది ఒక అనుశీలనం, ఛారిత్రకమైన ఆధారాలనుంచీ వ్యవహారంలో ఉండే సామాజిక ధోరణులనుంచీ.

దీక్షతో లక్ష్యకుద్దితో చేసిన అనుశీలన. ఆయన కైలి వైవిధ్యానికి పేరుగన్నదే కాని, మనం చదువుతూ ఉంటే ఆ వ్రాసిన విధానంలో ఎక్కడా రచయిత నహజత్వానికి భిన్నంగా వెళ్లినట్లు కనిపించదు. కేవలం సిద్ధాంతాలు గుస్తరించే పద్ధతికాదు ఆయనది. బెజ్జురూవా. సూక్ష్మ పరిశీలకుడు. ఏదెట్లాఉన్నా ఒక ప్రవక్త లాగ మార్మికునిలాగ వ్రాయటం ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాల్లో ఎక్కడా కానరాదు. పోతే, ఈ వ్యాసాలు చెస్టర్ బిట్ వ్యాసాల్లాగ అందమైన 'ఉపసాహిత్యం' శ్రేణికి చెందినవీ కావు. వీటి రుచి పచీ వేరు.

క్రొధం లేకుండా దెబ్బతీయ గలిగేవాడు బెజ్జురూవా. అందులో సున్నితం ఎరుగడు. కాని ఒక్కొక్కసారి అలా తీవ్రంగా దాడి చేసినందుకు పశ్చాత్తాపం పొందే వాడేమో చెప్పడం కష్టం. స్వభావతః ఈర్ష్యాసూయలు ఆయనలో లేవు. కాని సరకుచెయ్యని మొరటుతనం మాత్రం ఉన్నది. ఆయన చేసిన మొహమాటం లేని విమర్శలు, దృక్పథ గాంభీర్యం లోనేమి ఆపగాహన లోనేమి సమాజం మీద గొప్ప వ్యంగ్య చిత్రాలు. హేళనాత్మక కావ్యం ఆత్మ సంశోధన నుంచీ ఉద్భవిస్తుంది అంటారు. ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాలు చదివిన తర్వాత మనలో కలిగే అనుభూతి ఒక్కటే—ఆశ్చర్యంతో కూడిన సంతృప్తి. అసాధారణ ప్రజ్ఞగల బెజ్జు రూవా పంటి రచయిత మాత్రమే అటువంటి సంతృప్తిని మనలో కలిగించ గలడు.

బెజ్జురూవా కలంలో రెండు పోకడ లున్నాయి : (i) మేధాగతమై క్లుప్తంగా ఉండే రచన. (ii) ఉప్పొంగి ఉరకలు వారుతూపరిహాస ప్రాయమైన హాస్యంతో. అర్థంలేని పైమెరుగులతో ఉండే రచన. ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాల్లో ప్రాపంచిక జ్ఞానమూ ఉన్నది, దొంక తిరుగుడు వాచాలత్వమూ ఉన్నది. బెజ్జురూవా హాస్యం ఆయన కొక గొప్ప ఆయుధం. దాన్ని తరచు నిర్దాక్షిణ్యంగా ఉపయోగించాడు. అలాంటిది 'భోకేంద్ర బారువ' (జ్యోబిరి), లేక 'ఐట దిమారు సత్రాధికార్' (బులాని) విషయంలో చూడవచ్చు. కాని అలా అని, డ్రెడన్ లా మరీ దౌర్జన్యంగా దాడి చేశాడని భావించడమూ సబబు కాదు. డ్రెడన్ విమర్శలు లెంపకాయల్లా ద్వనిస్తాయి.

కళ్ళకు కట్టేలా వివరించాలంటే. బెజ్జురూవా దృశ్యాలూ సన్నివేశాలూ, వర్ణనలూ సంభాషణలూ. ప్రహసనాల్లోనేమి, ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాల్లో నేమి, ఒక ఊపిరాడని బాడ్ మింటన్ పందెంలా ఉంటాయి. బంతి అటూ యిటూ, గబగబా. మనకు చాల దగ్గరలో. పరుగిడుతూ ఉంటుంది. అర్థశతాబ్దం క్రితం

'ఉద్రేకం వచ్చిన బుర్రలు ఎలా పని చేశాయో' (ట్రానింగ్ పదబంధం) విస్పష్టమైన ప్రత్యక్షాను భూతిగా మనకు తెలుస్తుంది. కృపాబర్ బారువ అనే కల్పిత పాత్రలో హాస్యానికి సంసందించి బెజ్జురూవా యొక్క స్వీయాభివ్యక్తే ఉన్నట్లు తోస్తుంది. ఈ పాత్రలో తరచు రచయిత కంఠమే పలుకుతున్నది.

కొన్ని హేళనాత్మక రచనల్లో బెజ్జురూవా మూఢత్వం మీద దాడి చేస్తాడు. మూఢత్వం యొక్క అప్రతి హత శక్తి ప్రతి యుగంలోనూ కనిపించే లక్షణమే. 'కకోతర్ తపోలా'లో బెజ్జురూవా వ్యాసాన్ని 'సామాజికం' చేశాడు. ప్రజల దైనందిన జీవనపరిధి లోనికి దాన్ని లాక్కువచ్చి జనసామాన్యానికి పరిచితమైన, సమ్మోద కరమైన ప్రక్రియగా మర్చాడు. లాంట్. డీకీవ్స్నీలకు వలెనే ఆయనకు కూడా వ్యాసం సన్నిహితభావ ప్రకటనకు అమవైన సాధన మైంది. అలా చెప్పినా, బెజ్జురూవా చేతిలో, వ్యాసం ఒక 'ఉదాత్త పత్రికారచన' గానే రూపొందిందనుకోవాలి. పత్రికారచన బాగా ప్రారంభదశలో ఉన్న ఆయుగంలో కొన్ని భావాలకూ అభిప్రాయాలకూ రూపం యివ్వడం, వాటిని క్రమపద్ధతిని వ్యక్తం చెయ్యడం వాటిని సంధానపరచి సమైక్యం చెయ్యడం వంటివి ఈ ప్రక్రియద్వారా చేశా డాయన. హేళనాత్మక రచనలు బెజ్జురూవా చేతుల్లో నిప్పురవ్వల్ని మాత్రమే విరజిమ్మాయి. దహించే మంటలై తీవ్ర కోపంతో ప్రజ్వరిల్లలేదు. ఎక్కడైనా మనకు కోపం కనిపించినా ఆది న్యాయంగా, సత్యయుక్తంగానే ఉంటుంది. "గాటు పెట్టడంలో సత్యం వజ్రంకంటే కఠినం" అంటాడు వాట్ కిన్స్.

ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాలు నాలుగు సంపుటాలున్నాయి. 'బర్పకొవర్ కకాతర్ తపోలా', 'ఒవతాని', 'బర్ప రొవర్ భావర్ బుర్పురాని', 'బర్ప రొవర్ బులాని'. ఈ వ్యాసాల్లో హాస్యమే ప్రధానం అయినా, ఆ నవ్వు తెరలవెనుక రచయిత దృక్పథం, సమాజాన్ని పునరుజ్జీవింప జెయ్యాలనే ద్యేయం ఉండనే ఉన్నాయి. ఆద్యేయం రచయిత స్వీయావ గాహనను బట్టి ఉండటం సహజమే. ఉదాహరణకు 'ఏఖి ముఖ విచితి' (ఒవతాని) వ్యాసంలో రచయిత, దేశాభిమానులంటూ దేశాన్ని గూర్చి పెద్ద పెద్ద కబుర్లు చెబుతూ, చెప్పింది ఆచరించని వాళ్ళని తీవ్రమైన భాషలో నిరసించాడు. "అందుకే నువ్వు అస్సామీవి అంటున్నాను. అస్సామీలా బ్రదుకు, విదేశీయుల చేష్టల్ని కోతలా అనుకరించే అవసరం నీకు లేదు.... వీళ్ళలో (అస్సామీలతో) చాలమంది అస్సామీ వార్తాప్రతికలూ మాన పత్రికలూ అంటే ముఖంత్రిప్పి పెదవి విరుస్తారు." ఇక్కడ భాష కోపాన్ని వ్యక్తం చెయ్యడంలో క్రమంగా తారస్థాయికి వెళ్ళి పోతుంది. అస్సామీలలో చదువుకున్న నవీనుల్ని,

వాళ్ళ దురభ్యాసాలనూ మరెక్కడా ఇంత తీవ్రంగా దుయ్యబట్టడం మనకు కనిపించదు.

అలాగే 'సామాజిక్' (కకోతర్ తపాలా) ఒక గూఢార్థ ప్రతిపాదక స్వప్నం అనవచ్చు కాని, అందులో బూటకపు ఆచార పరాయణత్వాన్నీ, చాదస్తపు ధర్మ పన్నాలనీ, సకలీదేశాభిమానాన్నీ, వైయక్తిక దురహంకారాన్నీ గట్టిగా దుయ్యబట్టాడు. బెజ్జురూవా అస్సామీ భాషకు హృదయం అర్పించాడు. దాని శక్తి సామర్థ్యాలని కించపరిచే వారిమీద దాడి చేశాడు. భాషా ప్రయోగం విషయంలో మడి కట్టుకున్నవాడే అయినా, పరభాషలనుంచి పదాల్ని తెచ్చుకోవడం విషయంలో చాల ఉదార దృష్టే ఆయనది. 'చింతర్ చక్తూయా' (బూలాని) అనే ప్రయోజనాత్మక వ్యాసంలో బెజ్జురూవా పరాయి దంతా బంగార మనుకునే వారి చౌకబారు మనస్తత్వాన్నీ, పరప్రత్యయనేయ బుద్ధినీ విమర్శించాడు. అలాంటి ధోరణి బ్రిటిషుపాలన ప్రారంభమై, వంగ దేశంతో సంబంధం ఏర్పడిన తొలి రోజుల్లో మరీ ఎక్కువగా ఉండేది. ఆ వ్యాసంలో బెజ్జురూవా కె.కె. భట్టాచార్య (1853-1937) మాటల్ని ఉల్లేఖించాడు. సమాజాన్ని వికృతంచేసే చౌకబారు ధోరణులంచే భట్టాచార్య మండి పడేవాడు.

'ఒవతాని' వ్యాస సంపుటి ఎన్నో విషయాలమీద వ్రాసిన రచనల కూర్పు. అందులో ఎన్నో విషయాలు ఉన్నా సంస్కరణోద్దేశం మాత్రం సర్వత్ర కనిపిస్తుంది, అనాటి అస్సామీల గుణశీలాదుల్లోని లోపాలూ, పౌరుగు వారైన బెంగాలీల ధోరణులనుంచీ ఏవిధంగానూ ఆదర్శ ప్రాయమూ వాంఛనీయమూ కాని వాటిని స్వీకరించి వాళ్ళు అనుకరిస్తూ ఉండడమూ ఈ వ్యాసాల్లో విమర్శకు గురియైన విషయాలు. అస్సామీ జీవిత విధానానికీ, సమాజానికీ ఒక ప్రత్యేకత ఉన్నదనే విషయాన్ని ఉద్ఘాటించాడు బెజ్జురూవా. ఆధార భూతమైన ఈ విషయాన్ని అవగతం చేసుకునే అస్సామీ సమాజం జీవించాలి, పరిపుష్టం కావాలి అన్నాడు. 'బర్పూ రొవర్ రాజబర్ లక్ష్మణ్', 'హాఠి చూరి ముకర్లమా' వంటి వ్యాసాలు అధిక భాగం వ్యక్తి గతంగానూ, 'కవితా వేదన', 'దిమారు సత్రాధికార్' వంటివి మరీ ప్రహసనాలుగానూ ఉన్నాయి. వీటిలో వైజెప్పిన ప్రయోజనం తేలిపోయి భిన్నమై పోయింది.

వస్తువు దృష్ట్యా మాత్రమే చూచినట్లయితే, 'కకోతర్ తపాలా' (1904) సంపుటి నుంచీ, 'ఒవతాని' (1909) తర్వాత, 'బూలాని' (ప్రొఫెసర్ అతుల్ ఘోషరికా సంపుటి కరించగా సాహిత్య ప్రకాశ సంస్థ 1964 లో ప్రచురించిన

వ్యాసాలు) దాకా, రచయిత పరిధి విస్తరిస్తూ ఉండటం గమనిస్తాము. ఇక్కడొక ప్రశ్నవస్తుంది : బెజ్జురూవా దృశ్యకథలో. ల్పంలో, స్పష్టంగా ఏదైనా క్రమ పరిణామాన్ని ఈ వ్యాసాలు సూచిస్తున్నాయా? దృశ్యకథం విషయంలో అటువంటి సూచనలు ఉన్నాయి. ఉండటం సహజం కూడా. అపరిణత స్థితినుంచీ పరిణతికి వెళ్ళడం ఒక ప్రయాణం. బెజ్జురూవా ఎప్పుడూ ఆ ప్రయాణం చేస్తూనే ఉన్నాడు. కాని శిల్పం విషయంలో అలా చెప్పడానికి వీలేదు. ఆయన రచనల్లో శిల్పం మారకుండా ఉండలేదు గాని, పెద్దగా మారుతూ వచ్చిందనీ చెప్పలేము. బెజ్జు రూవాలో 'చమత్కారం' లేదు. అంటే ఒక మేధావంతమైన సరదా, బౌద్ధిక దృశ్యకథాన్ని హుషారులో ముంచెత్తే సరదా ఆయనలో లోపించింది. ఆయన హాస్య రచనలో బౌద్ధికమైన అంశం ఎక్కడైనా ఉంటే అది నవ్వుల్లోనే అణగారి పోతున్నది. ఆ నవ్వులు అపహాస్యంతో నిండి ఉంటాయి. వికృతిద్వారా నవ్వు పుట్టించడమే ఆయన్ని ఎక్కువగా ఆకట్టు కొప్పింది. వ్యాసాల్లో అదే కనిపిస్తుంది. అప్పం బైరకాలా కాదుగాని, బెజ్జురూవాలోకూడా 'పోక్' పెట్టడం ఉన్నది. ఆయన రచనల్లో మధ్య తరగతి తాలూకు అహమిక బాగానే కనిపిస్తున్నది. ఎన్ని విధాల విశ్లేషించినా చివరకు తేలేది ఆయన రచనల్లో దేశాభిమానం మహోత్సాహమై వెళ్లి విరుస్తున్నది అనే విషయం. ఏ పరిస్థితుల్లోనూ తగ్గకుండా ప్రవహించిన వెల్లువ అది.

బెజ్జురూవా హాస్యం శబ్ద ప్రధానమైనది. పదజాలాన్ని నేర్పుగా కూర్చి ప్రయోగించటం ద్వారా నవ్వు పుట్టించే శక్తి దాని ముఖ్య లక్షణం. నవ్వుకుండా ఉండడానికి వీలేని సందర్భాలూ సన్నివేశాలూ కల్పించే విచిత్ర ప్రజ్ఞ రెండో ప్రత్యేక లక్షణం. 'నవ్వుకుండా ఉండటానికి వీలేదని' వర్ణించడంలో ఏ మాత్రం అతిశయోక్తి లేదు. బెజ్జురూవా దృష్టిలో సాహిత్యం ఇటు ఇందియాను భూతికి అటు మానసిక ప్రబోధానికి మధ్య ఉండే అనుభవం. ఆయన వ్యాసాలనుబట్టి అలా తోస్తుంది. సామాన్యంగా ఆయన వాగ్ధోరణి మాస్తే, దార్మిక కోపంతోగాని లజ్జతోగాని దహించుకు పోతున్న వ్యక్తిలా అనిపించడు. కొంప ముంచుకుపోయే సందర్భాల్లోకూడా నవ్వేసే రకం మనిషిలా అనిపిస్తాడు. అందువల్ల ఆయన చిత్రణలు దెబ్బ తిన్నాయనటంలో సందేహం లేదు.

బెజ్జురూవా మనుష్యుల్లోని వింత గుణాలని ఆలంబనం చేసుకుని హాస్యం సృష్టించాడు. కాని అలా చెయ్యటంలో వాళ్ళున్న సామాజిక వాతావరణంతో వాళ్ళ వ్యక్తిత్వాలకు గల సంబంధాన్ని ఎప్పుడూ ఏమరలేదు. ఏళ్లు పైబడే కొద్దీ

ఆయన మనోదృక్పథం ఎన్నోవంతులు పెరిగింది, కాని శిల్పంలో ఆ లక్షణం గోచరించదని యిదివరకే చెప్పాను. వ్యక్తిత్వాలనూ సన్నివేశాలనూ ప్రధానం చేసుకుని వ్రాయడంలో ధారాశుద్ధి పుష్కలంగానే ఉన్నది, కాని ఒక ధారాశుద్ధి మాత్రమే శిల్ప సౌందర్యానికి గీటురాయి కానేరదు. ఆత్మాశ్రయవ్యాసం అనేది ప్రక్రియగానే విస్తృత పరిధి గలది. వస్త్రైక్యానికి భిన్నంగా సంగతులూ, వింతలూ విడ్డూరాలవంటివి ఎన్నో అందులోవచ్చి చేరుతూ ఉంటాయి. బెజ్జురూవా వ్యాసాల్లో ఎక్కువ భాగం శిల్ప సౌందర్యం దృష్ట్యా, భావైక్యం లేనివి. అయినా అటువంటివి తర్వాత వచ్చిన వ్యాసాలకు ఉపక్రమణ వ్యాసాలుగా తీసుకోవచ్చు; తర్వాత వ్యాసాల్లో, ఉ॥ 'బులాసీ' సంపుటిలో, భావపోషణ, కావ్యస్వరూపం తాలూకు అవగాహనా మెరుగ్గా కనిపిస్తుంది. ఇందుకు తార్కాణగా 'పూ'. 'విశ్వ రూప దర్శక'. 'బర్బరూవా వేదాంత వాఖ్య' వ్యాసాల్ని పేర్కొనవచ్చు. రచనలో హాస్యధోరణి ఉన్నా, వస్తుపోషణలో అవగాహనలో ఆవి రచనస్ఫీరకంగా ఉన్నాయి.

కపట ప్రవర్తనని బెజ్జురూవా ఏవగించాడు. ఆయన చేసిన సామాజిక విమర్శ. ఆయన తిట్లకూ సాదింపులకూ గురియైన ప్రజల్లో ఏమైనా బాధ. వైముఖ్యం కలిగించాయా? ఆయన ఎలా తిట్టినా, నిజానికి అదంతా తమ మీద ప్రేమేనన్న విషయం ప్రజలకు వాళ్ళ అంతరాంతరాల్లో తెలుసు. తెలిసే వాళ్ళు సహించారు. ఆయన వాళ్ళ ముందు అద్దం ఎత్తి వట్టాడు. అందులో వాళ్ళ ముఖమే వాళ్ళకు కనిపించింది. అన్ని విలక్షణాలతోనూ యథాతథంగా, చిన్నచిన్న వివరాలతో సహా, కనిపించింది. అద్దం తప్పేమీ లేదని తెలుసుకున్నారు. బెజ్జు రూవా ఏమి విమర్శించినా, అస్సామీ ప్రజకి ఎక్కడా అన్యాయం చేయలేదు. తానూ వాళ్ళ మనిషే; తనకు వాళ్ళ గుణదోషాలు రెండూ తెలుసు. విశాలమైన అవగాహన ఉంటే గాని సానుభూతి సాధ్యం కాదు. అటు వంటి అవగాహన బెజ్జురూవా రచనలో, భావంలో, సర్వత్ర ఉన్నది.

బెజ్జురూవ ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాలు, పైన పేర్కొన్నవన్నీ వైయక్తికమైన విశేష లక్షణాలతో కూడి ఉన్నవే. కొన్ని వస్తు విన్యాసంలో భావపోషణలో శ్రుతి మించిన కల్పనాతికయంతో కూడి ఉన్నాయి. 'ఉపసాహిత్యం' (Belles lettres) శ్రేణికి చెందిన వ్యాసాలు శైలిలో అభివ్యక్తిలో విలక్షణయుతంగా రూపొందడం సామాన్యంగా జరిగేదే, కాని బెజ్జురూవా రచనల్లో ఆ వైలక్షణ్యం అసంభావ్యమై హద్దుమీరిపోతూ ఉంటుంది. ఆయన రచనకు వైశిష్ట్యాన్ని చేకూర్చేది

అయన శైలి. ఆయనలో హాస్యదృష్టి ప్రధానం. మానవుడు పనికిమాలిన వాటి కోసం వెంపరలాడడం చూచి హాస్యంతో. ఒకవైపు కోపం ముంచెత్తుకువస్తున్నా, తన భావాల్ని తొణక్కుండా తేటమాటల్లో నిబద్ధం చెయ్యగలిగా డాయన. మానవుని బుద్ధిహీనతలూ. బలహీనతలూ, లోపాలూ, అనుశీలన చెయ్యటంలో బెజ్జురూవా ఎప్పుడూ వికారానికి లోనుకాలేదు. ఆయన వ్యాసాల్లో చోటు చేసు కున్న మనుష్యులూ సంగతులూ చూస్తే, ఆ వైవిధ్యం మనకు విభ్రమం కలిగి స్తుంది. బెజ్జురూవా ఎటువంటి మనిషినైనా ప్రతిబింబించ గలిగాడు. ఆయన్ని అనుకరించడం మాత్రం ఎవరికీ సాధ్యం కాలేదు.

ఆత్మశ్రయ వ్యాసాలనుంచి, బెజ్జురూవా సాహిత్యం మీదా మతం మీదా వ్రాసిన అధ్యయనవ్యాసాలకు దృష్టి మళ్ళిద్దాం. ఆయన వైదుష్యమూ, సాహిత్యంలో, ధార్మిక-మత సిద్ధాంతాలలో ఆయనకు గల ప్రవేశమూ, ఈ వ్యాసాల్లో ప్రకాశ మానమై సర్వోత్తమంగా కనిపిస్తాయి. తనకు తట్టిన భావాలకు శాస్త్రగ్రంథాల నుంచి, ముఖ్యంగా వైష్ణవ ధర్మశాస్త్రాలనుంచి. చక్కని ప్రమాణాలను సేకరించి ఉటంకించాడు.

“గడచిన 3000 సంవత్సరాల కాలంలో భారత దేశంలో జన్మించిన మహా పురుషుల్లో వేదాంత ప్రభావానికి తలయొగ్గని వారంటూ లేరు. ప్రపంచ దర్శనాల్లో అతిపురాతనమూ, అజరామరమూ అయినది వేదాంతం” అని చెప్పడంలో రెవరెండ్ త్రైసుల్ డేవిస్ సరియైన మాట లేఅన్నాడు. “దైవంతో పరిచయం చేసుకో, శాంతి లభిస్తుంది” అంటాడు స్పిన్సోజా. అనంతమూ అనశ్వరమూ అయిన దానిలో నిష్ఠమైన ప్రేమ, అంటే దైవమీది ప్రేమ, ఒక్కటే ‘ఆత్మను ఆచంచల నిర్మలానందంతో నింపుతుంది’. వైష్ణవ సాహిత్యాధ్యయనం ద్వారా బెజ్జురూవా ఈరహస్యాన్ని గ్రహించి నట్లున్నాడు. వైష్ణవం, ముఖ్యంగా శంకరదేవ్ (1449-1569) మాధవదేవ్ (1489-1596) ల వైష్ణవ దర్శనం చాల వరకు వేదాంతంనుంచి వచ్చినదే. ఈ విషయాన్ని బెజ్జురూవా తన అస్సామీ వైష్ణవ సాహిత్యాధ్యయన వ్యాసాల్లో అపురూపమైన అవగాహనతో శ్రద్ధతో సువ్యక్తంచేసి ఉన్నాడు. ఆయన తత్వప్రగాఢ రచన ‘తత్వకథ’లో కూడా అదే వ్యక్తం చేశాడు. ‘శ్రీ శంకరదేవ్ అరు శ్రీ మాధవదేవ్’ గ్రంథంలో తాను అనంపూర్ణంగా వదలిన విషయాన్నే ‘తత్వ కథ’లో సాకల్యంగా చర్చించాడు. బెజ్జు రూవలో మతాభినివేశం వారసత్వంగా వచ్చింది. బాల్యంలో పెంపకాన్నిబట్టి సంక్రమించింది. కాని అతని మతదృక్పథంలో అధికారికమైన దురాగ్రహంలేదు.

ఆ దృక్పథంలో కొంత మేర సారశ్యమూ పట్టావిడుపూ ఉన్నాయి. కారణం బెజ్జురూవా ఆధ్యాత్మిక అవగాహనా సమగ్రత కలిగి రచన చేశాడు. కళ అంటే, 'వ్యక్తి స్వభావం ద్వారా కనిపించే ప్రపంచమే' అన్న జోలా వర్ణన సరియైనదైతే, బెజ్జురూవాపట్ల ఆది చక్కగా అన్వయిస్తుంది.

ఆంగ్లసాహిత్యంలో అగస్త్య యుగం రాజకీయాలూ సాహిత్యం రెండింటి మేళవింపుకీ ప్రసిద్ధి చెందింది. బెజ్జురూవా యుగంలో సామాజిక భావప్రకటన సాహిత్యంతో మేళవించింది. ఆయన కోపమూ వైముఖ్యమూ స్వచ్ఛమైనవి న్యాయమైనవి: అ కలయిక క్రొత్త దేమీకాదు.

అయితే సమయం వచ్చినప్పుడు బెజ్జురూవా ఆపద్ధతిని విడనాడడానికి వెను దీయలేదు. మత-దార్శనిక వ్యాసాల్లోని ఆయన ప్రగాఢవైఖరిచూస్తే ఈ సంగతి తెలుస్తుంది. వాటిలో ఆయన భిన్నమైన పద్ధతుల్ని అవలంబించాడు. బెజ్జురూవాకు భాష ఒక 'నేర్పు', ఒక 'చేత' వంటిది. ఆయనకు దర్శనమూ మతమూ వేర్వేరు కావు. రెండింటి మధ్య అభేదమే. ఈ విషయంలో ఆయనది మధ్యయుగంనాటి మన స్తత్వం, మరే విషయంలో కాకపోయినా. అలా అన్నప్పటికీ, 'తత్త్వకథ'లో మత-దార్శనిక చర్చాధోరణి ఉదారభావనతో, సమగ్ర దృష్టితో, (ధర్మతీక్షణితో) ఉన్నదనే చెప్పాలి.

ఆయన కావించిన విభిన్నకృతులను చూస్తే మనకు ఏమనిపిస్తుంది? 'సరస్వతీ స్తన్యములు తనివిదీర గ్రోలిన' బెజ్జురూవాకు రెండు రకాలైన శక్తి ఉండే దనిపిస్తుంది. మామూలు మనిషికి అలవియైన భావాలూ ఆశయాలూ తేట మాటల్లో చక్కని సుడికారంలో రూపొందింపజెయ్యటం; ఛార్మిక - దార్శనిక సంబంధమై సూక్ష్మమూ గహనమూ ఆయన భావాదికాలను సహజ పాండిత్య గరి మతో ప్రదర్శించటం. నిజానికి బెజ్జురూవా భాషాస్రష్ట అయినాడు; ఒకటి కాదు. రెండు రకాల భాషలను సృష్టించాడు. ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాల్లోని భాషకూ, 'తత్త్వ కథ' లోని భాషకూ పోలిక లేదు. అలాగే సమకాలిక రచయితల భాషకూ (ఉదా॥ హెచ్. పి. బరువ (1835-187) 'కన్యా కీర్తన') ఆయన భాషకూ భేదం ఉన్నది. కాంట్ సాహిత్యపరంగా ఎన్నదగిన కైలిలో వ్రాయకపోయినా, లోకం ఆయన భావాలను వదలిపెట్టదు. కాని సాహిత్యకారుల నిషయంలో అలా చెప్పడానికి వీలేదు. సాహిత్యకారునికి ఒక నిర్దిష్టమైన కైలి కావాలి. బెజ్జురూవాకు అలాంటి కైలి ఉన్నది. మంచి కండపుష్టిగల కైలి; దార్శనిక విషయాలను గూర్చి వ్రాస్తున్నప్పుడుగూడ అర్థసౌలభ్యాన్ని కోల్పోని కైలి. నీతైనది. అలవో

కగా తేటగా ఉద్దేశించిన గమ్యంవైపు ప్రవహించే కైలి. బారో మాటల్లో చెబితే 'పరవళ్లు త్రొక్కే స్వచ్ఛమైన భాష'.

'శ్రీ శంకరదేవ్ అరు శ్రీ మాధవదేవ్' (194) అనే గ్రంథం 15-16 శతాబ్దపు అస్సామీ భక్త-కవులైన శంకరదేవ్, మాధవదేవ్ ల జీవిత చరిత్ర, వారికి సమకాలీనులూ, వారికి రెండో తరంవారూ అయిన అనుయాయులు వ్రాసిన జీవిత చరిత్రల్లో లభించే విశేషాలను ఆధారంగా తీసుకుని బెజ్జురూవా వ్రాసిన గ్రంథం అది. అదివరకే తండ్రి డి. ఎ. బెజ్జురూవా 'గురు చరిత్' వ్రాశాడు. ఆయన దగ్గర ఈ భక్త కవులను గూర్చి గ్రహించిన విశేషా లెన్నోకూడా యిందులో చేరాయి. వైష్ణవ జీవిత విధానము, సంస్కృతి, మతము, వీటినిగూర్చి బెజ్జురూవా పరిజ్ఞానము గొప్పది, అక్కడక్కడ కావ్యపౌరాణికంగానూ, అద్భుత కథాకథనంగానూ ఉండే కొన్ని సన్నివేశాలు తప్పించి, 'శ్రీ శంకరదేవ్ అరు శ్రీ మాధవదేవ్' గ్రంథం ఆ కాలాన్నిగూర్చి, వైష్ణవ జీవిత విధానమూ మతమూ ఉచ్చదశ నొందిన ఆ యుగాన్ని గూర్చి, విశ్వాసపాత్రమైన వివరణని సమకూర్చుతున్నది. తీసుకున్న వస్తువులో విలీనాత్ముడైనప్పటికీ, దాన్ని అతి మానుషంగా, అసహజంగా మార్చివేయడం, తనకు నచ్చిన విశ్వాసాల్ని అందులో తొప్పించడంవంటి తప్పుదారిలో పడలేదు బెజ్జురూవా.

తాత్వికంగానూ, వ్యవస్థారూపంగానూ చూచినట్లయితే వైష్ణవం, బ్రాహ్మణ మతంలో భగవదర్చనాది కర్మాధికారం ప్రత్యేక వర్గపరమై ఉండడాన్ని వ్యతిరేకించిన ఉద్యమం. మతవిషయాల్లో శాస్త్రాధికారాన్ని కైవసం చేసుకున్న ప్రత్యేక వర్గమూ, తూర్పు అస్సాం ప్రభువులూ, చూపిన ప్రత్యక్షవిరోధాన్ని శంకరదేవ్ మాధవదేవ్ లూ వారి అనుయాయులూ ఎదుర్కోవలసివచ్చింది. పశ్చిమ అస్సాం పాలకులు అంతకంటె విజ్ఞానవంతులు: వారి పోషణలో మత సాహిత్యాలు, లలిత కళలూ ప్రజల్లో విజ్ఞాన వ్యాప్తి, ఒకటి కొకటి చేదోడు వాదోడుగా అభివృద్ధి చెందాయి. బెజ్జురూవా గ్రంథంలో చిహ్నికావ్యం (పుటలు 286-328) 'మహా పురుషియ సంప్రదాయో ధర్మమత్' అను శీర్షికతో ఉన్నది. కె. ఎల్. బరువ వైష్ణవమత దర్శనం మీద వ్రాసిన వ్యాసానికి బెజ్జురూవా చేసిన విద్యద్వ్యభిషిక్త యీ అధ్యాయం. మూలవ్యాసం బెజ్జురూవా వంపాదకత్వాన వెలువడే 'వహ్ని' పత్రిక లోనే అంచెలంచెలుగా ప్రథమ ముద్రణ పొందినది.

అర్చనా వేదికపై 'బలి' యివ్వడం ప్రయోజన రహితమంటూ ప్రజల్లో ప్రబోధం చేశాడనే కారణంగా అరి స్టాటిల్ ని ఏథెన్సులో నేరస్థుణ్ణి చేశారు. అటు వంటి నేరా రోపణమే శంకరదేవ్ మీదా చెయ్యబడి ఆయన రాజా గ్రహానికి గురి అయ్యాడు. శంకరదేవ్ మాధవదేవ్ వంటి వైష్ణవ భక్తులు 'నిర్మాణాత్మక మైన సందేహాలతో' ఉత్తేరితులు. సందేహాలకు వారు చూపిన పరిష్కారం. ఆత్మాను భవం ద్వారా భగవంతు దొక్కడే అను విశ్వాసాన్ని ఎవరికి వారు స్వయంగా పొందడం. "పరమాత్మను తనలో సాక్షాత్కరించుకో గలిగినప్పుడు సుఖదుఃఖాల గందరగోళం అంతరిస్తుంది" అంటున్నది ఉపనిషత్తు. రాజాగ్రహం కారణంగా, శంకరదేవ్ వివేకంతో తూర్పు అస్సాం వదలి పశ్చిమ అస్సాంకు వలసపోయాడు. అలా వలస వెళ్ళడం పిరికితన మనిపించుకుంటుందా? అరిస్టాటిల్ పట్టణం వదలి వెళ్లుతూ ఏమన్నాడు? ఏథెన్స్ నగరం రెండోసారి జ్ఞానదీప్తి పట్ల అపచారం చేస్తే అవకాశాన్ని నేను కల్పించ దలచుకోలేదు అన్నాడు. శంకరదేవ్ కూచ్ బీహార్, పశ్చిమ అస్సాంకు తరలి వెళ్ళాడు. వైష్ణవ మతాన్ని దర్శనాన్ని ప్రబోధం చేసేందుకు అలా భద్రమైన ప్రదేశాన్ని చేరుకున్నాడు.

'శ్రీ శంకరదేవ్ అరు శ్రీ మాధవదేవ్' గ్రంథము వైష్ణవమతం దర్శించే సత్యాన్ని దానికి సుబంధించిన ధర్మాన్ని నిరూపించ యత్నించే విద్యత్రయత్నం. గ్రంథంలో ప్రధాన విషయం ఉన్మీలనం చెందేకొద్దీ దానితోబాటు ప్రకాశ మానమై వెల్లివిరిసే నైతికాదర్శం ఒకటి కటి సూత్ర ప్రాయంగా కనిపిస్తుంది. మత దృక్పథంలో బెజ్జురూవాకు ఆదేశఫోరణి ఎప్పుడూ లేదు. కాని అస్సామీ సమాజంలో జీవన విధానాన్ని, సంస్కృతిని, ధర్మాన్ని తీర్చిదిద్దే మతం శంకర దేవ్ మాధవదేవ్ల వైష్ణవమతమే కావాలని ఆయన భావించాడు. మ్యాక్రూ ఆర్నల్డ్ మరో సందర్భంలో అన్న మాటల్ని యిక్కడ ఉల్లేఖిస్తే, వైష్ణవమతాన్ని "పూదయావేశం తోడైన నైతికా దర్శం"గా పేర్కొనాలి.

"జీవిత చరిత్రలో వస్తువిష్టంకాని విడిభావాలకు స్థానం లేదు ; ఒక వ్యక్తి చరిత్ర నిర్దిష్టమైన వివరాలతో మానవత్వం ఒలుకుతూ ఉండాలి, లేకపోతే పనికి రాదు". బెజ్జురూవ స్వీయచరిత్ర "మోఁ జీవణ స్మరణ్" ఈ నిర్వచనానికి తగినట్లుగా, జీవిత చరిత్ర ఎలా ఉండాలి అలా ఉన్నది. మానవతా దృష్టికి ప్రాధాన్యం యిస్తూ స్వీయజీవిత విశేషాలను కూర్చిన గ్రంథం యిది. అంతే కాదు, జీవిత చరిత్ర సామాజికచరిత్ర కూడా. గ్రంథస్థమైన ఒకా నొక వ్యక్తిజీవితమే కాకుండా 19 శతాబ్ది చివర సామాజిక జీవితం ఎలా ఉండేదో కళ్ళకుగట్టే వివరణ

బెజ్జరూవా స్వీయచరిత్రలో మనకు లభిస్తుంది. అందులో కళాత్మకమైన ఏకత్వమే కాకుండా, నిర్దిష్టప్రయోజనం దృష్ట్యా ఏర్పడిన ఏకత్వం కూడా ఉన్నది. చరిత్రవలె విడివిడిగా, ఎరస్పర సంబంధంలేని నిన్నటి నేటి సంఘటనల యథావిధి కూర్చు కాకపోవడంతో, జీవిత చరిత్ర కొక నిండుదనం వస్తున్నది. మహాత్తరక్షణాలనూ, జీవిత యథార్థాలనూ ధారావాహికంగా ఒక చలన చిత్రంలా రూపొందించ జెయ్యడమే జీవిత చరిత్ర. బెజ్జరూవా స్వీయచరిత్ర ఈ లక్షణం ఉన్నదనటంలో సందేహంలేదు. ప్రక్రియగా జీవిత చరిత్రయొక్క శిల్పాన్నిగూర్చి 'శ్రీ శంకర దేవ్ అరు మాధవదేవ్'లో ఆయన వాక్రుచ్చిన మాటలే స్వీయచరిత్ర 'మోఁజీవన్ స్మరణ్' వ్రాయడంలో వరపడి అయ్యాయి. ఆ మాట లివి: "జీవిత చరిత్రకారుడు తను తీసుకున్న వస్తువు తాలూకు పరిజ్ఞానంలో మనసా లీనమైతేనే తప్ప, ఒక వ్యక్తి జీవితాన్ని పునస్పృష్టించే యత్నాలు ఫలించవు." ఒక మాటలో చెప్పాలంటే, భక్తకవులైన శంకరదేవ్ మాధవదేవ్లను ఒక మహాత్తర విశ్వాసం ఉత్తేజితాత్ములను చేసింది, ఆ సత్యాన్ని తన 'శ్రీ శంకరదేవ్ అరు శ్రీ మాధవదేవ్'లో ఉజ్జ్వలంగా ప్రకాశింప జేశాడు బెజ్జరూవా. ఆయన వివరణలో రెండు ఔపనిషదిక భావాలు సుతారంగా పెనవేసుకుని ఉన్నాయి; అవే వైష్ణవానికి మూలాధారమైన భావాలు కూడా: (1) ఆత్మానుభూతి—దైవాన్ని ఎవరికి వారు అంతరంగంలోనే పొందవచ్చుననే భావం. (2) దేవుని వెలుగు 'విశ్వంలో అన్నింటా' ప్రతి ఫలిస్తున్నది అనే భావం.

బెజ్జరూవా స్వీయ చరిత్ర 'మోఁ జీవన్ స్మరణ్' ఆ సక్తిగొలిపే సంగతులతో ఉర్రూత లూగిస్తుంది. ఆయన ఓన్ననాటి జ్ఞాపకాలు, స్వచ్ఛంద వాతావరణంలో సందడిగా గడచిన బాల్యం, కన్నులకు గట్టేలా తుచ తప్పకుండా వర్ణింప బడ్డాయి. బాల్యంలో పంటబట్టిన ఆదర్శాలే వ్యక్తికి తదుపరి జీవితంలో అంతః ప్రేరణ. ప్రవర్తనని సవ్యంగా తీర్చి దిద్దేవీ, అపుతాయి.

'తత్త్వకథ' (1962) అనే గ్రంథం ప్రొ. అతుల్ హజారిక 'వహ్ని' పత్రికనుంచి సేకరించిన రచనల కూర్పు. ఆ పత్రికబెజ్జరూవా సంపాద కర్తావని వెలువడుతూ ఉండేది. అందులో ఆయన వైష్ణవ దర్శనం మీదా, ధర్మం మీదా, వరుసగా వ్యాసాలు వ్రాశాడు. వ్యాసాలు విడివిడిగా ఉన్నా, పరస్పరం సంబంధం కలిగి ఉండక పోలేదు. ఈ వ్యాసాల్లో బెజ్జరూవ ధోరణి, క్రైస్తవమత దృక్పథంనుంచి ప్లేవ్ తత్వాన్ని నిర్వచించే వాని ధోరణిలా ఉంటుంది. దైవంనుంచి సకల కల్యాణ గుణాలూ, అలోకిక సౌందర్యమూ ఉద్భ

వించాయని అంటూనే, వాటిని గుర్తింపగలిగే మూలధర్మమే దైవం అని దైవాన్ని నిర్వచించడం. ఈ వ్యాసాలు ఆయన అపారవైదుష్యాన్ని, అధ్యాత్మిక అవగాహననూ వ్యక్తం చేస్తున్నాయి. వీటిని బట్టి అనిపిస్తుంది—ఆయనలో బహు విధ సంవేదనా తప్తమైన ఆంతర్యం చివరకు ప్రశాంతిని, వైరాగ్యాన్ని పొందిన సమయంలో ఈ వ్యాసాలు వ్రాసి ఉంటాడని. ఈ వ్యాస రచనద్వారా బెజ్జురూవా కేవలం భావ వ్యక్తీకరణమే ప్రధానమైన వచనరీతికి సమకాలీన సాహిత్యంలో అంకురార్పణ చేశాడని నిరాఘటంగా చెప్పవచ్చు. ఆయన తనకు తనే సాటియైన పారలౌకికవేత్త అని చెప్పినా అతిశయోక్తి కాదు.

భగవద్విశ్వాసము జీవిత సమరంలో అజేయమైన శక్తి. 'ధర్మ ఆరు ఈశ్వర తత్త్వ' (తత్త్వ కథ) అనే వ్యాసంలో రచయిత 'గీత'ని వివరిస్తూ గీతోపదేశానికి సన్నిహితంగా ఉండే యితరమత విశ్వాసాలనూ ఆదర్శాలనూ అన్వయించి చూపాడు. త్రైస్తవుల బైబిలు, ముస్లిముల ఖురానువలె, నిర్దిష్ట విశ్వాసాల ఏకశిలాను శాసనం కాదు గీతా తత్త్వం. అందులో 'సర్వధర్మాః పరిత్యజ్య మామేకం శరణ ప్రజ' అన్నప్పుడు సర్వమూ భగవంతునికి సమర్పించే విశ్వాసమే ఉన్నది. విషయ ప్రసక్తిలో నేమి శైలిలో నేమి స్పష్టంగా సూటిగా ఉండి భావ గాంభీర్యంతో ఆలరారుతున్నదీ రచన.

శ్రీధరస్వామి 'కృష్ణ' నామాన్ని. వ్యతృప్తి అర్థం రీత్యా 'ఇహంలో మహదానందాన్ని ప్రసాదించేవాడు' అనే విధంగా వ్యాఖ్యానించాడు. ఆ భావాన్నే బెజ్జురూవా 'శ్రీకృష్ణ తత్త్వ' అనే వ్యాసంలో ఆత్మోత్తేజ కరమైన భాషలో విపులీకరించాడు. దివ్యపేరణకు భూమిక ఆధ్యాత్మిక జాగృతి. 'వస్త్ర హరణ్—తత్త్వ' అనే వ్యాసంలో కృష్ణుని నిజస్వరూపం రెండు విధాలుగా వ్యాఖ్యానింప బద్దది. ఆ వ్యాఖ్యానం బెజ్జురూవా వైదుష్యాన్ని, లోతైన అవగాహననీ వ్యక్తం చేస్తుంది. మహత్తర మేధాశాలీ చతురుడూ అయిన గీతా కృష్ణుని మూర్తి ఒకటి. లీలావినోదీ సర్వజన ప్రయుడూ అయిన బృంచావన విహారి మూర్తి రెండవది. ఈ రెండు మూర్తులూ ఒక దాని నుంచి రెండవది విడదీయడానికి వీల్లేనివనే బెజ్జురూవా అభిప్రాయమూ, విశ్వాసమూ. శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంసవంటి దార్శనికులూ శాస్త్రీకులూ కూడ అలానే అన్నారు.

'రాసలీలా తత్త్వ' అతి గహనమైన విషయాన్ని గూర్చి బుద్ధికి బాగా పదునుపెట్టే చర్చ. జనసామాన్యంలో వ్యాపించిన ప్రతీతినిబట్టి చూస్తే ఈ

విషయంలో ఉదాత్తత ఉండదు. కృష్ణుడంటే సాక్షాత్తు విష్ణువు, సర్వము తానెయై సర్వాంతర్యామియైన దైవం, కృష్ణుడే దైవమైనప్పుడు రాసలీలను ఆదృష్టిననుంచే మనం అర్థం చేసుకోవాలి. తాత్త్వికంగా చెబితే, భగవంతుని గూర్చిన ద్వైత భావన, భగవదాకర్షణలోని ప్రగాఢత్వాన్ని అర్థమయ్యేలా చెప్పేందుకు ఒకా నొక ప్రతీక మార్గంలో ఉపయోగించే ఉపాధిమాత్రమే అంటుంది 'వస్త్రహరణ్ తత్త్వ' వ్యాసం. బెజ్జురూవా దీన్ని ఒక మామూలు ఉపమానంతో విశదీకరించాడు: వడ్లగింజలో బియ్యపు గింజలా భగవదంశ ఆయన క్రీడల్లో గర్భిత తూ ఉంటుంది.

స్థూలంగా చెబితే, తాత్త్వికంగా భగవంతుని చేరుకోవడం రెండు విధాలుగా ఉన్నది. ఒకటి 'రసోవైసః' అనే ప్రప్యత్తి మార్గం. రెండు 'నేతి నేతి' అనే నివృత్తి మార్గం. సామాన్యుల మనస్తత్వం మొదటి మార్గంలో ఉంటుంది. వారు కోరేదీ అదే. దాన్ని గురించే బెజ్జురూవా తన 'రాసలీలా తత్త్వ' వ్యాసాల్లో వివరించి సమర్థించాడు. జనసామాన్య ప్రతీతిలో 'లీల' అనుకునేదాని వెనుకే బ్రహ్మ స్వరూపమైన 'ఆనందం' ఉన్నది. 'ఆనందో బ్రహ్మ' హైందవ తత్త్వ విచారణకు పరాకాష్ఠ. భగవత్ సాక్షాత్కారము అంతః స్ఫూర్తిఫలము. మానవుని అంతర్వాణి ఆయన వాణి. భగవంతుడు జగత్స్వరూపి కాని జగత్తు కాడు. పరమార్థంలో లీనమైన మనస్సే సమదర్శి అవుతుంది.

భక్తుడు తన వ్యక్తిత్వ సర్వస్వాన్నీ సమర్పించి తల్లినంచేస్తే తప్ప, భగవత్సాక్షాత్కారం కలుగదు. ఆహంకారాన్ని త్యజించి, సంసారబంధాలూ, లౌకిక సంబంధాలూ త్రోసి పుచ్చి బృందావనంలో స్త్రీలు కృష్ణునితో తమ తాదాత్మ్యాన్ని సాధించుకో గలిగారు కృష్ణునితో వీరి క్రీడలు లౌకికంగా ఉండి స్వైర విహారంగా కనిపించ వచ్చుగాని, అందులో గర్భితమైన ఆధ్యాత్మిక రహస్యం ఒకటి ఉన్నది. అది ఆ మార్గంలో దీక్షబొందిన వా రెరుగుదురు.

"శృంగార రసంలో బద్ధరతులు
 ఇది విని ఔదురుగాక నిర్మలమతులు."

— శంకర దేవ్.

'వేదాది—తత్త్వ' వ్యాసంలో బెజ్జురూవా, భగవత్పదార్థముయొక్క భిన్న స్వరూపాలు, అద్వితీయ భగవదాత్మయొక్క అంశలేనన్న భావాన్ని క్లుప్తంగా వివరించి వ్యాఖ్యానించాడు. ఆర్యులు దేశంలో ప్రవేశించిన తర్వాత వచ్చిన

మార్పులూ పరిణామాలూ సామాజికమైన విచారణని ఒక కొలిక్కి తెచ్చేయి. తత్ఫలితంగానే భగవంతుడు భిన్నరూపాలు దాల్చడమనే భావమూ, వేదాల్లోని భగవద్భావమూ రూపొందాయి. వేదాలు ప్రాథమికంగా మతకర్మల తాలూకు నియమావళి అనవచ్చును. కాని తర్వాత వచ్చిన ఉపనిషత్తుల్లో, స్థూలంగా చెబితే ఆధ్యాత్మికానుభూతితో కూడిన తత్వజిజ్ఞాస ఉన్నది. తాత్త్వికంగా చూస్తే, ఉపనిషత్తులు జీవిత రహస్యాలను గూర్చి, సృష్టిని గూర్చి వాటికి అర్థాన్నిచ్చే జ్యోతిర్మయమైన భగవత్తత్వాన్ని గూర్చి అన్వేషించాయి. ఆ విధంగా భగవంతుడంటే అద్వితీయుడు. భిన్నరూపాలు దాల్చినా శర్యజ్ఞుడు, సర్వోపగతుడు, దృశ్యాదృశ్య లోకాలకు సృష్టికర్త అయ్యాడు. ఒక్క మాటలో, భగవంతుడు 'పరమాత్మ'. తెన్నిన³ అన్నట్లు 'ఓవర్ సోల్'. ఈ భావాన్నే బెజ్జురూవా 'వేదాది తత్వ'లో తేటతెల్లం చేశాడు.

మతగ్రంథా లన్నింటికంటే 'గీత'లో దార్శనిక సత్యం నిర్దిష్టంగా, కాచి వదపోసిన సారం రూపంలో లభిస్తుంది. కలియుగంలో, అంటే మానవ నాగర కతయొక్క వర్తమాన కాలంలో, ఆధ్యాత్మిక జిజ్ఞాస బహు విధ లౌకిక బంధాలు కారణంగా క్షీణించి పోయింది. ఈ జీవిత వాగురలో చిక్కుపడిన వారికి అస్సామీ వైష్ణవమతానికి మూలపురుషుడు శంకరదేవ్ ఒక మార్గం చూపి ఉన్నాడు. అది భగవంతునికి సర్వస్వమూ అర్పించడం ద్వారా తరించే మార్గం. దాన్నే వైష్ణవ పరిభాషలో భక్తిమార్గం అంటారు. బెజ్జురూవా 'గీతా తత్వ' అనే వ్యాసంలో గీతను గూర్చి, భక్తిమార్గాన్ని గూర్చి తాత్త్వికవర్ణన చెయ్యడమే కాకుండా, దానికి అనుసంధానంగా తదితరములైన మూడు సాధనమార్గాలు; జ్ఞాన, కర్మ, యోగ మార్గాలూ వాటి సారాంశాన్ని కూడా ప్రస్తావించాడు. కర్మ మార్గమంటే ప్రాపంచిక వ్యవహారాలలో నిర్ణీత విధుల నిర్వహణ అని అర్థం కాదు. ఫలితాలపట్ల నిర్లిప్తంగా వైరాగ్య మనస్కతతో ఉంటూ కార్యసాధనకు పూనుకోవడం. శంకరదేవ్ వలెనే బెజ్జురూవా కూడ జీవితాన్ని తిరస్కరించి దూరంగా వెళ్లే పద్ధతికి విముఖుడు. తిరస్కరణ జీవిత సమరంలో ఓటమి వంటిదని ఆయన భావం.

నిస్సంగత్వ సిద్ధాంతం, 'నిష్కామధర్మ'. గీతలో చెప్పబడిన ధర్మానికి మూలసూత్రం అవుతున్నది. లేకపోతే, మనుష్యజన్మ ఎత్తిన జీవని పశువునుంచి వేరుచేసి ప్రత్యేకతనాపాదించే విషయం మరొకటి ఏమున్నది? ప్రాథమిక ఆవసరాలన్నీ ఒకచే; ఆకలి, కామం; తిండి, మైదునం. వాంఛ జీవితంలో ప్రధానమైన తృప్తి. జీవితంలో వాంఛలని అధిగమింపగలిగి, దైవాన్ని ఏకమనస్కతతో

శ్రద్ధతో ఆన్వేషించేవాళ్లు నిజంగా భగవంతుని కన్నబిడ్డలు. ఆత్మజ్ఞానం, 'ఆత్మా నం విద్ధి', పొందడం కష్టమే; కాని అది లేనిదే ఆధ్యాత్మిక వివేకం లేదు. వేదాంతం రీత్యా జన్మ అంటే మరపు. భగవంతుని పొందటం జన్మని జయించ టమే. భక్తి ఆ మార్గాన్ని సుగమం చేస్తుంది. ఏ మతమైనా సరే, అది విశ్వజనీన మైతే, అందులో భక్తి తప్పకుండా ఉంటుంది. అంతరంగంయొక్క లోతుల్ని తరిచేవి వైరాగ్యమూ, సర్వసంగపరిత్యాగమూ. స్వామీ వివేకానందుని మాటలు: "భగవంతుని దర్శనం హృదయం ద్వారానే లభ్యమౌతుంది. మేధావ్యూహా కాదు; మేధ వీధులూడే వాని లాగ మార్గాన్ని పరిశుద్ధం చేస్తుంది. అది పరివారకుడు. లేక రక్షకభటుడు. హృదయ రాగమే ప్రధానంగా కార్యం నిర్వహించేది. విద్యుత్తు కంటే మరే ఇతరశక్తికంటే ఎన్నో రెట్లు వేగంతో అది పయనిస్తుంది". భగ వంతుడు ఆతీతుడు. ఈ లోకంలో రామునిగా కృష్ణునిగా ఆయన అవతారాలు ఆయన్ని పరిమితుణ్ణి చేయవు. ఇదీ బెజ్జురూవా వ్యాసం 'కీర్తనా అరుఘోష తత్త్వ'లోని ప్రధాన భావం.

'తత్త్వకథ'లో ధార్మిక-మత విషయక వ్యాసాలు కృష్ణుని రూపంలో భూమికి అవతరించిన భగవచ్చక్తిపై విశ్వాసాన్ని బలపరిచేవి. ఈ వ్యాసాలు అర్థం కావాలంటే, బెజ్జురూవా వాటిని ఎందుకు వ్రాశాడో ఆ మనోవైఖరిని మనం అర్థం చేసుకోవాలి. ఆయన వ్రాసిన 'పిక్విక్-తరహా' వ్యాసాలు కొన్నింటి నుంచి ఒక విషయం వ్యక్తమౌతున్నది. అదేమంటే, 'భూసురులు' అని పిలువ బడే వాళ్ళలో కనిపించే శుష్కదంభం, వ్యామోహం, రంగురంగుల జీవితంపై గల మోజూ, వాళ్లు వ్యర్థమైన విషయాలను నిజమైన మతభావాలుగా తెలిసినట్లు సాధికారంగా ప్రచారం చెయ్యటం-వీటిని ఆయన బాగా దుయ్యబట్టాడు. వాళ్లు జ్ఞానమని చెప్పుకొనేది ఒక వేషం. గతం తాలూకు అర్థం పర్థంలేని చాండసంలో, పలచబడిన అహంకారంలో, బందీలు వాళ్లు. మతంపట్ల వాళ్ళది వక్రించిన దృక్ప థం. దానికి జవాబు బెజ్జురూవా 'తత్త్వకథ' వ్యాసాల్లో ఉన్నది. ఈ వ్యాసాల్లో రచయిత మత, దార్శనిక భావాలపట్ల పలవంతమైన ఋజువైఖరిని విశదం చేశాడు. ఆ విధంగా ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాల్లో సశేషంగా చదలిపెట్టబడినదే ఈ ధార్మిక- ఆధ్యాత్మిక భావరత్నాలద్వారా పూరించ బడింది.

ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాలనుబట్టి చూస్తే, బెజ్జురూవా మామూలుగా ఏ విష యాన్నిగానీ కేవలం శాస్త్ర పద్ధతిలో కట్టె విరిచినట్లు రెండు ముక్కల్లో, అంటే అనవసరమైన దొంకతిరుగుడు లేకుండా, చెప్పలేదని తెలుస్తుంది. శ్రీ శంకర

దేవ్ అరు శ్రీ మాధవదేవ్' వంటి ప్రౌఢరచన కూడా ఈ శిల్పదోషంనుంచి పూర్తిగా తప్పించుకోలేదు. రచన అంటే 'విశృంఖల వాక్కు' అని వర్ణించాడు డాంజే. అందుకు మంచి తార్కాణ బెజ్జురూవా ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాలు, భావాల్ని. హృదయ రాగాల్ని యథాతథంగా ఎలా వచ్చిన వాటిని అలా. ఏ మనోవికారానికి చెందిన వై నాసరే, తనలో గుర్తించడం, తెలుసుకోడం, రసించడం, వాటిని వ్యక్తీ కరించే పదజాలాన్ని అన్వేషించి పట్టుకోవడమే బెజ్జురూవా జీవలక్షణంగా తోస్తుంది. ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాలు కానీ, ఛార్మిక-మత విషయిక వ్యాసాలు కానీ రెండింటికీ ఆ మూజే అన్వయిస్తుంది. మొదటి వ్యాసాల విలువ, వాటి స్వభావాన్ని బట్టి తార్కాలికం. అవి అప్పుడే కాలదోషం పట్టినట్లు కనిపిస్తాయి. కాని రెండో వాటి విలువ అలా 'చాలయొక్క కొడవలి కోతలకు' లొంగేది కాదు. ఆ వ్యాసాలు కాలంతో పయనిస్తూనే ఉంటాయి. 'ఒక మనిషి తాలూకు గుర్తు' అతని వ్యక్తిత్వమూ నిలుస్తాయి. నిలవవు-ఆ సంగతి అతని మనోధర్మాలు ఇతరులలో కొనసాగుతూ ఉంటాయా, లేక అంతరించి పోతాయా అనే దాన్నిబట్టి ఉంటుంది.' అంటాడు ఆలివర్ ఎల్లె. బెజ్జురూవా 'మనో ధర్మాలు' ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాలకు సంబంధించి 'కొనలు సాగడం' లేదనే చెప్పాలి. ఆయన సమకాలీనులే ఎవరూ వాటిని చెప్పుకోదగినంతగా ప్రతిబింబించి ఉండలేదు. ఇటీవలి 'ఉపసాహిత్యం'లో కూడా బెజ్జురూవా ప్రభావం ఎక్కడా కనిపించదు.

కేవలం శైలీ విన్యాసం ద్వారా రచయిత పాఠకుల్ని సంతోష పెట్టుతూ ఉండాలి. ఆ విన్యాసం అలనాటు క్రింద మారినా సరే, అనే అభిప్రాయంతో బెజ్జు రూవా వ్యవహరించినట్లు తోస్తుంది, ఆత్మాశ్రయ వ్యాసాల్లో. 'కకోతర్ తపాలా' లోని 'థేంకి కవి'కి మూలం బింకిమ్చంద్ర 'కమలాకాంత'లో ఉన్నది. కాని మూలభావానికి నిండుదనం కల్పించి బెజ్జురూవా దాన్ని కుకపులందరికీ వర్తించే హేళన రచనగా రూపొందించాడు. సమకాలీనులైన రచయితల్లో ఆయనకు ఎవ రైనా అయిష్టలు ఉండే వారేమో చెప్పడం కష్టం. కాని కొందరిపట్ల స్వోత్కర్షతో నిర్లక్ష్యంగా వ్యవహరించాడని మాత్రం మనం సులువుగానే ఊహించవచ్చు. అయినప్పటికీ బెజ్జురూవా స్వభావంలోనూ భావనా ప్రపంచంలోనూ చీకటిగదులు ఎక్కడా లేవు. అది ప్రధానంగా సంతోషంతో చెప్పుకోవలసిన మాట. ఒక విధంగా చూస్తే కోపమూఉన్నది; హేళనా, పెద్ద ఎత్తుననే ఉన్నది, కాని అదేమీ ఆయన దృక్పథాన్ని కలుషితం చెయ్యలేదు.

భాషయొక్క శిల్పాతిశయంగాని, లాలిత్యం తాలూకు కృత్రిమత్వంగాని
 బెజ్జరూవా శైలికి ముందరి కాళ్ళబందాలు కాలేదు. శైలి ఆయన చిత్తవృత్తిని
 చక్కగా ప్రతిబింబించింది. దార్మిక-మతవిషయక వ్యాసాల్లో జీవితం తాలూకు
 అతి గంభీర విషయాల్ని స్పృశించిన ఆయన (మేధ) ఉన్నత శిఖరాలను అందు
 కున్నది. నిజానికి, ఆయన శైలి చిత్తవృత్తికి ప్రతిబింబం మాత్రమే కాదు, ఆయన
 చిత్తవృత్తిని శైలిలో మనం తేరిపార జూడవచ్చునని చెప్పాలి. బెజ్జరూవా ఎప్పుడూ
 సంస్కర్తగానే, ప్రయోజనాత్మక సాహిత్యసృష్టగానే ఉండిపోయాడు చివరిదాకా.
 'తత్త్వకథ'లోని వచనం సంయమనంతో సూటిగా, అర్థవంతంగా ఉంటుంది.
 వర్ణం తర్వాత ఎండ కాస్తున్నట్లు స్నేహభావ తుందిలంగా ప్రకాశిస్తూ ఉంటుంది.

నాటకకర్త

“సామాజిక ధర్మభ్రంశాలను వేణాకోశంగా చిత్రించి చూపుతుంది హాస్య నాటకం అంటారు. కాని బెజ్జురూవా వ్రాసినవి సన్నివేశ ప్రధానమైన నాటకాలు (ప్రహసనాలు). అందులో నమూనా పాత్రలే కనిపిస్తాయి. సామాజిక ధర్మాల వాటి భ్రంశాలూ, అవేశరహితంగా, వస్తునిష్ఠంగా అనుశీలించే శక్తి రచయితకు ఉన్నట్లు ఎక్కడా సాక్ష్యంలేదు. బెన్ జాన్సన్ వలెనే ఈ నాటకకర్తకూడా ‘మానవుల దౌష్ట్యంతోకాకుండా మానవుల తెలివిలేమితో’ వినోదించాడనవచ్చు. నిజమే కాని, బెజ్జురూవా ప్రతిభకు గాంభీర్యంతో ఆసలు శ్రుతికలవదు. వస్తు మర్యాద ఎరక్కుండా అదేపనిగా మాట్లాడే పసివాడిపోలిక గుర్తు వస్తుంది. తన హాస్య నాటకాల్లో, ప్రహసనాల్లో బెజ్జురూవా మానవ ప్రకృతిలోని విద్వూరాలను ఎత్తిచూపాడు. కాని కేవలం అలా ఎత్తిచూపడం, సామాజిక దృక్పథంరీత్యా కానప్పుడు, అది అర్థరహితంగానే ఉండిపోతుంది.” (‘అస్సామీ సాహిత్యం.’ 1985).

బెజ్జురూవా హాస్యనాటకాలు (ప్రహసనాలు) నాటకీయమైన సంభాషణలో నేమి, సన్నివేశ కల్పనలో నేమి, ఆయన వ్యాసాల్లో వ్యక్తమయ్యే మనస్తత్వానికి రీతికీ—కల్పంలో భేదం ఉన్నప్పటికీ—పునరావృత్తిమాత్రమే నని చెప్పాలి. ఉదాహరణకు ‘నోమల్’ అనే నాటకంలోని కథ, ‘బురియన్ సాధు’లో చెప్పబడిన ‘నోమాలియాపో’ కథ, రెండూ ఒకటే. ఆత్మాశ్రయవ్యాసాల్లోని కృపా బర్బరువా, ప్రహసనాల్లోకూడా అదే స్వభావంతో, జీవితంపట్ల నిర్లక్ష్యం వ్యక్తం చేస్తూ దర్శన మిస్తాడు. అక్కడిలాగే అంత నవ్వు పుట్టిస్తాడు.

హెచ్.పి. బరువ (1835-97) వ్రాసిన ‘కన్యాకీర్తణ’ (1861) అస్సామీ సాహిత్యంలో తొలినాటకాల్లో ఒకటి. అది హాస్యనాటకాలకూ ప్రహసనాలకూ మార్గదర్శి అయింది. దానితో పోల్చినా, బెజ్జురూవా నమకాలికుడు పి. ఎన్. గోహాయ్-బరువ వ్రాసిన ‘గోబురా’ (1899) ‘తేతన్ తములి’ (1909) ‘ఘట్ నె

భ్రమ' (1923), వంటి నాటకాలతో పోల్చినా, బెజ్జురూవా హాస్యనాటకాలు 'లిటి కాయ్' (1890), 'నోమల్' (1913), 'చిక్కర్పతి విక్కర్పతి' (1913), 'పవవి' (1913) తక్కువరకంగానే కనిపిస్తాయి. వీటిలో సామాజికప్రయోజనం ముగ్యం. హెచ్.పి. బరువ, పి.ఎన్. గోహాయ్-బరువ వ్రాసిన హాస్య నాటకాల్లో అస్సామీ సామాజిక జీవితస్వరూపం వ్యక్తమౌతున్నది: కనీసం దృశ్యాలు కనిపిస్తాయి. ఆమాతే అంత దృఢంగానూ బెజ్జురూవా హాస్యనాటకాల విషయంలో చెప్పలేము.

పాత్రచిత్రణలో జొప్పించిన చైతన్యంద్వారా, సన్నివేశాలలో నింపిన అతిశయ హాస్యంద్వారా, రంగస్థలంమీద రక్తికట్టే బెజ్జురూవా హాస్యనాటకాలు వాటి పరిమితదోరణిలో అవి సార్థకాలే అయినా, అంతమాత్రంచేత 'నాటకాలు'గా సార్థకమయ్యాయని చెప్పలేము. 'లిటికాయ్' నాటకంలో కొన్ని రంగాలు ఆర్థం పర్థం లేకుండా ఉన్నాయి. ఆర్థరాహిత్యం ఎంతదాకా వెళ్లగలదో అంతదాకా వెళ్లిపోయింది. పాత్రల ప్రవర్తనలో ఆసంబద్ధత, వైరుధ్యాలూ, సందిగ్ధాలూ, బలవంతంగా కూర్చి తెచ్చిపెట్టిన సన్నివేశాలూ—వీటిని కావ్యానికి జీవాధారమైన ఉపాధులు చెయ్యడం కుదరదు, నాటకానికి అసలు వీల్లేదు. ఈ హాస్యనాటకాల దోరణి చూస్తే, వీటిని వ్రాస్తున్నప్పుడు బెజ్జురూవా మనస్సులో రామనరస్వతి వ్రాసిన 'భీమచరిత' మెదుల్తూ ఉండిఉంటుందని తోస్తుంది. ఆ ప్రహసనంలో 'చమత్కారం, చైతన్యం, విలాసం' ముద్దకట్టినవి. బెజ్జురూవా వైష్ణవపాహిత్య జలాల్ని ఆపోసనపట్టినవాడు అందువల్ల యిలా ఊహించడం దూరావ్యయం కాదు.

బెజ్జురూవా ప్రహసనాల్లో డీవసూతం హాస్యోత్పాదక సన్నివేశ కల్పన, సంభాషణల్లో ఒకరకం మలుపులూ, అనుకోనిచోట్ల గ్రామ్య నుడికారాలూ, పదాల్లో 'మాలెప్రాప్' అక్షరవ్యత్యయం నవ్వుపుట్టిస్తాయి. పదాలని మెలిత్రిప్పటంద్వారా, పాత్రలో కొన్ని విడ్డూరపుగుణాలని ఎత్తిచూపి గోరంతలు కొండంకలు చేయడంలో బెజ్జురూవాకు ఎవరూ సాటిరారు. పాత్రల, సన్నివేశాల వైచిత్రీకి మరి కొంత నైశిత్యం వచ్చేలాగ పౌరాణిక సందర్భాలను కావాలని అపభ్రంశంగా ప్రసక్తం చెయ్యడంకూడా ఉంది. అంతటితో నవ్వు పెగలక మానదు. ఇలాంటి పద్ధతు లవలంబించడంలో కొంతవరకు రచయిత అహమిక, స్వోత్కర్ష బయట పడుతున్నా యనడంలో తప్పలేదు. ఉపాహరణకు 'నోమల్' లో సత్రాధికారి కవితల్లం చెప్పే ప్రయత్నం ఎలా ఎగతాళి చెయ్యబడిందో చూడండి: ఎలా

చూచినా పొసగని మిశ్రమ సమాసాలు ఆ పాత్రనోట పలికిస్తాడు రచయిత—
 “గలర రకమ కునిమేదిని మావా కంపిసె” వంటివి.

ఉండవలసిన నాటకీయ సంఘర్షణ బదులు, ఎత్తుకు వైఎత్తు, పోటుకు వైపోటు పెట్టి సన్నివేశకల్పన చేస్తాడు బెజ్జరూవా. ఈ ప్రహసనాలకు వ్యంగ్య ర్థాలు ఎన్నో ఉంటే ఉండవచ్చు కాని, అన్నింటికంటే కొట్టవచ్చినట్లు తోచేది పాత్రలూ సన్నివేశాలూ అభివ్యక్తం చేసే అర్థమే. సమాజంలో కొన్ని వియవలు తారుమారు కావడం ద్వారానూ, మనోదోర్బల్యాల మూలంగానూ ఉత్పన్నమయ్యే విద్వేషాలను అపహాస్యం చెయ్యడం ఈ ప్రహసనాల్లో తరచు గోచరమయ్యే విశేషం. ఏమైతేనేం, సందర్భం ఎలా ఉన్నా, సంభాషణ నిర్మిరోధంగా సాగు తుంది. బెజ్జరూవా శైలి కొన్నిచోట్ల సందిగ్ధంగా ఉండేమాట నిజమే. కాని పదింట తొమ్మిదిసార్లు అలా ఉండదు.

బెజ్జరూవా ప్రహసనాన్ని ఎలా చూచినా హాస్యనాటకాలుగా (కామెడీస్), నిర్వచించడానికి వీలేదు. హాస్యనాటకానికి ప్రహసనానికి గల భేదం, ధోరణి లోనూ ఉద్దేశించిన ప్రయోజనంలోనూ ఉంది. హాస్యనాటకం యొక్క ఉద్దేశం, (సామాన్యంగా అందరూ అంగీకరించినవి) ‘అలోచనాత్మకమైన హాస్యాన్ని’ అందివ్వడం. దానికి ‘సామాజికత’ (ఉదాత్తమైన ఆర్థంలో) లక్షణం. ప్రహ సనాలు, స్వభావతః ఆ లక్షణాన్ని కలిగివుండవు. ఉదాహరణకు, ‘లిటికాయ్’లో పాత్రలుగా బుద్ధి వికసించని మూర్ఖులు కొందరు వస్తారు; వాళ్లు అందరూ సహ జన్ములు; వాళ్ల వెర్రితనం మూలంగా వెర్రిమొర్రి చేష్టలతో హాస్యాస్పదమైన సన్ని వేశాలకు కారకులవుతారు. ప్రధానమైన నాటకాంశము వాళ్ల చుట్టూ, వాళ్లు సేవించే యజమాని దోరామ్ ఆనే బ్రాహ్మడి చుట్టూ అల్లబడింది. ప్రహసనాల్లో అతిశయ నాటకీయత ఎలాగూ తప్పదు. ‘లిటికాయ్’ ముగింపులో పగతీర్చుకోవడం ఉంది. ఆ ఏడుగురి సేవకుల్లోనూ ముఖ్యుడు టీటాయ్ చివరకు ఆ బ్రాహ్మణయజమాని మరదల్ని పెళ్లిచేసుకుంటాడు. బ్రాహ్మణుని భార్య చండి పాత్ర ఒకటితప్ప తక్కినవన్నీ ‘సెపియా’ రంగులో ఉన్నాయి. (వ్యక్తిత్వం లేకుండా ఉన్నాయి).

‘పచాని’ రెండుదశాబ్దాల అనంతరం రచించబడినా ‘లిటికాయ్’ వలెనే సన్నివేశ ప్రధానమైన ప్రహసనం. పాత్రలమధ్య భిన్నత్వం వారి దృక్పథాల్లో వైరుధ్యం ద్వారా సాధించబడింది. పచానిలో అతిథిసత్కారం చెయ్యాలనే వాంఛ ఒక పిచ్చిలా తయారైంది. అతని భార్యకేమో అతిథులంటే వైముఖ్యం. అతి

ఘట్టిన రాకుండా చెయ్యడంలోనూ, వచ్చినవారిని వదిలించుకోవడంలోనూ ఆమె చూపే చాతుర్యమూ, భర్తకు కాస్త అయినా అనుమానం తగలకుండా అలా నిర్వహించే ఆమె నేర్పు, సన్నివేశాన్ని రక్షిస్తోంది. భార్యకు వైష్ణవసూత్రాలలో గాఢమైన అవగాహన ఉన్నట్లు వ్యక్తమౌతుంది. ఏమైనా భగవంతునికి సృష్టిలో అన్నివస్తువులూ సమానమే అనే సూత్రం ఆమెకు బాగా తెలుసు. అందువల్లే ఈ ప్రహసనం, మరోవిధంగా సున్నితంగా లేకపోయినా, భావం రీత్యా మంచి తరగతికి చెందుతుంది.

‘చిక్కర్ పతి చిక్కర్ పతి’లో పైకిచూస్తే మానవ దౌర్బల్యాన్ని దేన్నీ వేళాకోళం చేస్తున్నట్లు తోచవచ్చు. మఱియైన యిద్దరు దొంగల పన్నుగడా నేర్పు పరస్పరం ఎలా తలపడ్డాయో చిక్కర్ పతి, చిక్కర్ పతి. ఒకరినొకరు ఎలా మోస గించేందుకు ప్రయత్నిస్తారో ఈ నాటకంలో యితివృత్తం. మొదటివాడు రెండవ వానికంటే తెలివిగలవాడు. రెండవవాణ్ణి మోసగించడంలో కృతకృత్యుడౌతాడు. నాటకం సుఖాంతమే. ఈ రకపు నాటకాలన్నింటివలెనే, నాటకంలో పైచెప్పిన ఎత్తుగడలతో కూడిన పన్నివేళంతో బాటు, మానవస్వభావంలోని కొన్ని మౌలికమైన దౌర్బల్యాలు కూడా రెండవరంగంలో చిత్రీకరణయ్యాయి. లాయర్ గంగా రామ్ ముసలితనం తాలూకు గుణాలు: వదరుబోతుతనం. లేనిపోని సర్వజ్ఞత్వపు వేషం మొ॥ వాటికి ప్రతినిధి. సుతులిగొహాయేండు ఒక తరహా నాగరకుని నాజూక తనానికి ప్రతినిధి. ఎప్పుడూ ఏదో బాధపడిపోతున్నట్లు భావించుకునే మనస్తత్వం అతనిది అలా తీరని బాధని వ్యక్తంచేస్తూ ఉండటమే సమాజంలో ఒక ప్రత్యేకతని ఆపాదిస్తుండనీ, గొప్పగా ఉంటుందనీ ఆ రకం మనిషి భావిస్తాడు.

“ప్రహసనం మనల్ని అభూతకల్పనలతో ఆనందింప జేస్తుంది” అన్నాడు డ్రెగ్డన్. ‘అభూత’ అనడానికి బదులు ‘అసామాన్య’ అనే విశేషణం వాడితే, బెజ్జురూవా ప్రహసనాలు ఎలా ఉంటాయో చక్కగా తెలుస్తుంది. ఈ ప్రహసనాల్లో అపహాస్యమూ అవహేళనా లేవు. నిజానికి బెజ్జురూవా వ్రాసిన కొన్ని హాస్య రచనలకు వలెనే, ఈ ప్రహసనాల్లోనూ, సూటిగా తేటగా ఉండే శైలి, మంచి కవిత్వం చే హాస్యమూ, చురుకైన చలోక్తులూ, ఎక్కడలేని ఆకతాయి చేష్టలూ, వుష్కలంగా నవ్వులూ ఉన్నాయి. ఈ నాటకాలలో కథా వస్తువు సకృత్తు. అదీ పేలవంగా ఉంటుంది. కాని శబ్దాలతో గారడీ, సన్నివేశాల రచన ఆమోఘంగా ఉంటాయి. నమ్మక నమ్మక తొట్రుపడే పాతకుని భావన ఎలా పోయినా, అతనిలో

అవీవార్యంగా ఒక నిండుదనాన్ని పరిశుభ్రిస్తే కలిగించే శక్తి ఈ నాటకాలలో ఉంది. అందుకే యివి ప్రజాదరణ పొందాయి.

బెజ్జురూవా పాత్రలను గూర్చి, గార్డెన్ హేక్ మాటల్ని అన్వయించి చెబితే. “అవి రచయిత తన వ్యక్తిత్వపు రంగుతో దిద్దిన భిన్న వ్యక్తిత్వాలు” అని చెప్పవచ్చు. చిత్రణలు వాస్తవికంగా, యథార్థజీవిత ప్రతి బింబాలుగా కనిపించేందుకు రచయిత తనదైన ఒక శైలిని మార్గాన్ని ఏర్పరచుకున్నాడు. ఆ సంగతి మనకు అతను వ్రాసిన సంభాషణల్లో కనిపిస్తుంది. యదాలాపంగా, సహజంగా, అన్నముక్కల్నే మళ్ళీ అనేలా చెయ్యడం—దీని ప్రయోజనం యథార్థ జీవితం లోలాగా సంభాషణలు నిదానంగా, నడుస్తున్నట్లు తోపింపజెయ్యడం; అంటే యథార్థంలో వాటికి పట్టేంత కాలమూ పట్టినట్లుగా భ్రమకల్పించడం.

భాషలో చక్కదనమూ, ప్రత్యేకతా, పరిణతి చెందిన వ్యంగ్య విమర్శతో హాస్యాన్ని మేళవించడమూ—ఈ గుణాలు బెజ్జురూవా రచనల్లో మనకు ఎక్కడ చూచినా ఎదురయ్యేవే. ప్రహసనాల్లోనూ ఆ గుణాలే ఉన్నాయి. విమర్శకుని నాజాకు దృష్టికి ప్రహసనాలు మోటుగానూ, సునుపుదేరని అంచుల్లానూ కనిపించవచ్చు. కాని అశ్రద్ధ తాలూకు ధూళి, అవసరంలేని అసందర్భపు భాగాలుమాత్రం వాటిలో ఎక్కడా లేవని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు.

బెజ్జురూవా ప్రహసనాల్లో పాత్రలు యథార్థానికి నమూనాలని చెప్పటానికి వీలేదు. అవి మనకు తెలిసిన యథార్థాన్ని పెద్దదిగా చేసి చూపే చిత్రణలు. అలా చెయ్యడంలో బెజ్జురూవా మంచి గుణాలను కూడా వక్రంగా చూపించాడనటం అతిశయోక్తి కాదు. అయినప్పటికీ అతను సృష్టించిన పాత్రలు, వాటి విధంగా అవి తీరుతెన్నులు కలిగినవేనని చెప్పాలి: బెజ్జురూవా తెలివికేటలూ, గ్రహణ పారీణత నిశితమైనవి. ఈహవస్తే అల్లుకు పోవడమే వాటి పని. కాని ఆయన మేధకు క్రమం ఉన్నది. అవసరమైనప్పుడు నిగ్రహించుకొని సంయమంతో వ్యవహరించగల శక్తి దానికి ఉన్నది. ఈ గుణం ఆయన వ్రాసిన వస్తు ప్రధాన నాటకాల్లో, అంటే దేశచరిత్ర ప్రధానేతివృత్తంగా రచించిన నాటకాల్లో బాగా వ్యక్తమౌతుంది.

‘బెలిమో’, ‘జయమతికువారి’, ‘చక్రధ్వజసింహ’ (అన్నీ 1915 లో రచించినవి) ఆయన వస్తుప్రధాన నాటకాలు. అన్నింటిలోనూ నాటకీయతగల యితి వృత్తం, నాటకీయ సందర్భాలూ పుష్కలంగా ఉన్నాయి. అందు వల్లనే ఈ

చరిత్రాత్మక నాటకాల్లో జీవం ఉన్నది. సూటిగా చెప్పాలంటే, నాటక రచన బెజ్జురూవా ప్రతిభకు సానపెట్టి, దాన్ని క్రమబద్ధం చేసింది. అతని రచనా మార్గాన్ని అతనికి బోధపరచింది. ఈ చరిత్రాత్మక నాటకాలు ఒక ప్రయోజనం దృష్ట్యా వ్రాయబడినవి: అభిమానపూరితమైన మాతృదేశావగాహనకోసం. ఇక్కడ నేను 'అస్సామీ సాహిత్యం' అనే గ్రంథంలో వ్రాసింది ఉల్లేఖిస్తాను—“బ్రిటిషు పాలనలో మన సాహిత్యాన్ని ప్రభావితం చేసింది 'కాల్పనికవాదం'. అందులో ఉత్తేజంచేకూర్చిన ఒకానొక విభాగం చరిత్రపట్ల ఆసక్తి. ఆ ఆసక్తికి మన రాజకీయ పారతంత్ర్యం మూలంగా మరి కొంత పదను వచ్చింది. ఆ విధంగా మన చరిత్రాత్మక నాటకాలు ఉద్భవించాయి. పి. ఎన్. గౌహాయ్ బరువా వ్రాసిన 'జయమతి' (1900) విషాదగాథ మన భాషలో మొదటి చరిత్రాత్మక నాటకం.” గతించిన చరిత్రను కన్నులకు కట్టేలా సాహిత్యం ద్వారా పునరుద్ధరించడం, ప్రకృతాన్ని కూడా నవజీవనోత్సాహంతో పునరుజ్జీవింప జేసేందుకు తోడ్పడింది. బెన్జానన్ 'సెజానస్' నాటకంలో రోమన్ చరిత్ర వైపు మళ్లినట్లు, బెజ్జురూవా అప్పటికే హాస్యనాటక కర్తగా లబ్ధి ప్రతిష్ఠుడై, 'అహోమ్' వంశ చరిత్ర పుటలవైపు మళ్లాడు వస్తు ప్రధాన నాటకాలు వ్రాయడానికి. 'షేక్స్పియర్ ప్రభావం ఈ నాటకాల్లో ఎంతో మేర కనిపిస్తుంది. హాస్యంతో కూడిన విష్కంభాల్లోనూ, భిన్నత్వనిరూపణద్వారా పాత్రోన్నీలనం చేసే విధానంలోనూ అది వ్యక్తమౌతూ ఉంటుంది.

'బెలిమర్' బర్మీయులు అస్సాంపై దాడిచేసిన చారిత్రక పూర్వరంగం కల నాటకం. మూడు సార్లు వరుసగా బర్మీయులు దాడిచెయ్యడంతో దేశం నిర్వీర్యమై, 'ఎముకలు కుళ్ళిన' స్థితిలో ఉన్నది. 'రక్తపాతమూ కల్లోలమూ' పూర్వరంగంగా, స్వాతంత్ర్యం కోల్పోయిన నాటి అస్సాం స్వరూపం నాటకంలో చిత్రంప బడింది. ఈ చిత్రణ, గతకాలంలో ఏయే శక్తు లేవిధంగా పనిచేసినవో చక్కగా అవగాహన చేసుకుని చేసిన చిత్రణ. నాటకం మొదటి మూడు అంకాల్లో దేశస్వాతంత్ర్యాన్ని తుదముట్టించేందుకు కారణ భూతమైన చారిత్రక శక్తుల చిత్రణ ఉన్నది, అందులో ముఖ్యులైన చారిత్రక పాత్రలు నలుగురిని నేర్పుతో ఆకళింపుతో తీర్చి దిద్దాడు రచయిత. ఆ నలుగురిమధ్య చెలరేగిన అంతః కలహాలు దేశదౌర్భాగ్యస్థితికి ఎలా దారి తీశాయో స్పష్టం చేశాడు. ఆ వ్యక్తులు చంద్రకాంత, పూర్ణానంద, బదన్ చంద్ర, సత్రాం. వీళ్ళల్లో సత్రాం హీనవంశజుడు, రాజు చంద్రకాంతుని ఆదరణలో పైకి వచ్చినవాడు. సహజంగానే వాని ఆశలు ఆకాశానికి ఎగబ్రాకినవి. తత్ఫలితంగా పూర్ణానందునితో వైరం సంభవించింది. పూర్ణానందుడు అతి బలిష్ఠు

డైన నాయకుడు. ఆ వైరం ఎత్తుగడలుగా, పన్నుగడలుగా వ్యాపిస్తూ వచ్చి ఆ సుడిగుండంలోకి సత్రాని లాక్కున్నది. చివరకు సత్రాం రాజ్యంనుంచీ బహిష్కరింప బడ్డాడు.

ఈ కథనంతోబాటు, భోగలాలనుడైన చంద్రకాంతుని వ్యక్తిత్వం తాలూకు కవళికలు సామాన్యంగా కాదు, కొట్టవచ్చే రంగుల్లో చిత్రింప బడ్డాయి. పూర్ణా నందునికీ బద్రా చంద్రునికీ మధ్య గల వైరం, చరిత్రలో సంభవించిన ఫలితాల దృష్ట్యా చాల ముఖ్యమైన విషయం. అది ఎంతో ప్రతిభావంతంగా రూపొందించ బడింది. అస్సాంలో అహోంవంశీయులపాలన అంతరించటంతో నాటకం చివరి అంకంమీద తెర వ్రాలుతుంది. దేశచరిత్రలోని అంశాలు కొన్ని చక్కగా స్పష్టం చెయ్యబడినవి. (1) దేశాన్ని చెప్పరాని కడగండ్లలో ముంచెత్తిన బర్మీయుల దండయాత్ర. (2) రాజు చంద్రకాంతుడు కామరూపానికి పారిపోవడం. (3) బ్రిటిషువారి ప్రవేశం.

దేశచరిత్రను నడిపిన శక్తుల్ని చిత్రించడంలో రచయిత వాస్తవమైన చరిత్రాంశాలని తుచ తప్పకుండా పాటించడం అపూర్వ విషయం. అంటే బెజ్జు రూవాకు పాత్రల్ని స్వయంగా కల్పించే శక్తి లేదనిగాని, ఆ సక్తిగాల్సే మరో రకం ముగింపుని ఉటంకించటంచేత కాలేదని గాని భావించరాదు, చరిత్రలో లేని కొన్ని ఉపపాత్రలను సృష్టించడంలో నాటకకర్త కౌశలమూ, భావనాశక్తి వ్యక్త మౌతున్నాయి. అయినప్పటికీ నాటకంలో కొన్ని రంగాలు, యితి వృత్తం దృష్ట్యా చూస్తే, రసాత్మకంగా ఉండటం కంటే ఎక్కువ విశ్లేషణాత్మకంగా, వ్యాఖ్యాన పూర్ణంగా ఉన్నాయని చెప్పాలి. చారిత్రకశక్తులు నాడు సృష్టించిన క్లిష్టమైన వాతావరణంలో రచయిత ప్రవేశపెట్టిన విష్కంభాలు రసపోషణకి ఎంతో దోహదమిచ్చి తోడ్పడ్డాయి. ప్రధాన రసానికి హాస్యంయొక్క భిన్నత్వగుణం అలా రసోత్పాదకం కావడమే గాదు, విశిష్ట చరిత్రాంశాలకు లేని జీవకళను, యాధార్థ్యోభనూ చేకూర్చింది. ధృసిరి, భకియాల్ పోకా, మజుమెలియా బరువ వచ్చే రంగాలు పై విషయాన్ని ఋజువు చేస్తాయి.

బెలిమూ ఒక దేశప్రజల విషాదగాథ. చంద్రకాంతుడు, బద్రా చంద్రుడు. పూర్ణానందుడు వంటి వ్యక్తుల విషాద కథ అందులో ఒక అంశం మాత్రమే. అంత కంటే నిర్భర విషాదం ఏమిటంటే ఒక స్వతంత్రదేశం తన విశిష్ట వ్యక్తి త్యాన్ని పోగొట్టుకోవడం. ఒక జాతి విషాదగాథను రంగంమీద వెలుగులోనికి

తెచ్చే ప్రయత్నంలో నాటక కర్త తన దృష్టిని చరిత్రలో ప్రధానమైన అంశాల మీదే కేంద్రీకరించవలసి ఉన్నది. పాత్రల వ్యక్తిత్వాలమీద కాదు. వాళ్లు చరిత్ర స్వరూపాన్ని విషాద పూర్ణంగా రూపొందించడంలో నిమిత్త మాత్రులు. అలా చూచినా నాటకంలో పాత్రపోషణ చక్కగా ఉన్నదని చెప్పాలి.

చెలిమర్ లో చరిత్ర నిండు చిత్రణ ఉన్నది. ఈ నాటకమూ, బెజ్జురూవా చరిత్రాత్మక నాటకాలు మరి రెండూ, షేక్స్పియర్ నాటక ప్రక్రియ వరవడినే నడిచాయి. అందులోని హాస్యవిస్కంభాల మాటే కాదు, భూముక్ బరువా అనే సరదా పాత్ర, షేక్స్పియర్ నాటకాల్లోని 'పూల్' (విమాషక) పాత్రలని గుర్తు తెస్తాడు. షేక్స్పియర్ విమాషకుల్లో వివేకమూ వెకిలి తనమూ ఎంతో సహజంగా సమ్మేళనంచెంది ముచ్చట కలిగిస్తాయి. భూముక్ బరువా మాటల్లో కూడా వ్యంగ్య విమర్శనం ఉన్నది. శ్రీ పాత్రలు రాజ్ మాన్, పిజావ్ ల విషయంలో నాటక కర్త చక్కని మనస్తత్వ పరిజ్ఞానాన్ని అభివ్యక్తం చేశాడు. అది సందర్భానికి తగినట్లు అర్థస్ఫోరకంగా కూడా ఉంది. రాజకీయ సంఘటనల ప్రవాహంలో చిక్కువడి, తండ్రి బడ= చంద్రుడు దేశవిరోధులైన బర్మీయుల వైపు మొగ్గడం గమనించి, మనోవ్యభతే మతిచెడి పిజావ్ చివరకు విషాద మరణం పాలవుతుంది, షేక్స్ పియర్ ఒఫీలియా లాగే.

శిల్పం దృష్ట్యా బెలిమర్ పూర్తిగా దోషరహితమని చెప్ప లేము. మొదటి మూడు అంకాలూ మందకొడిగా ఉన్నాయి. చివరి రెండూ, అంటే కథ స్థాయి చేరుకోవడమూ తదుపరి ఉపసంహారమూ చూపించే అంకాలు రెండూ, అందుకు భిన్నంగా ఉన్నాయి. ఇది నాటకంయొక్క నడకలో అంగలోపంగా భావించి నాటకానికి ఉండవలసిన సౌష్ఠ్యం లేకుండా చేసింది.

రంగస్థల శిల్పం దృష్ట్యా, 'జయమతికువారి', రసోద్దీపనం కలిగిన విజయ వంతమైన నాటకం. ఇందులో సిద్ధాంతాల మధ్య, వ్యక్తిత్వాలమధ్య కూడా సంఘర్షణ చిత్రించ బడింది. ఫలితం పాత్రల వ్యక్తిత్వాల సన్నివేశాలతో అవినాశావంగా ముడివడిపోయి తద్వారా కలిగించే గాఢమైన హృదయానుభూతి. చరిత్ర వస్తువునుండి ఒకా నొక అంశంలో వ్యత్యస్తం చూపినా, హృదయానుభావ చిత్రణలో నిండుదనాన్నీ, మొత్తం మీద చారిత్రక సత్యాన్నీ ఈ నాటకం సాధించింది. చరిత్ర ప్రకారం, లోరా రాజాను వెడత్రోవను పట్టించిన వ్యక్తి లాల్ క్ బర్నూ కాః; బెజ్జురూవా నిర్దేశించిన అతః బురాగోహాయ్ కాడు. ఈ పౌరపాటు చరిత్ర

పరిజ్ఞానం లేకపోవడంవల్ల జరగలేదు. చరిత్రలోని విషాద పరిణామాన్ని మరింత విషాదభరంగా చెయ్యడానికే ఆత= బురాగోహాయవంటి ప్రధాన వ్యక్తికే ఆపని కట్టబెట్టాడు నాటక కర్త అని చెప్పుకుంటే ఈ వ్యత్యస్తాన్ని సహృదయతతో అర్థం చేసుకోవచ్చు.

బెజ్జురూవా అభిప్రాయంలో చరిత్రాత్మక నాటకం అంటే అలంకార రహితమైన చరిత్ర కాదు; ఛాయా చిత్రాల్లాగ ఆర్థం లేని విడి అంశాల కూర్పుకాదు. 'సంపూర్ణ నాటకానికి ఆత్మ' అంటాడు ఆల్బర్ట్ నికోల్. ఈ నాటకంలో సంపూర్ణ తీర్చినట్లున్నది. కొన్నిచోట్ల గంభీరంగా ఉన్నది. హృదయస్పర్శిగా ఉన్నది. బెజ్జురూవా ఈ నాటకంలో సృష్టించిన పాత్రలు ఆయన ప్రతిభకు ఉత్తమ నిదర్శనాలు. వాటిలో కొన్ని ఉపపాత్రలే అయినా అవి నాటక కర్త దృష్టిని బాగా ఆకర్షించినట్లు తోస్తుంది ఆకారంలో వేషభాషల్లో మోటుగా కనిపించినా పుణు చంగ్ మయ్ హృదయం 'మానవ కారుణ్యక్షీరం'తో పొంగి పొరలుతుంది వాడు కేవలం గృహపరివారకుడే. ఆపద ముందుకువచ్చిన క్షణంలో అపురావమైన ధైర్య సాహసాల్ని ప్రదర్శిస్తాడు. ప్రాణాలకు నైతం రెక్కచెయ్యకుండా తను సేవించే యజమాని కుటుంబంపట్ల విశ్వాసం చూపిస్తాడు నాటకంలో ప్రధాన స్త్రీ పాత్ర జయమతి. ఆమెను ఎంతో మెలకువతో చిత్రించాడు రచయిత. 'షేక్స్పియర్ నాటకంలో కొరియలనస్కు సమ ఉజ్జీ ఆయిన ఆర్ ఫిడియస్ లాగా, ఈమెకు కూడా సరియైన ప్రతిద్యుందినే కల్పించాడు నాటక కర్త. రాజ్ మావో. థార్ బరి (చెలికత్తె), సోతి, దాలిమి యితర స్త్రీ పాత్రలు. జీవిత యధార్థ చిత్రణలు. దాలిమి నాగా జాతి బాలిక. ఆమెలో యౌవనము పర్వత ప్రాంతీయ నిసర్గ సౌందర్యంతో మేళవించి అమాయకంగా రెక్కవిచ్చి నీరెండలో మిలమిల లాడటాన్ని చిత్రించాడు బెజ్జురూవా. కాల्పనిక భావస్ఫోరకమైన దృశ్యాలమధ్య వికసించే స్త్రీ వ్యక్తిత్వాన్ని వస్తునిష్ఠంగా చిత్రించాడు దాలిమి పాత్రలో. బెజ్జురూవా 'జయమతికుమారి' (1915) నాటకానికి గోహయ్ వ్రాసిన 'జయమతి' (1900) మాతృకలా తోస్తుంది. దాలిమి పాత్రను గోహయ్ పాత్ర జిను అనే నాగాజాతి బాలికతో పోల్చి చూస్తే, జిను ఎంత నిర్ణీవంగా ఉన్నదో తెలుస్తుంది. భావనకూ, దాని స్పర్శలేని వాస్తవికతకూ గల అంతరం మనకు బోధ పడుతుంది. గదపాణి, పల్లపు ప్రాంతాలనుండి తల దాచుకోడానికి వచ్చిన రాజపుత్రుడు. ఆమెతో (దాలిమితో) కలిసి సౌందర్యోపాసనలో సహపాతి అవుతాడు. క్లుప్తంగా చెప్పి ముగించాలంటే, బెజ్జురూవా మానవాతీత తత్త్వాన్నిగూర్చి మత—ధార్మిక

వ్యాసార్థో ప్రసంగించితేనేమి, తను సృష్టించిన పాత్రలను మాత్రం ఆదృష్టితో చూడలేదనే చెప్పాలి. వాళ్ళందరూ ఈ లోకంలో వాళ్లే. ఒక్క దాలిమి తప్ప.

ఈ నాటకంలో రంగాలు వెంబడివెంబడి పల్లవు ప్రాంతాలనుంచీ పర్వత సీమలకూ, అటునుంచీ యిటూ, స్థలనిర్దేశం విషయంలో మారుతూ ఉంటాయి. పల్లవు ప్రాంతాలలో దుర్భరమైన వాస్తవికత, సంఘర్షణ, కుట్రా, కుతంత్రమూ- లోరా రాజాకు ఒక రాతివేళ సంభవించే క్లిష్టపరిస్థితి అందుకు ఒక ఉదాహరణ. పర్వతసీమల్లో అద్భుతభావనామయ సౌందర్యము-అది జీవితపు నిఘోరసత్యాలని కవితామయం చేసివేస్తుంది. దాలిమి బెజ్జురూవా అమరసృష్టి. ఆమె ప్రకృతి విలీనత వర్డ్స్వర్త్ కవి (ప్రకృతితో) పొందిన తాత్కాల్యంవంటిది. ఆమె వ్యక్తిత్వ్యాన్ని. అందుకు దోహదంచేసిన పరిసరాలనూ వర్ణించేందుకు నాటకకర్త ఉపయోగించిన భాష ఎంతో సముచితమైన భాష. తేటగా ఉంటూ రంగులీనుతుంది. హృదయానురాగాలపరంగా, భావాపరంగా చూస్తే సత్యమైన దాలిమి పర్వత శ్రేణుల్లో నిద్రించే ఒకానొకగీతం. 'జయ మతికువారి' సౌందర్యాన్ని ఆవిష్కరించే రాజకీయనాటకం.

'చక్రధ్వజసింహ' నాటకంలో మంచి సత్తా ఉన్నది. చాల మూఝాగా ప్రారంభమౌతుంది ఈ నాటకం. కాని కథలోని సంఘర్షణా, భావోద్వేగాలూ చివరకు వెళ్లేప్పటికి మనల్ని గట్టిగా పట్టుపంటాయి. ఈ నాటకానికి ఆముఖం వ్రాస్తూ బెజ్జురూవా తన ఉద్దేశం చరిత్ర భాండానాన్ని ఆవిష్కరించడమేనని చెప్పుకున్నాడు. ఆలివర్ ఎల్టన్ అంటాడు: "గతానికి చెందిన వివేక విజ్ఞానాలను ప్రకృతానికి నివేదించేందుకే చరిత్రను ఆవాహనచెయ్యడం" కాని బెజ్జురూవా దాన్ని తలక్రిందులు చేసినట్లున్నాడు. ప్రకృతానికిచెందిన విజ్ఞానదృష్టితో గతాన్ని అవలోకించేందుకు ప్రయత్నించాడు. ఇలా గతానికీ ప్రకృతానికీ గల సంబంధాన్ని తలక్రిందులు చెయ్యడంవల్ల, సందర్భభుద్ధితో నేటి యథార్థస్థితిని గుర్తించేటట్లు సమాజంయొక్క అంతరాత్మని మేల్కొల్పిపాడు.

ఈ నాటకంలో ప్రియారామ్, గజ్జురియా అనే పాత్రలకు షేక్స్పియర్ సృష్టించిన ప్రిన్స్ హాల్, ఫాల్ స్టాఫ్ లు మాతృకలనే విషయం బెజ్జురూవా స్వయంగానే చెప్పుకున్నాడు. ప్రియారామ్ ప్రిన్స్ హాల్. గజ్జురియా ఫాల్ స్టాఫ్. గజ్జురియాణీ స్థూలంగా మిసెస్ క్విక్లీ. దబాయిస్తూ దచ్చీయకొడుతూ కాలంగడిపేలావుపాటి ఆకతాయి గజ్జురియా. అతను వేసుకున్న సాహసం అనే బుర్రభా

తొలగిపోయిన తక్షణమే అతనూ అంతం అవుతాడు. నిజానికి గజ్జపురియా ఔహ్యనుకరణరీత్యానే ఫాల్ స్టాప్ నేర్పు ప్రదర్శిస్తాడు. వీరునిలా నటిస్తాడు. తర్కించి నాదించడమే అతని జీవితవైఖరి. కాని అతనికి ఫాల్ స్టాప్ కువలె సమన్వయంపణదిన వ్యక్తిత్వం లేదు. ఉపపాత్రలను చిత్రించడంలో బెజ్జురూవా ఎన్నో సొంతపోకడలు పోయాడు. ముఖ్యంగా చిన్నచిన్న వివరాలు కూర్చుండంలోనూ, ఆసక్తికలిగించే క్రొత్తదనాల్ని చూపడంలోనూ, స్థూలంగా సామాన్యమై కనిపించే విషయాల్లోనుంచే సున్నితమైన సూక్ష్మతలను వెలికిదీయడంలో సిద్ధహస్తుడు బెజ్జురూవ. గజ్జపురియా పాత్రవంటి ప్రహసనాలకు తగిన పాత్రలను మరింత వికటించేలా చేశాడుగాని, మొత్తంమీద చూస్తే, ఆయన సృష్టించిన పాత్రలు మనుష్యులేకాని జంతువు చొమ్మకాదు.

ఈ నాటకంలో సదియాభో వాగో హోయ్ - ఛేనే హిల ప్రణయం ప్రధానాంశం కాదు. అసలు యితివృత్తమైన చరిత్ర కది అలంకారప్రాయమాత్రమే, చంద్రుని అధరంమీద ప్రకాశించే తారలాగ, ఈ నాటకం పాత్రలలో ఆంతర్య సంఘర్షణ ఏమీ కనిపించదు. వ్యక్తి నైజమే అతని భాగధేయాన్ని నిర్ణయిస్తుందన్న సూత్రం ప్రకారం చూచినా, వాళ్లు తమకు అలవికాని పరిస్థితుల్లో నిస్సహాయంగా తొంగి పోయినవాళ్లుమాత్రమే. నాటకానికి చక్రధ్వజసింహుని పేరు పెట్టినప్పటికీ, ఉన్నీలనంలో ఆ పాత్ర స్పష్టతను కోల్పోయింది. కొలిమిలా మండే చరిత్రకటా హానికి అతని వ్యక్తిత్వం కేవలం కొవ్వొత్తిదీపంలా అనిపిస్తుంది. గజ్జపురియా వంటి ఉపపాత్రలపై నాటకకర్త తన శ్రద్ధాసక్తులు చూపించడమే చక్రధ్వజ సింహుని పాత్ర సీరసించడానికి కారణం. మళ్ళీ లచిత్ పాత్ర అలా కాంతి విహీనం కాలేదు. చాల కాంతివంతంగా నాటకం పొడుగునా ప్రకాశించింది.

శిల్పందృష్ట్యా చక్రధ్వజసింహు నాటకంలో స్పష్టంగా కనిపించే లోపాలు కొన్ని ఉన్నాయి. కథాసంవిధాన రచనలో, రంగవిభజనలో లోపాలు కనిపిస్తాయి. వివిధరంగాలలో, నాటకకథా పర్యవసానానికి సూటిగా జరిగే దోహదం స్వల్పమే నవి చెప్పాలి.

బెజ్జురూవా ఈ చరిత్రాత్మక నాటకాల మాలికను ఒకానొక ధ్యేయంతో వ్రాశాడు. అది అకలంకమైన దేశాభిమానం. తెన్నిసన్ వ్రాసిన 'క్విన్ మేరీ'లో కనిపించినట్లే బెజ్జురూవా నాటకాలలో షేక్స్పియర్ ప్రభావం వ్యక్తమౌతున్నది. ఈ నాటకాలలో దృశ్యకమనీయత నాటకకర్త స్వీయప్రతిభ సాదించిన గుణం. 'జయ్ మతికువారి'లోని కవితాజ్ఞాలను ఎవరూ కాదనలేదు. తద్వారానే ఆ నాటకం పి.ఎన్. గోహోయ్ బరువా అదే యితివృత్తంతో వ్రాసిన 'జయ్ మతి' (1900) కంటే వేరుగా రూపొందింది.

చరిత్రను సాహిత్యం ద్వారా, నాటకాల రూపేణా పునరుద్ధరించ బూనుకోవడం కష్టసాధ్యమైనవని. “మానవుని గతచరిత్రను అధ్యయనం చెయ్యడమే ఒక కళ” అనడంలో సామంజస్యం ఉన్నది. తత్పాధనకు అసాధారణమైన మేధాగుణాలు కావాలి. ఇక్కడ నేను ‘అస్సామీసాహిత్యం’లో ఏం వ్రాశానో ఉటంకిస్తాను: “యథార్థం ఎలా ఉంటుందనే అవగాహన, గతితార్కిక పద్ధతిలో అవగాహన అవసరం. ఆ పైన చరిత్ర శక్తులెలా విజృంభించి ఎలా మొగ్గాయో తాదాత్మ్యం ద్వారా తెలుసుకునే ఉపజ్ఞ కావాలి. అప్పుడే గత చరిత్రను సృజనాత్మకంగా పునరుద్ధరించడం సాధ్యమౌతుంది.” “చరిత్ర అంటే ఘనీభవించిన క్షణాల వై నంతెలిపే సాంకేతిక రచన” కాదని గుర్తుంచుకోవాలి. బెజ్జురూవా చరిత్రాత్మక నాటకాలు పై చెప్పిన సూత్రకరణలో కొంత భాగానికే విదర్శనంగా ఉన్నాయి. ‘తాదాత్మ్యం’ విషయంలో తడబాటూ, పూర్తిగా దాన్ని సాధించలేకపోవడమూ కనిపిస్తుంది.

బెజ్జురూవా రెండు రకాల నాటకాలను వ్రాశాడు. హాస్యం ప్రధానమైనవీ, చరిత్రాత్మకమైనవీ. బ్రిటిషు పాలనలో, మారిన రాజకీయ పరిస్థితుల్లో, అంత వరకు ఆమోదించబడిన జీవిత ప్రమాణాలు సవాల నెదుర్కోవలసి వచ్చాయి. అది అప్రత్యక్షమైన సవాల. దానితోబాటు హేతువాద మనస్తత్వమొకటి క్రొత్తగా ఆనందర్పంలోనే పొడసుపింది. తద్వారా మన సామాజిక అంగవత్సంలో చిరుగులు కనిపించాయి. ఆ చిరుగులు రాజకీయ వ్యవస్థలో వచ్చిన మార్పు ద్వారా కలిగినవే. అటు వంటి క్లిష్ట పరిస్థితిలో ఆచారవ్యవహారాలను అపహాస్యంచేసే నాటక ప్రక్రియ, బెజ్జునాన్ రూపొందించిన ప్రక్రియ మోస్తరుదే. నాడు ప్రజాదరణకు పాత్రమైంది. ఈ కోవకు చెందినవి, అందులో ‘లిటికాయ్-నోమార్’ వంటి నాటకాలు, హేతుబద్ధమైన సామాజిక దృష్టిని నిరోధించే సమస్యలపట్ల ప్రజల ఆంతర్యాలని ఎంత వరకు జాగృతం చేశాయో చెప్పడం కష్టమే. కాని, కనీసం వాళ్ళ మూర్ఖత్వాన్ని గుర్తెరిగి వాళ్లే నవ్వుకునే రీతిగానైనా ‘సంవాదంతో తర్కంతో’ విజయం సాధించాయనే చెప్పాలి.

చరిత్రాత్మక నాటకాలు దేశాభిమానానికి పట్టుగొమ్మలని అనుకోవడం పరిపాటి. ఇక్కడ దేశాభిమానాన్ని విస్తృతార్థంలో చెప్పకోవాలి. బెజ్జురూవావంటి నాటక కర్తల ప్రధాన లక్ష్యం దేశాభిమానాన్ని కేవలం నిర్వచించి చూపడం కాదు, అది అంతకంటే పెద్ద విషయమే. ఆధునిక నాటకానికి ఒక సంప్రదాయాన్ని ఏర్పరచిన ఖ్యాతి, మారిన సామాజిక పరిస్థితుల్లో రంగస్థల ఉద్యమాన్నోకదాన్ని ప్రారంభించిన చొరవ, వారిది. ఆ దృష్టితో చూస్తే బెజ్జురూవా నాటకాలు— బెలిమర్, జయమతికువారి, చక్రధ్వజసింహ ప్రముఖపాత్ర నిర్వహించాయి. పి. ఎన్. గోహాల్ బరువా నాటకాలతోబాటు ఇవి నాటక సాహిత్యంలో మార్గదర్శకత్వం వహించాయి.

క థా ర చ యిత

ఆధునిక కథానిక అంటే ఎలా ఉంటుందో ఆ విషయం (అస్సామీ భాషలో) బెజ్జరూవా కృషిద్వారానే క్రమంగా రూపురేఖా సమన్వితంగా సృష్టం అవుతూ వచ్చింది. మా సాహిత్యంలో కథానికకు ఆయనే తండ్రి. ఆ మాట ఎలా ఉన్నా, జానపద కథలకూ ఆయన ప్రతిభకూ శ్రుతి కుదిరినట్లు మరిదేనికి కుదర లేదు. నిజానికి బెజ్జరూవా ప్రప్రథమంగా జానపద కథలని పునస్సృష్టించాలనీ, అటువంటి కథలనే రష్యన్, బెంగాలీ వంటి యితర భాషలనుంచీ కూడా తీసుకు రావాలనీ ప్రయత్నం ప్రారంభించాడు. ఉదాహరణకు 'బురియర్ సాధు'లో బుదియక్ సియల్ అనే కథ బెంగాలీలో ఉపేంద్రకిశోరరాయ్ చౌధురి 'తుంతునిర్ బాయ్' కథకు ప్రతి, మూలంలోని మజంతాలీ సర్కార్ అనే మార్జాలానికి బదులు నక్కని పెట్టడమువంటి చిన్న మార్పులు మినహాయిస్తే. బెజ్జరూవా మొట్టమొదట బెంగాలీలో వ్రాయడానికి ప్రయత్నించాడు. కాని అందులో నెగ్గలెక పోవడంతో అస్సామీలో వ్రాయడం ప్రారంభించి, గొప్ప ఆవేశంతో అందుకు పూనుకున్నాడు. అలా బెంగాలీలో అతిసు పొందిన పరాజయమే అస్సామీ సాహిత్యానికి ఎన్నడూ ఎరుగని గొప్ప అదృష్టంగా పరిణమించింది.

పిల్లలకోసం వ్రాసిన జానపద కథల్లో పిల్లల కుతూహలాన్ని చక్కని వర్ణనలద్వారా ఆకట్టుకోవడమే కాకుండా, పనివారి మనస్తత్వాలను బాగా గుర్తెరిగి కూడా రచన చేశాడు బెజ్జరూవా. తాతయ్య మనుమల్ని అలరించేందుకు కథ చెప్పే ధోరణిలో కథా కథనం సులువుగా సుతారంగా సాగిపోతుంది; టాగూరు అన్నట్లు తియ్యని అసంభవాలతో సహా; బెజ్జరూవా జానపద కథా సంపుటాలు 'సాధు కథర్ కుకీ' (1910), 'బురియర్ సాధు' (1912), 'కకదోతా అరునటిలోరా' (1912)

'సాధుకథర్ కుకీ' పిల్లలకు ఉద్దేశించినది కాదు. అందులో ఎన్నో రకాల హాస్యం, 'భగవత్ సృష్టిలో ఉన్నంత' వైవిధ్యమూ ఉన్నాయి. ఈ కథల్లో రచయిత

హాస్యదృష్టి మాత్రమే కాదు, పాత్రసృష్టి కూడా శక్తివంతంగా ప్రకాశిస్తున్నది. 'సాధుకథర్కుకి'ని బట్టి చూస్తే బెజ్జురూవా కథా కథనంలో దిట్ట అని చెప్పాలి. కథను ఎలా చెప్పాలో అలా చెప్పడం, దాన్ని అనవసర భావోద్వేగాలతో మలినపర్చుకుండా చెప్పడం, ఆయనకు బాగా తెలుసు. 'బురియర్ సాధు', 'కకదోతా అరునటి లోలా'లో వ్యక్తమైనట్లే యిందులో గూడా రచయిత చిత్తశుద్ధి, కృత్రిమమూ ఆలంకారికమూ అయిన పద్ధతిని వర్ణించి సహజంగా ధారాళంగా కథ చెప్పాలనే ఉద్దేశం బాగా వ్యక్తమౌతున్నది.

జానపద కథల్ని నిరక్షరాస్యులైన ప్రజలయొక్క ఆత్మకథలుగా నిర్వచించవచ్చు. వాటిలో సమాజం తాలూకు దృక్పథాలు నిక్షిప్తమై ఉంటాయి. కొన్ని కథల్లో నీతి బోధ ఉంటుంది. మరి కొన్నింటిలో కేవలం కథావస్తువే ప్రధానమై ఉంటుంది. "బురియార్ సాధు"లోని కథలు కేవలం కథలు. వాచ్యంగా నీతి ఏమీ వాటిలో కనిపించదు. అయినప్పటికీ వాటిలో ఒక ప్రగాఢ మానవతాభినివేశం అంతర్లీనమై ఉన్నది. అది ఉన్నీలవంపొందే విధానంలో మానవునికి పనికివచ్చే సందేశాల స్ఫురణ కూడా ఉన్నది. 'తేజిమాల' ఒక మణిపూస; అందులో అందరినీ ఆకర్షించే గుణం ఉన్నది. 'కాంచర్' 'చిలాని జియాకర్ సాధు' వంటి యితర కథల్లోనూ అదే కనిపిస్తుంది. 'బురా-బురి', 'సియాల్' వంటివి నేర్పుతో చేసిన చిత్రణలే కాని, వాటిలో చెప్పుకోదగ్గ విశేషం ఏమీ లేదు.

ఒక తరహాకు చెందిన మానవనైజాన్ని పరిశీలించడంలో తనివిదీరని కౌతూహలం వ్యక్తం చేస్తాడు బెజ్జురూవా. కథా కథనంలో పెట్టి పుట్టినవాడు. ఆమాయకత్వమూ, భావస్పృగ్ధతా గల ఒక లోకాన్ని ఛాయా చిత్రాలుగా తీసి నట్లుంటాయి ఈ జానపద కథలు. ఇతి వృత్తాన్నీ సందర్భాన్నీ ఆవిష్కరింప జెయ్యడంలో రచయితకు గల సామర్థ్యం ఆ లోకాన్ని మనకు దగ్గరగా తెచ్చినట్లు ఉంటుంది. ఆ అమాయక ప్రపంచంలో పక్షిలూ జంతువులూ మాట్లాడతాయి. మనుష్యుల వ్యవహారాల్లో పాల్గొంటాయి. ఇదంతా మామూలు తార్కిక బుద్ధికి అసంభవమే. కాని అసంభవమైన దాన్నే సంభావ్యంగా సత్యంగా తోచేటట్లు చేస్తాడు బెజ్జురూవా. అందువల్ల పనివాళ్ళ మనస్సులమీదే కాదు పెద్దవాళ్ళమీద కూడా గట్టి ముద్ర పడుతుంది.

'జానకి' (1889) అనే పత్రిక ఆధ్వర్యంలో రూపొందిన మా ఆధునిక కథానిక పాశ్చాత్య సాహిత్యంనుంచీ ప్రేరణ పొందింది. ఇతర ప్రాంతీయ భాషా

సాహిత్యాల్లోనూ అదే జరిగింది. బెజ్జురూవా వ్రాసిన జానపద కథల చివరి సంపుటి: 'కకదోతా అరునటిలోరా' 1912 లో వెలువడింది. ఆ సంవత్సరమే ఆయన కథానికల ప్రథమ సంపుటి 'సురవి' కూడా వెలుగు చూచింది. రెండో సంపుటి 'జాన్ బరి' 1913 లో ప్రకటితమైంది.

బెజ్జురూవా కథానికలను గూర్చి "అస్సామీ సాహిత్యం"లో యిలా వ్రాశాను. "సాంప్రదాయక దృష్టితో వ్రాయబడిన బెజ్జురూవా కథలు జీవితాన్ని సహజ భావోద్వేగాలతో, సుఖదుఃఖాలతో వర్ణించేందుకు జరిగిన ప్రథమ ప్రయత్నం అని చెప్పాలి... అతణ్ణి ఆందోళన పరచిన విషయం—నవీనులమని వ్యవహరించే తరగతి వాళ్ళు విదేశీయతతో చలి కాచుకుంటూ, అదే యథార్థమని నమ్ముతూ బుద్ధిహీనతని ప్రదర్శిస్తూ ఉండటం. సమాజంలో యిలాంటి గ్రుడ్డిధోరణులు ఆయనలోని దేశాభిమానాన్ని ప్రేరేపించాయి. ఆ ధోరణుల్ని ఆయన, స్విస్ట్ రచనా పద్ధతిలో, దుయ్యబట్టాడు. ఈడిత్ సిట్ వెల్ అన్నట్లు ఆ రచనలు 'చదువుతుంటే పళ్ల పులిసిపోతాయి.'"

బెజ్జురూవా రచనా కాలంలో సమాజం, క్రొత్తగా పైకి వస్తున్న వర్గానికి సంబంధించి నంతవరకు, ఒకా నొక వైఖరిలో బిర్రబిగుసుకు పోవడమనేది ఆర్థం కాని శోచనీయమైన విషయం. మానవుల లోబుపాట్లని గుర్తించడంలో బెజ్జురూవా నిశితదృష్టి గలవాడు. 'సురవి', 'జాన్ బరి' సంపుటాల్లోని చాల కథలు ఈ విధంగా పడనుదేరి ఉన్నాయి. ఉదాహరణకు, 'భోకేంద్రబరువా' కథలోనూ దాని తరువాయి భాగాల్లోనూ బెజ్జురూవా ద్వేషమూ, కసీ ఏమీ లేకుండానే కొన్ని ఎబ్బెట్టు ధోరణుల్ని అపహాస్యం చేస్తాడు: (1) ఇంగ్లీషు చదువుకున్నవాళ్ళు కొందరు తమ పేళ్ళు పల్లెటూరి రకంగా మోటుగా ఉన్నాయని వాటిని మార్చి పెట్టుకోవడం. అలా మార్చడంలో ఆధునికం చేస్తున్నా మనుకొని వాటిని వికృత పరచడం; (2) పూర్వ సామాజిక సంబంధాలనుంటే పూర్తిగా తెంచుకొని మారిపోవాలనే ప్రయత్నం. ఇటువంటి చోకబారుపై పై ధోరణుల నవలంబించడంలో బ్రిటన్ ప్రభావంకంటే బెంగాలీ మధ్య తరగతి తాలూకు క్రింది వర్గం వారి ప్రభావమే ఎక్కువగా కనిపిస్తుంది.

ఏవిధంగామూచినా భోకేంద్రబరువా ఒక 'స్నాట్' (సమాజంలో కొన్ని బాహ్యలక్షణాలనుబట్టి—అంటే డబ్బు, దుస్తులు, ఉద్యోగం మొ॥—తన ఆధిక్యాన్ని స్థానాన్ని నిర్ణయించుకుని ఆ విలువలమేరకు ఇతరులపట్ల దురహంకారంతో, లేక

ఆత్మనై చ్యంతో ప్రవర్తించే మనిషిని 'స్నాబ్' అంటారు—అనువాదకర్త) బెజ్జి రూవాకు యిటువంటి విషయాలుచూస్తే సహనం అరుదు. హాస్యదృష్టి ఆయన కొక గొప్ప ఆయుధం. దాన్ని ఖోకేంద్రబరువామీద ఆయన నిర్దాక్షిణ్యంగా ప్రయోగించాడు. కాని ఎలా అంటే అలా సంయమరహితంగా ప్రయోగించలేదు. ఆధునికుల మనస్తత్వాన్ని పీడలా పట్టుకున్న 'స్నాబ్' ధోరణిని నిజంగా రూపు మాపడంలో ఎంతమాత్రం విజయంసాధించాడు బెజ్జిరూవ అనేది చెప్పడం కష్టమే. కాని అటువంటి ధోరణి ఒకటి ఉన్నట్లు బాహుళంగా వెలుగులోకి తెచ్చి చూపించడంలో కృతకృత్యు డయ్యాడనటం మాత్రం తథ్యం. స్నాబ్ నుగూర్చి ఆడాల్పస్ యిలా అన్నాడు: "ఆయన తన భావచిత్రాల్ని మనకు చక్కగా కనబడే విధంగా ఎదురుగుండా మధ్యాహ్నపు వెలుగులో నిలబెట్టాడు." బెజ్జిరూవాకూడా అలానే చేశాడు. తన జ్ఞాపకశక్తిద్వారా వాటిని కళ్ళతో చూస్తున్నట్లే ఆయన దర్శించేవాడు. చిన్ననాటి వ్యక్తులూ ఆ పరిసరాల్లో తను బాగా ఎరిగిస్తున్నవాళ్ళూ స్మృతిపథంలో అట్లానే ముద్రితంగా ఉండటంతో, కలకత్తాలో ఎన్నో ఏళ్లుగా ఉంటూవచ్చినా స్మృతిపథంలో ఉన్న ఆనాటివాళ్ళనే ఆయన చైతన్యమూర్తులుగా రచనల్లో చిత్రిస్తూవచ్చాడు.

బెజ్జిరూవా రచనల్లో యితివృత్తానికిగాని, పాత్రానుశీలనకుగాని మామూలు సంకుచితత్వ ధోరణి పట్టలేదు, పాత్రలని ఒక తమాషాదృష్టితో చూచాడుగాని ఈనడింపుతోకాదు. అయితే లక్ష్యస్ఫూర్తి కొరవడినప్పుడు సమ్యక్ దృష్టి రచయితని అప్రధానమైన వివరణల్లోకి లాక్కుపోయే ప్రమాదం ఉన్నది. బెజ్జి రూవా ఈ ప్రమాదంలో పడక తప్పలేదు. కొన్ని కథల్లో ఉరవడీ, దృశ్యానుభూతి కావలసినంత ఉన్నాయి. అయినా చాలవరకు కథలు 'మృతజీవం'గానే ఉన్నాయని చెప్పాలి. ఇందులో మళ్లీ జానపద కథలకూ యితర కథలకూ ఒక భేదం ఉన్నది. జానపదాలు తేటగా, సహజసిద్ధంగా ఉంటాయి. ఇతరాలు శిల్పవిషయంలో ప్రయత్నాలుగా మాత్రమే భాసిస్తాయి. బెజ్జిరూవాకు శిల్పరహస్యం పట్టువడలేదు.

ఇతివృత్తం ఏదైనా బెజ్జిరూవా కథల్లో చిక్కదనం ఉంటుంది. అవి 'అందంగా చెక్కి తీర్చిన బొమ్మ'లేమీ కావు. కథల్లో అపహాస్యమూ, హాస్యమూ పుల్లపుల్లగా ఉంటూనేవున్నా మోటుదనంమాత్రం ఎక్కడా లేదు. బెజ్జిరూవా ఏమి వ్రాసినా అది రచయితగా ఆయన వ్యక్తిత్వాన్ని నిరూపించేలా ఉంటుంది. తను అస్సామీయుణ్ణునే ఎరుకతో రచనచేసిన అస్సామీయుడు బెజ్జిరూవా. హెచ్. పి. బరువా (1895-97) కూడా తన రచనల్లో అస్సామీయుడుగానే దర్శనమిస్తాడు.

కాని ఎక్కడా అలాంటి 'ఎదుక'తో రచనచేస్తున్న తత్వం గోచరించదు. అదే యిద్దరిమధ్యా గల భేదం.

కొన్ని చక్కని పాత్రలను సృష్టించినప్పటికీ, బెజ్జురూవా ప్రతిభ విశేషంగా విమర్శనాత్మకమే గాని సృజనాత్మకం కాదని చివరకు తేలే విషయం. దేశాభిమానమూ, నైతిక దృక్పథమూ ఆయన రచనల్లో ప్రధానగుణాలు. 'భేంపూరియా మూజదార్' 'జయంతి' 'మిలర్ మర్ ఆత్మజీవని', 'బాపిరామ్', 'నంగలు చంద్ర', 'మలక్ గ్వె-గ్వె' వంటి కథల్లో పాత్రానుశీలనమే ప్రధానం. పాత్రో స్మీలనకు అనువైన సన్నివేశాన్ని వర్ణించడంలోకూడా పాత్రల గుణాలూ వాళ్ళ ప్రవర్తనా మాత్రమే ఎక్కువగా ముందుకు వస్తాయి. కపటము, సోమరితనము, చాంచల్యము, ఆంగ్లో-అస్సామీ సంకరసంస్కృతిపై వ్యామోహం—స్థూలంగా ఈ లక్షణాలే పై పాత్ర లన్నింటిలో కొట్టవచ్చినట్లు మనకు కనిపిస్తాయి.

'నంగలుచంద్ర'లో యితీవృత్తం అల్పమైనది. సరసమైనది కాదు. ఒక పాత్రని పట్టుకుని దారీ తెన్ను లేకుండా అవహేళన చెయ్యడం మాత్రమే ఉన్నది. 'జగర్ మండలర్ ప్రేమాభినయ'లోకూడా అపహాస్యం తాలూకు విమర్శ కొంత ఉన్నా. కేవలం బహుసరీయే వుంది. కథలో ముఖ్యపాత్రలైన జగర్ మండలర్ దంపతుల మధ్య గల వ్యక్తిత్వ భేదాన్ని చక్కగా చిత్రిస్తూ దాన్ని హాస్య వస్తువు చేశాడు రచయిత. కథలో విమర్శపాలు కొంత వున్నా, భాషలో ఉదాత్తమైన స్పీగ్ధత ఒకటి ఉన్నది. బెజ్జురూవా కథల్లో చాలవాటిలోనూ అదే కనిపిస్తుంది' మిగతా ఎన్ని కిటుకులు ప్రవేశపెట్టినా వాటివల్ల ఈ స్పీగ్ధతమాత్రం చెడకుండా నిలుస్తుంది. 'ఘంటకర్ణకర్మ' కూడా లక్ష్యకూన్యమైన కథ. కాని 'ధర్మధ్వజ్ పైసల్ నవిస్' సంగతి వేరు. ఈ కథలో సామాజికత వున్నది. మతంపేరిట ఒక అర్థంలేని మూర్ఖత్వాన్ని సమాజం ప్రదర్శిస్తూవుంటే దాన్ని తీవ్రంగా ఖండిస్తుంది కథ. దీనితోబాటు, 'భేంపూరియా మూజదార్', 'ధావాభావా', 'ఏరాబరి' వంటివి సమాజంలోని కాపట్యాన్ని, మూర్ఖత్వాన్నీ—ముఖ్యంగా ఆధునికులలో ఈ లక్షణాల్ని—విమర్శిస్తాయి. 'భోకేంద్రబరువా లీల', 'మలక్ గ్వె-గ్వె', 'దంబరు ధరర్ సంసార్' వంటివి ఆధునికుల మనుకునేవారి క్రొత్తరికపు విలువల్ని వాటి అవాస్తవికతను విమర్శించి నిరూపిస్తాయి.

'ఏరాబరి'లో సాంఘిక, నైతికప్రయోజనం ఒకటి వున్నది. శిల్పసౌష్ఠ్యం దృష్ట్యాకూడా ఇది మంచికథ. ఈ కథలో ప్రయోగించిన స్వప్నకథనం, నేర్పుతో సందర్భశుద్ధితో కూడివున్నది. బెజ్జురూవా వ్రాసిన మరికొన్ని కథల్లోనూ ఈ

నేర్పు కనిపిస్తుంది. పై కథలో సామాజికమైన అనుశీలన, ముఖ్యంగా సారూబావ్ మృతి తాలూకు విషాదోదంతము హృదయాన్ని కదిలిస్తుంది. అలాగే 'మైదామ్' అనే కథలోనూ మంచి తీవ్రత వున్నది. చరిత్రలో అమానుషమైన ఒకానొక అధ్యాయాన్ని చిత్రిస్తున్నదీ కథ. స్వప్నకథనాన్ని యిక్కడా అవలంబించినా. కథనంలోని నేర్పు స్వప్నాన్ని యథార్థంకంటె యథార్థంగా తోపింపజేసింది. 'మోస్ సేట్ మోనైర్ దండ్'లో ప్రతీకార్థం ప్రధానం. మనస్సులో జాగృతమైన భాగానికి అజాగృతమైన భాగానికి మధ్య సంఘర్షణ కథాంతంలో సంజ్ఞారూపంగా వ్యక్తం చెయ్యబడింది. 'లోవ్' కథలో స్వప్నకథనంవల్ల ఒక హాస్తిక విషయావ బోధ క్రొత్తదనాన్ని సంతరించుకున్నది.

'నాకా', 'జల్ కువారి', 'కన్య', 'భదరి' మొదలగు కథల్లో యిటు సన్ని వేశానికిగాని అటు పాత్రచిత్రణకుగాని కేవల ప్రాధాన్యంలేదు. రెండింటి సమ్మేళనమూ ఒక తీవ్రభావాభివ్యక్త సుందర నిర్మాణంగా రూపొందింది. 'నాకా'లో పాత్రలమధ్య విభేదం వాతావరణంద్వారా కల్పింపబడింది. 'మిలర్ మర్ ఆత జీవని', 'భోకేంద్రబరువా లీల', 'నంగలుచంద్రదాస్' మొదలగు కథలు వ్యాసాల్లాగే కనిపిస్తాయి. వాటిలో వ స్వైక్యంగాని, భావైక్యంగాని లేదు. 'కనకలత' చరిత్ర సన్నివేశాలతో గూడిన ప్రేమ కథ. ఇందులో చరిత్రనుంచీ తీసుకున్న జీవితవిశేషాలే వున్నా, సామాజికలక్షణాలు కొన్నింటిని వ్యంగ్యంగా విమర్శించేందుకు అవి ఉపయోగించాయి.

'లవోఖోలా', 'మాలతి', 'సోతి', 'కన్య', 'రతన్ ముందా', 'భూమ్ కరోలా', 'పుత్రబిశ్పితా', మొదలైనవి విషాదభరితమైన కథలు. 'భదరి', 'నాకా', 'జయంతి', 'చోర్', 'అమలోయనేపె హరిబ' కథల్లో విషాదరేఖ ఉన్నా పర్యవసానము సుఖాంతమే ఈ కథల్లోని విషాదంతో కూడిన ఉత్కంఠ చివరకు నైతికప్రబోధంగా క్రొత్తదనంతో ముగుస్తుంది. 'లవోఖోలా', 'పుత్రబిశ్పితా', 'డాక్టర్ బాబూసాధూ', 'పండిత్ మోసై', 'భూరుకిబన్' మొదలైనవి బెంగాలీ జీవితాన్ని సమాజాన్ని యథాతథంగా చిత్రిస్తాయి. బెజ్జురూవాకు వివాహంద్వారా బెంగాలీ సమాజంతో సన్నిహితసంబంధం ఏర్పడిందని యిదివరకే సూచించాను.

వివాహంద్వారా బెంగాలీ సమాజంతో కలిగిన సాన్నిహిత్యమే కాక, కల కత్తాలో సంపన్న వ్యాపారి బి. బరోవతోడి మైత్రికూడా దోహదం చేయడంతో, బెజ్జురూవా రెండు సమాజాలకి చెందినవాడయ్యాడు : (1) వ్యాపారుల సమాజం,

(2) కలకత్తా నాగరకుల సమాజం. వృత్తిరీత్యా బెజ్జురూవా ఒరిస్సాలోని సాంబర్ ఘాట్ లో కలవపర్తకుడు కావడంతో, అక్కడి 'కోలు'లు 'ముందాల'వంటి స్థానికులతో అతనికి పరిచయం అబ్బింది. ఈ అనుభవాల తాలూకు జ్ఞానం అతని సాహిత్యసృష్టికీ, ఇతివృత్త వైశాల్యానికీ యితోధికంగా దోహదం చేసింది. 'జెనెచోర్ తెనె లాన్ గన్' వంటి కథలు స్పష్టంగా ప్రహసనాల కోవకు చెందినవి. బెర్గెస్ అన్నట్లు : హాస్యం పొంతన కుదరనివాటినుంచీ వుట్టుతుంది. బెజ్జురూవా పాత్రల్ని సన్నివేశాల్ని ఏర్పి కూర్చి హాస్యం సృష్టించడంలో ఆందోషం చేయి.

'డాక్టర్ బాబూసాధూ', 'మైదమ్', 'మాలతి' మొదలైన వాటిలో అతి మానుషవిశేషాలని జోప్పించడం అనవసరంగా తోస్తుంది. కాని అలా చెయ్యడం ఆనాడు ప్రజల్లో పరివ్యాప్తంగా వుండిన నమ్మకాలూ విశ్వాసాలకూ నంబందించి జరిగినదే. ఏమైనా ఆ కథల స్నిగ్ధసౌందర్యానికి ఈ అతిమానుష విషయప్రసక్తి భంగకరంగానే వున్నదని చెప్పక తప్పదు. పైగా, కృత్రిమంగా తెచ్చిపెట్టిన హఠాత్సంఘటనలూ, అనుకోని సన్నివేశాలూ ఆధునిక కథా సాహిత్యానికి తగిన ప్రక్రియలు కావు. సహజత్వాన్ని అపేక్షించే కథలో కథానిక ప్రథమ స్థానం వహిస్తుంది. అందులో విశేష శక్తిప్రదర్శనకి అసలు అవకాశమే లేదు కాబట్టి చంక్రమణం చెయ్యడం బెజ్జురూవాలో గట్టి లక్షణం. అందువల్ల అతని కథల్లో ఎన్నో లోపాలు కనిపిస్తాయి. కాని అవన్నీ సాహిత్య పరిణామదశలో సహజంగా తప్పించుకో వీలేని లోపాలు. అలా అన్నప్పటికీ, బెజ్జురూవా కథల్లో కొన్ని చాల ఉత్తమశ్రేణికి చెందినవని కూడా చెప్పక తప్పదు. 'సోతి' కథ ఒక అమాయక స్త్రీ సమాజంలోని మూర్ఖత్వం కారణంగా పొందిన అమానుషమైన కష్టాలను చిత్రిస్తుంది.

మానవతాగుణమూ, సన్నివేశాల తాలూకు ఉత్కంఠా, పాత్రపోషణా, వీటిని బట్టి చూస్తే 'బాపిరామ్' కథ మంచి స్థాయిలో బిగువు సడలకుండా నడుస్తుంది. తేయాకుతోటలో జీవితాన్ని చిత్రించే ఈ కథలోని యితి వృత్తం—ఒక 'బర్మహరి' (గుషస్తా) ఉద్యోగంలో అభివృద్ధి నాశించి, తన వితంతు సోదరి తిలకను తేయాకు ఎస్టేట్ మేనేజరైన ఒక యూరపియన్ కు అప్పజెప్పేప్పుడుకు పన్నిన పన్నాగము. ఈ నైతిక పతనానికి ఎదురుకోలుగా థాబిరామ్ అనే పరిచారకుడు స్వామికుటుంబంమీద విశ్వాసంతో స్థైర్యంగా ప్రవర్తించిన తీరూ, అతని శీలమూ మేలిమి బంగారంలా మెరుస్తూ కనిపిస్తాయి. అలాంటి మానవతా పూర్ణమైన కథే మరొకటి: 'మిస్టర్ ఫిలిప్ సన్.' ఇందులో కూడా తేయాకుతోట జీవి

మా, అంగ్లో యిండియన్ మేనేజర్ యొక్క నీతి బాహ్యతా చిత్రంప బడినవి కాని ఈ హార్డికమైన కథ బెబ్బరూవా శైలిలోని హాస్యదోరణివల్ల దెబ్బతిన్నది.

నిజానికి బెబ్బరూవా కళా పద్ధతి గోరంతలు కొండంతలు చెయ్యడం. ఆయన, అపహాస్యము, వెక్కిరింపు, వ్యంగ్య చిత్రణ, అవహేళన—అన్నీ ప్రయోగించాడు, కాని ఇవన్నీ కూడా గోరంతలు కొండంతలుచేసి చూచే ఆయన దృష్టివైలక్షణ్యానికి లోబడినవే. వెక్కిరింపుకాని అపహాస్యము కాని అక్కసుగా, ద్వేషంగా, క్రోధంగా ఎక్కడా రూపొందలేదు. బెబ్బరూవా రెండు భిన్న సమాజాల్ని చిత్రించాడు; వాటిని స్పష్టంగా, తేటగా, కన్నులకు కట్టినట్లు చేసే పటిష్టమైన భాషలో చిత్రించాడు. అవి (1) అస్సామీ నాగరక సమాజము (2) బ్రిటిషు పాలనలో మారుతున్న సమాజము. రెండో దానికి మూలం వంగదేశం.

వంగదేశంలో పూర్వాచారాలకూ సంప్రదాయాలకూ ఎదురుసవాలు బ్రహ్మ సమాజోద్యమం వంటి నిర్మాణాత్మక ఉద్యమ రూపంలో అభివ్యక్తం అవుతూ వచ్చింది. కాని ఆధునికులు విచక్షణా రహితంగా విదేశీ అనుకరణలో పడి పోషడంవల్ల ఒక సంకర మనస్తత్వం ఏర్పడుతూ వచ్చింది. ఆ పరిస్థితి బెబ్బరూవాను కలవర పెట్టింది. కాని బెబ్బరూవా తను ఉపదేశించినది అంతా అక్షరాలా ఆచరణలో చూపలేక పోయాడనేది కూడా వాస్తవమే. అస్సామీ సంస్కృతిలోకి విదేశీ సంస్కృతి చొచ్చుకు రావడాన్ని ప్రతిఘటించేందుకు తన శాయశక్తులా ప్రయత్నించాడు బెబ్బరూవా. కాని అది కేవలం సాహిత్యపరమైన యుద్ధమే అయింది. ఆయన స్వవిషయంలో, ఆయన నిత్యజీవితంలో, అది ప్రతి ఫలించలేదు. బెబ్బరూవా తన పిల్లలచేత 'పాపా' (papā) అని పిలిపించుకునేవాడు. ఆయన యింటిలో నిత్యవ్యవహారం బెంగాలీ భాషలో జరిగేది. అయిదేళ్ళ వయస్సులో మరణించిన అందాల బాలిక, ఆయన కొమార్తె సురవికి ఇంగ్లీషు, హిందీ తప్ప మరో భాష రాదు. ఆయన్ని అగౌరవపరచడం కాదు గాని, బెబ్బరూవా బూర్జువా నాగరకతకు ప్రతినిధి అని చెప్పక తప్పదు.

ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియల్లో విజయం పొందినప్పటికీ, బెబ్బరూవా నవలారచనలో చెప్పుకోదగ్గ విజయం సాధించలేదు. ఆయన వ్రాసిన ఒకే నవల 'పదుమకువారి' (1905)లో విశేష మేమీ లేదు. రాజాని బర్దొలాయ్ (1867-1939) వ్రాసిన 'దండోవాడ్రోహ్' (1909)లో ఉండే యితి వృత్తం వంటిదే తీసుకున్నాడు బెబ్బరూవా. కథ 18-వ శతాబ్ది ఉత్తరాధ్యానికి చెందినది. కాలానిక

హననలతో కూడిన ఈ కథకు గౌహతీ, తత్పరిసరాలైన భూటాన్ కొండలూ రంగస్థలం.

'పదుమకువారి' కథకు ఆధారం ఒక చరిత్రాంశం—కులీన కుటుంబాలు రెండింటి మధ్య ఘర్షణ; ఒకటి బర్ పూకాకా కుటుంబము, రెండవది హరదత్త కుటుంబము. ఈ నవలలో చిత్రీకరించిన చరిత్ర ఏ విధంగాను అసలు కథకు బలం చేకూర్చడంలేదు. కథలో ప్రధానాంశము ఒక వైపు పదుమకువారి సూర్య కుమార్ల ప్రణయము. మరో వైపు పూల్ సూర్యకుమార్ని ప్రేమించడము. ఒక పురుషుడూ యిద్దరు ప్రణయోద్విగ్నలైన యువతులూ. ఈ సన్నివేశం ఒక నిరంతర త్రికోణంగా పరిణమించవలసిందే, కాని రచయిత చేతిలో మరో విధంగా జరిగింది. ముందే నిర్ణీతమైన కథా పర్యవసానం వల్లా. కథలో కొన్ని కృత్రిమ పరిణామాలవల్లా, పై సమస్య కల్పనికవాదానికి సహజమైన కొన్ని ధోరణుల నుంచీ తప్పించ బడదీ.

పదుమకువారి సూర్యకుమారులు. అసాధారణ పరిస్థితుల్లో మృతి జెందటం షేక్స్పియర్ 'రోమియోజూలియట్' నాటకసంప్రదామా న్ననునరించి చిత్రీకరించబడింది. కాని పదుమకువారి పాత్ర భావాతిశయంతో వికటించినందువల్ల (షేక్స్పియర్ కు) మంచి అనుకరణమాత్రం కాదు. షేక్స్పియర్ పద్యరచన హృదయ భావోద్దీపనం చేయగా, బెజ్జరూవా నిర్ణీతవచనం ఆస్థాయిని అందుకోలేక విఫలమైంది. నవల ముగింపు ఒక కృత్రిమ సన్నివేశం; కథలో అన్నింటికంటే కృత్రిమమైన సంఘటన, పూల్ వచ్చి పదుమకువారి సూర్యకుమారుల మృతస్థలిపై ప్రాణత్యాగం చెయ్యడం. అటువంటి ముగింపు కల్పనికవాద సూత్రాల ప్రకారం కూడా సమంజసంకాదు. అతిశయ భావోద్రిక్తత ఊహించేవంకా కల్పనికవాదం కూడా సమర్థించలేదు.

చరిత్రలో లేని పాత్రలు పూల్, కూర్మ, కూర్మి. కథలో బెజ్జరూవా కల్పించి చిత్రించినవి. అవి ఆయన సృష్టి. కాని పాత్రల నైజగుణాలద్వారా కథోన్మీలనం జరగలేదు. పాత్రలు కేవలం కీలుబొమ్మలు. సన్నివేశం నుంచీ తయారైన పరిస్థితులకు బలిచేయబడినవాళ్లు. కథాప్రారంభం సాఫీగానే ఉన్నది. ముగింపుమాత్రం హఠాత్తుగా, కృత్రిమంగా ఒక పర్యవసానానికి లాక్కురాబడింది. శిల్పం కొరవడిన 'పదుమకువారి' నవల వివిధ పాత్రల కూర్పుతప్ప షేక్స్పియర్ హాస్తి రచనలలోవలె విధిప్రేరేపితమైనవారి కథకాదు. సంఘటనలూ పరిస్థితులూ డిటెన్స్ లోలాగా తెచ్చిపెట్టినట్లు కృత్రిమంగా ఉన్నాయి. నవలలో ఒక్కొక్క-

అధ్యాయానికి మొదట క్రింద యిచ్చిన పంక్తుల్లాంటివి రచయిత ఉల్లేఖించడం చూస్తే, ఆయన చరిత్రనుంచీ తెచ్చుకున్న తన కథని ఎలా కాల्పనికభావాలతో అర్థంచేసుకున్నాడో మనకు ఊధపడుతుంది. చరిత్రకు సంబంధించినదంతా కథలో కాల्పనికభావాలతో వ్రాస్తూ పూర్తిగా మరుగునపడిపోయింది.

“అతనివిలాపమూ వ్యర్థము, అతని నిశ్వాసమూ వ్యర్థము.

ఆమె కపోలం భస్మంలాగే చల్లారి పోయింది.

ప్రణయ పరిచయంతో ఆకళ్ళు వికసించవు,

ఆ పట్టు రెప్పలుపైకి కదలవు.

—టి.కాంప్బెర్

కథ చెప్పాలనే ఉత్సాహం ఒక్కటే చాలదు నవలారచయితగా విజయం సాధించడానికి. ఎన్నికచేసుకున్న యితీవృత్తాన్ని అవగాహనచేసుకుని, ఆ అవగాహనని కథలో యిమిడే వస్తువుగా మలుచుకొని రూపురేఖలు దిద్దుకోవడం అనేది గాఢమైన అవజ్ఞోధద్వారా, భూత వర్తమాన చారిత్రక శక్తులతో రచయిత పొందే తాదాత్మ్యం ద్వారా మాత్రమే సిద్ధిస్తుంది. ఆ కృషి లేనప్పుడు ఏదో నవల వ్రాయాలన్న ఉబలాటం తీర్చుకునే ప్రయత్నం మాత్రమే మిగులుతుంది. బెజ్జు రూవా విషయంలో యిదే జరిగింది. ఈ ‘పదుమొకవారి’ నవలలో చారిత్రక సంఘర్షణ మృగ్యం. దాన్ని చూడాలంటే రాజాని బర్దొలాయ్ ‘మనోమతి’ చదవాలి. ఆ సంఘర్షణకుబదులు నవలలో అపరిణతమనస్కులూ ప్రణయదమ్మలూ అయిన ముగ్గురు పవిత్రమధ్య భావసంఘర్షణని చిత్రించబూనడమూ, అలా చెయ్యడంలో చరిత్రనే కాకుండా నవలాశిల్పంతాలాకు సూత్రాలనుకూడా విస్మరించుతుండటం తొక్కడమూ జరిగింది.

కవి

“మానవ మేధావికాసం దేశీయతద్వారా వ్యక్తంకావాలంటే. సంప్రదాయ బంధాలు సడలి, క్రొత్త బంధాలు ఏపీ వాటిస్థానంలో ఏర్పడని దశలో అది జరగాలి. గెఢేశాలంలో జర్మను సాహిత్యం పుష్పించినట్లే, ‘జానకి’ (1889) ప్రతికాకాలంలో ల.నా. బెజ్జురూవా. పి.కె. అగర్వాలాలు వైశాళికులుగా అస్సామీ సాహిత్యం స్వాతంత్ర్యాన్ని ఫలోన్ముఖతనూ ప్రదర్శించింది. బెజ్జురూవా అగర్వాలాలు శృంగారంతో, చిత్రవర్ణోత్సవంతో, భౌతిక సౌందర్యంతో, ప్రణయంతో, కవితవంతో కాల्పనికవాద కవులు పాటించే సంప్రదాయాల్ని ‘వ్యక్తంచేశారు’¹.

బెజ్జురూవా ప్రణయగీతాలూ, ప్రకృతి పద్యాలూ. పాటలూ, దేశభక్తి గేయాలు ఎన్నో వ్రాశాడు బెజ్జురూవా కాల्పనిక ప్రతిభ ‘ధన్బార్ అరు రతని’

1. “అస్సామీ సాహిత్యము”, 1965.

వంటి పద్యకావ్యాల్లో అగ్నిలా ప్రజ్వలించింది. ప్రేయసి శరీరలావణ్యాన్ని వర్ణించే “ప్రియతమసౌందర్య” అనే కావ్యం అస్సామీ సాహిత్యంలోనే అతి చక్కని శృంగారకావ్యం. భావచిత్రాలద్వారా ప్రేయసి లావణ్యాన్ని ధ్వనింపజేయడంలో ఈకావ్యసౌందర్యం యిమిడిఉన్నది.

“ముత్యాల హారమంటూ వినడమేగాని
 ఎన్నడూ కళ్ళతో చూడలేదు-
 ప్రేయసిని చిరునవ్వుతో పలకరించానోలేదో
 ఆమె నవ్వి నవ్వులో ముత్యాలహారం కనిపించింది.”

శృంగారానౌలికించే ప్రణయకావ్యమే అయినా యిందులోని ప్రేమ కేవలం శారీరకమైనదికాదు. అది ఆత్మదర్శనంకూడ. మన్మథావేశాన్ని కలిగించే భౌతిక సౌందర్య వ్యామోహమేకాకుండా, ఈ కావ్యం బాహ్యమైన ఉపాధులు నశించినా ఎప్పటికీ నిత్యంగానిలిచే ప్రేమనుకూడా ప్రతిపాదిస్తున్నది.

“వలపు నిరంతరమై ప్రజ్వలించు
 ఆ ప్రేమమధువే వలయునాకు”

బెజ్జురూవా దృష్టిలో ప్రకృతి. ప్రేమకూ సౌందర్యానికి నిధానము. కవి వ్యక్తిత్వం విశిష్టమైనది. అతనికే ప్రకృతిభాండారాన్ని తెరిచే పసిడితాళంజెవి లభిస్తుంది. మనిషి జీవితం మృత్యువుతో అంతమొందినా ప్రేమ అమరము అది మృత్యువునుకూడ జయిస్తుం దంటాడు బెజ్జురూవా టాకూరువలెనే.

“ప్రేమయే జయిస్తుంది
 మృత్యువు దాని బానిస”

బెజ్జురూవా ప్రేమభావన చెట్టులాగ పూవులాగ నిసర్గ సుందరమైనది. దాని స్నిగ్ధతా. ప్రకాశమూ, కవి వ్యక్తిత్వంనుంచీ వచ్చినవి. బెజ్జురూవా భావనా శక్తి జానపద సంగీతంతో, పల్లెపదాల తోపెంపొందినట్టిది. ఆయనకు ఆమనో వైఖరీ, సంగీతమూ బాగా పట్టు వడ్డాయి. నాగరకత నెరుగని స్నిగ్ధమనస్కుల హృదయరాగాలను వ్యక్తం చెయ్యడం ఆయన కెంతో యిష్టం. బెజ్జురూవా కవిగా అనందాన్నే గానం చేస్తాడు, సాఫల్యాన్నే వర్ణిస్తాడు. అది కర్ణకుడు పొందే ప్రమోదం వంటిది. ఊయెలలాటూగే పల్లెపదాలలోని ఊపును బెజ్జురూవా సులువుగా పట్టుకో గలిగాడు. ఆయన వ్రాసిన “మాలతి” వంటి తీయని గేయాలే అందుకు తార్కాణ.

కవిగా బెజ్జురూవా రెండు లోకాలకు చెందినవాడు. (1) శిల్ప మెరిగిన కవితాలోకం. (2) సహజ సుందరమైన జానపద కవితా లోకం. భావంలోనూ నడకలోనూ, “మాలతి” జానపద గీతంలా ఉంటుంది. కవిత్వంలో సుఖ్యుతిరిగే మేధాగతమైన ఆలోచనల్ని జొప్పించకపోవడం బెజ్జురూవాలో ఒక ప్రత్యేకత. ఇతర కల్పానిక కవులు చేసినట్లు తన కవితలో ఆత్మవిశ్లేషణముగాని, స్వీయ

సమస్యల్ని, బాధల్ని, మనోవైక్ల బ్యాన్లీ నివేదించడంగాని బెజ్జరూవా చెయ్యలేదు. అటు వంటి వ్యక్తిగతమైన స్మృతుల్ని ఆ వేదనల్ని ఏ కరువు పెట్టక పోవడమే బెజ్జరూవా కవిత్వంలో ప్రధానమైన ఆకర్షణ.

బెజ్జరూవా పద్యరచనల్లో ప్రకృతిని వర్ణించిన తీరునుబట్టి చూస్తే ఆయనకు ప్రకృతి దృశ్యాలమీద మక్కువ పుట్టుకతో వచ్చిందని తోస్తుంది. అటవికులూ, ముగ్ధమనస్కులూ అయిన వారిలో కనిపించే భావావేగతీవ్రతే, ప్రకృతిపట్ల ఆయనకు గల భావంలోనూ మనకు కనిపిస్తుంది. ఆయన ప్రకృతియొక్క ఆదిమత్వాన్ని అంగీకరిస్తూనే దాన్ని శాస్త్రప్రమాణాలతో ప్రమేయంలేని ఆధ్యాత్మికతతో సమన్వయించుకున్నాడు. నిజమైన వైష్ణవునిలా బెజ్జరూవా అతి సామాన్యమైన ప్రకృతి పస్తువులో కూడా సనాతన ధర్మాన్ని దర్శించాడు.

“పాదంక్రిందనలిగే ప్రతిదర్శాంకురమూ
దైవత్వంతో చైతన్యభరితంగానే ఉంటుంది.”

బెజ్జరూవా వర్ణించే ప్రకృతి దృశ్యాల్లో సంతోషపారవశ్యమూ, చింతా విముక్తమైన స్వేచ్ఛ, దాని నిండుదనమూ ఉంటాయి. స్నిగ్ధసుందరమైన ఆయన శైలి ఆయన వ్యక్తి సౌమ్యతను చాటుతుంది.

వైష్ణవ భక్త—కవులైన శంకరదేవ్ మాధవదేవ్ల దార్శనిక భావాలతో పెరిగిన బెజ్జరూవాకు సృష్టిలో పరమార్థము ఉన్నదనే అవబోధ స్వతస్సిద్ధము. ఆధ్యాత్మిక భావాలు గల పద్యాలు, ఆయన వ్రాసినవి: “ఈశ్వర్ ఆరుభక్త”, “బిహ్ని”, “మహా ప్రయాణర్ యాత్రి” మొదలైనవి. “ప్రకృతజీవన్” ‘సుఖ బోధ’, “మాణ అపమాణ” వంటి పద్యాలలో ధర్మప్రబోధం ఉన్నది. బెజ్జరూవా నళినిదేవి (జననం 1898), ఎ. జి. రాయ్ చౌధురి (1885-1967) గార్లవలె మార్మికుడు (mystic) మాత్రం కాడు.

“కవిత” అనే గీతంలో బెజ్జరూవా కవిత్వాన్నిలా నిర్వచిస్తాడు:

“విషాదగీతి, గద్గదకంఠము,
భగ్నహృదయుని రుతి,
కనుతుదల బాష్పాలు
వేదనాభరితమైన ఆశాంతి”

కొనీ ఈ కాలానికవాదవాసనలు బెజ్జురూవా రచనల్లో ప్రతిఫలించలేదు. ఈ జగత్తు మాయ, ఒక ఛాయాదృశ్యం, అనే భావాన్ని ఆయన సమర్థించలేదు. జీవితం సత్యమే.

“వాళ్ళయిష్టం, వాళ్లేమీ చెప్పినా,
ఈ జీవితం స్వప్నం కానేరదు.”

బెజ్జురూవా తాత్త్వికమైన నిస్సంగత్వంతో జీవితాన్ని అంగీకరించాడు. ఆయన జీవిత దృక్పథంలో నిరాశావాదానికిగాని, విపరీతమానసిక ధోరణులకుగాని స్థానం లేదు. లక్ష్మీధరశర్మలాగా ఆయన మృత్యువుని పట్టుకొని శృంగారపరంగా వర్ణించలేదు. పాశ్చాత్య సాహిత్యభావాలనుంచి ప్రేరణ పొందినా. బెజ్జురూవా అందులో తలమునకై వ్యక్తిత్వాన్ని పోగొట్టుకో లేదు. “అస్సామీ సాహిత్యము”లో యిలా చెప్ప బడింది. “మనం మరొక విషయాన్ని కూడా గుర్తుంచుకోవాలి. బ్రిటిషు పాలనలో మన సాహిత్యం ఇంగ్లీషు సాహిత్యంవల్ల ఎంతో ప్రభావితమైనప్పటికీ, ఆ విదేశ ప్రభావం తాలూకు పిల్లకాలవలు ఆచిరకాలంలోనే ఒక మహానదిలో కలిసిపోయాయి.” బెజ్జురూవా తన కళలో వస్తువు దృష్ట్యానేమి, శిల్పవర్ణకుల దృష్ట్యానేమి తన ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వాన్ని నిలబెట్టుకొన్నాడు.

పదకవితలో బెజ్జురూవా బాగా రాణిస్తాడు. బోంగీతులూ, బహుగీతులూ అనబడే కర్ణకగీతాలవల్ల ఆయన కవిత ఉత్తేరితమైంది. ‘పుల్లీకువార్’, ‘మని కువార్’, ‘బర్ పూకనర్ గీత’ వంటి బహుళ ప్రచారం పొందిన పదాలు కూడా దోహదంచేసి ఉండవచ్చు. పాశ్చాత్య కాలానికవాద కవులు పల్లెసీమల్లోని పద కవితా సంప్రదాయాన్ని మాతృసాహిత్యసృష్టిగా రూపొందింపజేసి ప్రచారంలోకి తీసుకు వచ్చిన వరవడి కూడా ఒక ప్రేరణే. సంప్రదాయంగా వస్తు ప్రజల్లో ప్రచారంలో ఉండే పదాలకూ వీటికి తేడా చూపడానికి, ఈ క్రొత్త రచనల్ని ‘కళా గీతాలు’ అంటారు. సాహిత్యకారుడుగా బెజ్జురూవా స్వభావం నాగరక ధోరణులకంటె జానపద సంప్రదాయాలతో చక్కగా మేళవించింది. ఆయన పద కవిత్యపు కాలానికవాతావరణంలో బాగా యిమిడిపోగలిగాడు. తరచు పల్లె పదాల నడకనీ పంక్తుల్ని సంగ్రహించి సొంతం చేసుకుని తన పదరచనల్లో కవితా సామగ్రిగా ఉపయోగించుకున్నాడు కూడ.

“కొండల్ని పర్వతాల్ని ఆరోహించాను నేను
కాని లతారోహణం ఎంత కష్టం!

మత్తగజాల్ని మచ్చిక చేశాను
కాని నీప్రేమను పొందడం ఎంత కష్టం!"

ఈ రకం నడక "ధన్ బర్ అరు రతని" అనే చక్కని పదకవిత్యంలో బెజ్జురూవా ప్రయోగించాడు. తద్వారా అది ప్రజల్లో అదివరకే ఉన్న జానపద గీతాల సంప్రదాయంతో కలిసిపోవడానికి అవకాశమూ ఏర్పడింది; ఎన్నో కాలానిక మైన వాసనల్ని సంతరించుకున్నది.

బెజ్జురూవా ఎన్నికచేసే శబ్దాలూ, భావచిత్రాలూ—వచనంలోగాని కవితలో గాని—అస్సామీల మనస్సులకు చటుక్కున హత్తుకునేలా ఉంటాయి. 'ధన్ బర్ అరు రతని'లో ప్రయోగించిన 'శాకినీ యాకినీ' మొదలైన శబ్దాలు అటువంటివి. జానపదగేయాల సంప్రదాయం ప్రకారం, వానకోవెల పక్షాలు నది ఒడ్డున యిసుక తిన్నెమీద జంటగా ఉండటాన్ని వర్ణించే భావచిత్రం ప్రేమికుని ఒంటరితనాన్ని ధ్వనింపజేస్తుంది ప్రాకృతికమైన భావావేశంతో, సరళమైన సంగీతపు నడకతో ఈ కావ్యంలో కథోన్మీలనం నదుల పరిసరాల్లో సాగు తుంది. నిర్వాగ్యప్రేమికుడు ధన్ బర్ మీరీజాతి యువకుడు. దిభౌతీరవాసి. ఈ నదీతీరమూ పరివరాలూ బిహూ గీతాలతో టోకా గీతులతో కాలానిక భావసంభరితమైనవి. రతని వలపుటిరులలో చిక్కుకున్న చిన్నది, ధన్ సినిరి తీరవాసి. అక్కడి మీరీ ప్రజలు అమాయకులని ప్రసిద్ధి. ప్రేమికు లిద్దరూ ఒకరి తర్వాత ఒకరు చెప్పే స్వగతాల ద్వారా కథా కథనం నడుస్తుంది. ఇద్దరిలోనూ ధన్ బర్ యొక్క విలాపమే ఎక్కువ హృదయ విదారకమైనది. ఈ గీతమంతటా విషాదస్వరము ఏకతీవ్రతతో నినదిస్తూ ఉంది. చక్కని ఉత్కంఠని పోషించే శక్తి వంతమైన రచనతో జిలుగునడకల చంద స్పృందర్యంతో ఈ పద్యం అడుగడుగునా గుబాళిస్తోంది. రెండో స్వగత గీతమైన 'రతని విలాప' గుండెలోపుట్టి గుండెలో జితించే రాత్రి పక్షి సంగీతంలా హృదయాన్ని చీలుస్తుంది.

రతని నిరంతర శ్రీ మూర్తికి ప్రతీక; మూల ప్రకృతికి చేరువలో ఉండే శ్రీత్వానికి ప్రతినిధి. ధన్ బర్ ఆలోచనలతో సతమతమూతూ అన్యమెరుగని యువకుడు. వలపునుంచీ జీవితంనుంచీ విముక్తి అతనికి మృత్యువే ప్రసాదిస్తుంది. బ్రహ్మపుత్రానది కౌగిలిలో ఆతను మృత్యువుని వెదుక్కుంటాడు. బ్రహ్మపుత్రని ప్రజలు లూత్ అని పిలుస్తారు.

“ఓలూచ్ తండ్రి
 నీ కొగిల్లోకి తీసుకో
 నీ ఒడిలో చేర్చుకో
 రతని పోయింది
 నాకు సర్వమూపోయింది.”

* * *

‘ధన్-బర్ అరు రతని’ భావా వేగంతో నిండిన ముగ్ధ ప్రణయగాఢ గ్రామీణ ప్రకృతికి కవిత్వపు రంగుల్ని దిద్దేకథ. ‘మాలతి’ ఒక లలిత ప్రణయ గీతి; కన్నె సొగసుల్ని చిత్రిస్తుంది. ఈ గీతాన్ని సన్నిహితంగా వ్యక్తిగతంగా. ఒక మధుర సౌమ్యప్రకృతియొక్క సౌశీల్య చిత్రణంవల్ల ఉదాత్తంగా రూపొందించాడు బెజ్జురూవా.

బెజ్జురూవా కవిత్వంలో దేశభక్తి ప్రధాన స్థానం వహిస్తుంది. అస్సామీ జాతీయ గీతం : “ఓమోఁ అపొనఁ దేశ్” ఆయన వ్రాసినదే. రాబర్ట్ బ్రౌనింగ్ వ్రాసిన “విదేశంలో స్వదేశాన్ని గూర్చి తలపోతలు” అనే పద్యం వలెనే పై గీతంకూడా జన్మభూమికి కోరి దూరమైన ఒక ప్రవాపి స్వప్నం ; మాతృ భూమి రామణీయకతలోని అనంత వైవిధ్యాన్ని కలలుగా ఊహించే ఆర్ధ్ర భావ లతో గుణిస్తున్నది.

“ ఓ మాతృభూమీ
 ఓ నా ప్రియ మాతృభూమీ
 సల్లలిత ధునీ పరీవృతా
 మధురపల సమృద్ధా
 ప్రియతమ భూమీ.”

ఈ మాతృభావ ప్రధానంగా భారతీయ మైనది. బంకిం చంద్రుని ‘వందే మాతరం’ గీతంలో అభివ్యక్తమైన భావనే బెజ్జురూవాయొక్క “ఓమోఁ దేశ్”లో కూడ యథాతథంగా గోచరిస్తుంది.

బెజ్జురూవా వ్రాసిన కొన్ని దేశభక్తి గీతాలు చాల శక్తి వంతమైనవి. వీధి గాయకుని పాట : “ వీణ అరు వరాగి ” లోని ప్రతీకలో గొప్పదేశ భక్త్యావేశం రూపొందటం ఒక ఉదాహరణ. గత చరిత్ర అందాన్నీ గొప్పతనాన్నీ సూచించే

ప్రతీక ఈ గీతంలో స్పష్టంగా రూపు కట్టింది. వీధి గాయకుని కంఠం నిజంగా ఈనాటివారి ముక్త కంఠమనీ, అందులో గతించిన ఉజ్వల చరిత్రపల్ల నేటి ప్రజలకుగల తీవ్రాభినివేళమే వ్యక్తమాతున్నదనీ గుర్తించు కోవాలి. పునరుజ్జీవన అస్సాం నూత్న చైతన్యం ఆ గీతంలో యిమిడి ఉన్నదంటే అతిశయోక్తి కాదు. బైరన్ రచించిన 'గ్రీకు ద్వీపాలు'వలె పై గీతంలో కూడా చారిత్రక వ్యక్తుల్ని పేర్కొనడం, ఎన్నో భావచిత్రాలద్వారా వర్ణించడం ఉన్నది.

బెజ్జురూవా కవితా కౌశలం పదాదంబరాన్ని వినర్పించింది. ఆయన పదనంలో వలె కాకుండా, యిందులో సంమయమంతో తక్కువ పదాలని వాడడం కనిపిస్తుంది. "అసమ్ సంగీత్" ఈ లక్షణాన్ని బాగా ఉపహరిస్తుంది.

“మనం పేదలం కాము, ఎన్నటికీ కాలేము
మనకు అన్నీ ఉండేవి, అన్నీ ఉన్నాయి
మనం వాటిని గుర్తించే ప్రయత్నమే చెయ్యం”

* * *

“అసమ్ సంగీత్” ఆకర్షణీయమైన పద్యం. పాత్ర చిత్రణగాని చరిత్రగాని అందులో నివిశేషం కాదు. పద్యంయొక్క ఎత్తు గడలోరీతిలో చరిత్ర తాలూకు భావనని ఉద్దీపింపజేసిన విధానంలో అది విశిష్టమైన రచనగా ఉన్నది. అలతి పదాలతో కూడిన బెజ్జురూవా కవితాశైలి ప్రజలను ఆకట్టు కొన్నది; కళాత్మకంగానూ ఉన్నది.

బెజ్జురూవా కృషికి కూడ కొన్ని పరిమితు లున్నాయనేమాట వినూరించరాదు. ఒక అరడజను పద్యరచనల్ని మినహాయిస్తే, మిగతా వాటినిబట్టి చూస్తే, ఆయన కవిత్వంలో గాంభీర్యం లోపించినట్లు తోస్తుంది. ఈ లోపం మేధాశక్తి కొరవడటంవల్ల సంభవించింది కాదు. మేధాశక్తి పరిణకమై పండి పోవడం వల్ల కూడా సంభవిస్తుంది. బెజ్జురూవా విషయంలో అలానే జరిగింది. ఆంగ్ల సాహిత్యంనుంచీ ప్రేరణ పొందినప్పటికీ, ఆయన కనీసం 'కకూ' పక్షుల్నికూడా ఎక్కడా అనుకరించలేదు. ఈ ప్రత్యేకతని తన రచన లన్నింటిలోనూ నేర్పుగా విలబెట్టు కున్నాడు.

కీట్స్ అన్నాడు; “చెట్టు ఆకుల్ని తొడిగినంత సహజంగా కవిత్వం పుట్టుకు రాకపోతే, ఆ కవిత్వం అసలు రాక పోవడమే నయం”. బెజ్జురూవా

కవిత్వం అంత సహజంగానూ, “చెట్టు ఆకుల్ని తొడిగినట్లుగా” పుట్టుకు వచ్చిందా అంటే సందేహాస్పదమే. ఆయన కవిత్వం అప్పుడప్పుడు నట్టుతూ ఉంటుంది; ఆల్డన్ హాక్స్లీ మాటల్లో చెబితే” పాలిపోయి రక్త హీనంగా ఆనారోగ్యంగా” కూడా కవి పిస్తుంది. బెజ్జురూవా పద్య సంపుటిపేరు “కదంకలి” (1913)

ము గి ం పు

జీవితం గమ్మత్తుగానూ అనుకోనివిధంగానూ ఉంటుంది. ఈ సంగతి బెజ్జురూవా స్థానాన్ని గూర్చి ఆలోచించేప్పుడు మనం గుర్తించుకోవాలి. ఉదార స్వభావమూ, దైర్య గుణమూ, మౌలికమైన వివేకమూ బెజ్జురూవా రచన లన్నింటి లోనూ సౌందర్యోజ్జ్వలంగా ప్రకాశిస్తున్నాయి. డికెన్స్ లాగే బెజ్జురూవా అన్ని విషయాల్లోనూ చురుకైన వ్యక్తి—దృష్టిలో, శ్రవణంలో, హృదయానుభూతిలో, హావభావాల్లో, రచనలో. మరోవిధంగా చెప్పాలంటే, కార్లెల్ యొక్క ‘ఆకళించుకునే కన్ను చిత్రించే హస్తమూ’ ఆయనకూ ఉన్నాయి. కాని ఎందు చేతనో కార్లెల్ యొక్క ‘రూపాంతరీకరణ స్పర్శ’ మాత్రం లోపించింది. గుణదోషాలు ఎట్లాఉన్నా బెజ్జురూవా చేయితిరిగిన, అనుభవజ్ఞుడైన రచయిత. ఆయన ఆధ్వర్యంలో భాష గిరిశృంగమెక్కి ప్రకాశించినది. స్థూలంగా చెబితే, ఆయన సాహిత్య జీవితం ‘జానకి’ పత్రిక (1889) తో ప్రారంభమైంది. అస్సామీసాహిత్య పునరుజ్జీవనంలో ‘జానకి’ ఒక మైలురాయి. తర్వాత ఒక అర్థ శతాబ్దిపాటు బెజ్జురూవా సాహితీవ్యాసంగం సాగింది. ఆయన క్రమంతప్పకుండా ‘బహిష్’, ‘ఉష’, ‘ఆవాహణ’ మొ॥ పత్రికల్లో వ్రాస్తూండేవాడు.

అస్సామీ సమాజానికి దారితెస్తూ, ఏకత్వలక్షణమూ లోపించిన కాలంలో బెజ్జురూవా జీవించాడు, రచనలు చేశాడు. బ్రిటిషుపాలనకు పూర్వం జరిగిన సంఘటనలూ, అస్సాంలో ఆ పాలన సంఘటితమై స్థిరపడిన తొలిరోజుల పరిస్థితులూ, సమాజంలో ఎన్నో విభజనలనూ వైరుధ్యాలనూ తెచ్చిపెట్టినవి, బెజ్జురూవాకు నాటి అస్సామీ జీవితంలోని భిన్నమనఃస్థితులతోనూ, స్వభావాలతోనూ సంబంధం ఉన్నది. ఆయన వాటిని తన రచనల్లో వర్ణ వైవిధ్యంతో చిత్రించాడు. బెజ్జురూవా

ప్రతిభ వ్యాఖ్యానం చెయ్యడంలో రాజీస్తుంది. కాని ఆయన దృష్టి కొక వైలక్షణ్యం ఉన్నది. ఆయన చూచే దృక్కోణాలనుంచీ చూస్తే మన సామాన్య దృష్టికి ఆ వస్తువుల స్వరూపం వికటించినట్లు కనిపిస్తుంది. బెజ్జురూవాది పరిశీలనాదృష్టి. అస్సామీజీవితంలోని విద్వూలాలను బెజ్జురూవా చేసినట్లు అంతగా వేళాకోళం చేసినవారు మరొకరు లేరు. అయినా ఆయన్ని ప్రజలు సహించారు. ఆయన చేసిన బహునరీని కూడా సహించారు. కారణం బెజ్జురూవా ఎటువంటి మాటలు అన్నా, అవి అస్సామీప్రజలపై గల అభిమానంతో అంటున్నవేనని పాఠకులకు తెలుసు.

లక్ష్మీనాథ బెజ్జురూవా రచనలు అంటే వాటిలో నవ్యు తప్ప మరేమీలేదు అనే సామాన్యప్రతీతి సరియైనది కాదు. బెజ్జురూవా వ్యక్తిత్వాన్ని అలా ఒక్క-విషయానికే పరిమితం చెయ్యడానికి వీలేదు. ఒక అర్థశతాబ్దిపాటు అస్సామీ నవ్య సాహిత్యరంగాన్ని విక్షర్ పహ్యాగోలాగ అధికారంతో ఏలిన ఆయన వ్యక్తిత్వం నిండైనది; గంభీర లక్ష్యసాధనకు అంకితమైనదీ.

బెజ్జురూవాపై ఆనాటి పరిస్థితుల ప్రభావం ఎంతో ఉన్నది. సామాజిక లక్ష్యంలో ఏకోన్ముఖత లోపించిన కాలం అది. సందికాలాలన్నీ అలానే ఉంటాయి. బ్రిటిషు పాలన ప్రభావంలో సమాజంలో క్రొత్త సాంస్కృతిక ధోరణులు ప్రవేశించాయి. అలాజరగటం హేతుబద్ధమే కావచ్చు. కాని హేతుబద్ధం చెయ్యబోవడంలోనే క్రొత్త సమస్యలు ఉత్పన్నమౌతాయి. సమాజం ప్రాత పద్ధతులనుంచీ మెల్లగా చల్లగా జారిపోతూ, ఆ ధోరణిలో ఏమీకాని ఒక కలగావుల గవు విలువలవైపు పయనించింది. అది బెజ్జురూవాలో సృజనాత్మకప్రతిభ లేకపోవడంకాదు. నాటి అస్సామీజీవితం తాలూకు మనోవైఖరుల్ని వాటి వైవిధ్యాన్ని బెజ్జురూవాలాగ అవగాహన చేసుకువిఉజ్జ్వల పచన రచనలో అభివ్యక్తం చేసిన రచయిత మరొకరు లేరు.

రచయితగా బెజ్జురూవాకు రెండు రకాలైన సామగ్రి ఉన్నది. (1) పరిశీలన: తూర్పు అస్సాంప్రాంతంలో ముఖ్యంగా షిబ్ సాగర్ ఉత్తర లఖిమ్ పూర్ లలో వ్యక్తులుగా శ్రీ పురుషులను గూర్చి, వారి పద్ధతులూ సామాజిక వైఖరులను గూర్చి, నమ్మకాలూ హాస్యధోరణులను గూర్చి ఆయనకు అనుభవపూర్వకమైన జ్ఞానం ఉన్నది. (2) ఆత్మానుభూతి: మానవతాపరంగా, మేధాపరంగా తన అనుభవాల్ని, జన్మభూమికి దూరంగా కలకత్తా, సాంబల్ పూర్ లలో నివసిస్తూ,

పరామర్శించుకొని ఒక దృక్పథంగా మలుచుకొన్నాడు. జన్మభూమికి దూరంగా ఉండటంవల్ల ఆయన కొక స్వేచ్ఛ ఎభించింది. పూర్వానుభవజ్ఞానాన్ని బేరీజువేసు కుని నిస్సంగత్వంతో నిష్పాక్షికంగా విలువకట్టడం సాధ్యమైంది. ఆయన స్మృతి గహ్వరాలలో తొలిరోజుల్లో కన్నదీ విన్నదీ సర్వమూ ఆభిమానపురస్కరంగా చక్కగా నిక్షిప్తమై ఉండి, మలిరోజుల్లో హాస్య, అపహాస్య చిత్రణలద్వారా అభి వ్యక్తమౌతూ వచ్చింది. ఆయన పరామర్శకూ విమర్శకూ అదే వస్తువైంది. వస్తుస్వరూప దర్శనంలో అభినివేశమూ, తదనుగుణమైన శైలీ, పరిశీలనాత్మక మైన మానవతాగుణమూ, దృష్టివైశాల్యమూ—యివన్నీ బెజ్జురూవా సాహిత్య సృష్టికి విశిష్ట సౌందర్యాన్ని చేకూర్చుతున్నాయి.

బెజ్జురూవా రచనలు

సమాజం

సభాపతిర్ అభిభాషణ్. 1945. గౌహతీలో జరిగిన అస్సామీ సాహిత్య సభ ఏడవ మహాసభలో చేసిన అధ్యక్షోపన్యాసం.

కవిత

కదంకలి. రెండవ ముద్రణ 1951

నాటకం

బెలిమార్, చంద్రకాంతసింఘ కాలంలో వెలువడిన అసాం ఋరంజిని ఆధారంగా చేసుకుని వ్రాయబడింది.

చక్రధ్వజసింఘ. 1915. 5 అంకాల చారిత్రక నాటకం.

చికర్పతి - చికర్పతి

జయమతి కువారి. 1915

లితికై. హాస్యరస ప్రధానమైన రచన. నొమాల్. హాస్యరస ప్రధానమైన రచన. పచని.

కథా సాహిత్యం

జనుక. 1910

బురియర్ సాధు. మూడవ ముద్రణ 1950

జోన్పిరి. రెండవ ముద్రణ 1949

సురవి. 1909

కాకమ్మాత అరు నటిలోర. మూడవ ముద్రణ 1961. పిల్లలకోసం
వ్రాసిన జానపదగాథలు.

పదుంకువారి. చారిత్రక నవల

సాధు కథర్ కుకి. మూడవ ముద్రణ 1948

వ్యాసములు

బిబి. 1915

తత్త్వకథ. 1963

భగవత్ కథ. 1915

హాస్యము, హేళన

బర్బరువర్ భబిర్ బర్బురాణి. 1951 కామత్ కృత్తివ లిథియర్ సంతేత్.
రెండవ ముద్రణ 1916

కృపాబిర్ బిరువర్ కాకతర్ తపోలా.

బర్బరపుర్ బులాని. 1964

కృపాబిర్ బిరువర్ ఒవదాని. 1909

చరిత్ర, జీవితచరిత్ర

దంగరీయ దీననాథ్ బెబ్బిరూవా సంక్షిప్త జీవన్ చరిత్

శంకరదేవ్, రెండవ ముద్రణ 1926

శ్రీ శంకరదేవ్ అరు శ్రీమాధవ దేవ్. 1914

గదాధర్ సింఘ 1966

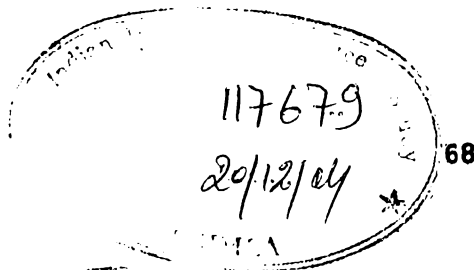
మోర్ జీవన్ సారణ్, మొదటిభాగం 1945; రెండవభాగం 1961

బెబ్బిరూవర్ వంశావళి

బెబ్బిరూవాని గురించి వ్రాయబడినవి విశ్వరసిక్ బెబ్బిరూవా-కమలేశ్వర్
చాలిహా, 1989

బెబ్బిరూవర్ సాహిత్య ప్రతిభ - గౌహతీ సాహిత్య సభవారిచే సంకలితం.

1961

1954 లో భారత ప్రభుత్వం వారిచే స్థాపించబడిన సాహిత్య ఆకాడెమీ పాలనా స్వేచ్ఛ గల జాతీయ సంస్థ. వివిధ భారతీయ భాషలకూ, రాష్ట్రాలకూ, విశ్వవిద్యాలయాలకూ చెందిన ప్రతి నిధులు గల జనరల్ కౌన్సిల్ ఈ సంస్థ విధానాలను రూపొందిస్తుంది. ఆకాడెమీ మొదటి అధ్యక్షులు శ్రీ జవహర్ లాల్ నెహ్రూ.

భారతీయభాషలలోని సాహిత్యకార్యక్రమాలను ప్రోత్సహించి సమన్వయ పరిచేందుకూ, ఒక భారతీయ భాషలోని ఉత్తమ సారస్వతమును అనువాద రూపంలో అన్య భారతీయ భాషలవారికి అందించేందుకూ ఆకాడెమీ కార్యక్రమం ఉద్దిష్ట మైనది.

ఆకాడెమీ ప్రచురణలు ముఖ్యంగా భారతీయ భాషలకే పరిమితం. కాని భారతీయ రచయితలకూ, వారి రచనలకూ సంబంధించిన మౌలిక విషయాలను తెలియజేసేందుకు ఆంగ్లంలో గ్రంథ ప్రచురణ జరుగుతున్నది.

సాహిత్య ఆకాడె
రవీంద్ర భవన్, సూ
ప్రాంతీయ కార్యాలయ
మద్రాసు.8, కలకత్తా.29 &

 Library

IIAS, Shimla

TL 891.450 92 B 469 B

00117679